

E T M, B L M VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Üst Seviye Orta Öğretim On Üçüncü Sınıf
Genel Lise

Ö RETİM PLANI VE PROGRAMI

Printine, Ocak 2006

Redaktör:

Ramush Lekaj
Nazan Safçi

Lektör:

Nazan Safçi
sa Sülçevsi

UNMIK

INSTITUCIONET E PËRKOHSHME VETËQEVERISËSE
PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF-GOVERNMENT
PRIVREMENE INSTITUCIJE SAMOUPRAVLJANJA
GEÇ C ÖZYÖNET M KURUMLARI

QEVERIA E KOSOVËS - GOVERNMENT OF KOSOVO- VLADA KOSOVA- KOSOVA HÛKÛMET

MINISTRIA E ARSIMIT SHKENCËS DHE TEKNOLOGJISË	MINISTRY OF EDUCATION SCIENCE & TECHNOLOGY	MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE NAUKU I TEHNOLOGIJU	E T M, B L M VE TEKNOLOJ BAKANLI I
Kabineti i Ministrit	Offise of the Minister	Kancelarija Ministra	Bakanl k Ofisi

GENELGE

KONU: ON UÇÛNCÛ SINIF DERS PROGRAMININ UYGULANMASI

SAYI: MASHT 5 / 2006

Tarih: 20.01.2006

Ik ve Ortaö retim Kanunu 6.1 maddesi (b) fı krası , 7.1 maddesi ve Kosova Geçici Özyönetim Kurumları 2001/19 sayı lı ve 13 Eylül 2001 tarihli Yürütme Düzenlemesine göre 1.3 maddesi ç bendine göre; E itim, Bilim ve Teknoloji Bakanlı ı bu Genelgeyi yayı nlı yor.

Madde 1

Amaç

1.1. Bu genelgenin amacı e itim sisteminin yeniden yapı lanması sonucu olarak hazı rlanan on üçüncü sı nı flara yönelik ders programı nı n uygulanması dı r.

Madde 2
Ö retim Plan ve Programı

2.1. On üçüncü sınıflara yönelik ders programı , bu genelgenin ekinde sunulmu tur.

Madde 3
Uygulama

- 3.1. On üçüncü sınıflara yönelik ders programı 2006/2007 ö retim yılı nda uygulamaya girer.
- 3.2. On üçüncü sınıflara yönelik ders programı nı n uygulamaya girmesiyle, imdiye kadarki tüm di er ders programları uygulamadan kaldırı lı r.

Madde 4

4.1. Bu genelge Bakanın imzasıyla yürürlü e girer.

Agım Veliu, ministör

Ç NDEK LER

Genelge, **3**

DERS PROGRAMININ UYGULANMA ESASLARI, **7**

- I. Giri , **7**
- II. Uzak hedefler, **8**
- III. Genel hedefler, **8**
- IV. De erlendirme **10**
- V. Ö retim yöntem ve teknikleri, **13**
- VI. Ö retim araç ve gereçleri, **13**
- VII. Ders planı , **14**
- VIII. Seçmeli ders, **15**

D LLER VE LET M

TÜRKÇE, **19**

NG L ZCE, **29**

FRANSIZCA, **55**

ALMANCA, **75**

LAT NCE, **99**

MATEMAT K, **105**

FENB L MLER

CO RAFYA, **119**

SOSYAL BİLİMLER

TARİH, **141**

PSİKOLOJİ, **157**

SOSYOLOJİ, **173**

FELSEFE, **193**

TEKNOLOJİ

TEKNOLOJİ VE BİLİM, **211**

BEDEN EĞİTİMİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR, **223**

DERS PROGRAMININ UYGULANMA ESASLARI

I. G R

E itim, Kosova'nın toplumsal, siyasi ve ekonomik gelişiminin etki alanını temsil eder.

E itim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (EBTB) savaştan bitiminden sonra başlayan, en gelişmiş uluslararası standartlar düzeyinde bir okulun yaratılması fikrini, bütün çalışma sahalarında çok yönlü ve pratik adımlar atarak gerçekleştiren.

Kosova toplumunun kalkınması ve gelişmesi için tarihi öneme haiz bu yapılanmada EBTB bakış açısını, kendi geleceği ve ülkesi hakkında somut görüşlere sahip bireyleri yetiştirecek şekilde, geliştirme amaç edinmiştir.

Bu gelişme Kosova insanını ve toplumunu, gelişmiş Avrupa ve dünya ülkelerinin siyasi etkinlik, ekonomik, entelektüel, bilimsel ve teknolojik ve de sosyal-kültürel gelişmelerde yer almasını önkoşulları sağlamaktadır.

Bu ders programının geliştirilmesi için, metodolojik yaklaşım, ders yönetimi ve kapsamı, ders araçları, yöntemler, değerlendirme teknik ve araçları açısından gelişmiş bir bilimsel süreci temellerine dayanmaktadır.

Program geliştirme grubu, eğitimdeki yeni gelişmeleri takip edip uluslararası uzmanlarla sürekli temas halindeydiler. EBTB'nin uzun vadeli stratejisi olan program geliştirme sürecine UNICEF ve bazı ülke kuruluşları ve hükümetlerinin önemli katkıları olmuştur.

13. sınıf ders programı geliştirilirken öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu davranışları geliştirmek, okul hayatına katılımlarını doğru şekilde sağlamak için yüreklendirme ve günlük alışkanlıklarını geliştirmelerine özellikle dikkat edilmiştir. Onuncu sınıf ve ortaöğretim ile yükseköğretim süresince öğrenciler akademik bilgiler, bilimsel veriler ve farklı kültürel alanlarla karşılaşacakları ya kalacaklardır.

II. UZAK HEDEFLER

On üçüncü sınıf ders programının hedefleri:

- Öğrencilerin zihinsel, estetik, bedensel, toplumsal, ahlaki ve manevi gelişimi için imkanlar sağlayabilme
- Öğrenim arzularını gerçekleştirmesi için öğrencilerin, meslek seçiminde doğru ve eğitimleriyle uyumlu yönlendirmeyi sağlayabilme
- Bilgilerini pekiştirerek geleceklerini hazırlayacak eğitim ve becerilerini geliştirebilme
- Bilgi sağlayacak ve bilgileri iletilecek ve de bilgi ve kanıtlara ele-tirel bir yaklaşıma geliştirecek araçları sağlayabilme
- Katılımlı etkinliklere bağlı, grup içinde davranış kuralları na uyarak öğrencilerin baskımsız sorumluluk ve eylem üstlenmelerine fırsat tanıyabilme
- İlgiledikleri çalışması sahalarını meslek ve akademik gelişme imkanları dikkate alınarak değerlendirme yöntemleriyle öğrencileri, başarılı olacakları alanlara yönlendirebilme

Müfredat geliştirme grupları içeriğe uygun olan, yukarıda belirtilen hedeflerden on ikinci sınıfın sonunda geliştirilecek davranışları temin etmek için genel ve özel amaçları seçmişlerdir.

III. GENEL HEDEFLER

Bu ders programı hedeflerinin hayata geçirilebilmesi için genel ve özel nitelikte kazanılacak davranışların tespit edilmesi gerekir. Amaçlanan başarı derecesinin sağlanması için her zaman önceden tespit edilmiş ve genel bir seviyeyi temsil edecek, karmaşık olmayan davranışlar belirlenir.

EBTB on üçüncü sınıf ders programı çerçevesinde öğretim yılı sonunda öğrencinin bu genel amaçları davranışa çevirmesi hedeflenmektedir.

A. *Tutum ve değerler açısından*

- Derse karşı ele-tirel olabilme
- Öğrenmeye açık olabilme
- Hoşgörülü olabilme
- Saygılı olabilme
- İstekli olabilme

B. Bilgi açısı ndan

- Terimleri tanıyabilme
- Kanıtları tanıyabilme
- Kavramları tanıyabilme
- İlkeleri tanıyabilme
- Süreç ve yöntemleri tanıyabilme

C. Anlama açısı ndan

- Kanıt ve ilkeleri (basit durumlarda kullanmayı) anlayabilme.
- Malzemelerin yapısını anlayabilme;
- Sebep-sonuç ilişkisini anlayabilme;
- Yöntem ve süreçlerin gerekliliğini anlayabilme.

Ç. Yeni durum ve ortamlarda uygulama açısı ndan

- Kanıt ve ilkeleri uygulayabilme;
- Süreç ve yöntemleri uygulayabilme;
- Problem çözümlerinde uygulayabilme

D. Analiz açısı ndan

- Bilgilerin çözümleyebilme;
- Kanıtların karışıklığını çözümleyebilme;
- Sebep-sonuç ilişkisini çözümleyebilme;
- Herhangi bir metindeki olaylar zincirini çözümleyebilme.

E. Sentez açısı ndan (eleştirel-kompleks düşünme)

- Bilginin konu ile ilgisinin sentezini yapabilme,
- Kanıt ve fikrin farkını sentezini yapabilme.
- Problem çözerken ilkelere uymasını sentezini yapabilme.
- Örnekleme araçlarını yorumu sentezini yapabilme
- Varsayımların sentezini yapabilme.

Bu amaçların gerçekleştirilme derecesini tespit etmek için gerekli araç ve yöntemlerin geliştirilmesi zorunludur.

IV. DEĞERLENDİRME

Değerlendirme, öğrencilere kazandırmaya çalışılan davranışlar hakkında bilgileri algılamak, sistematik derleme, inceleme ve yorumlama sürecidir. Değerlendirme, ders programında belirlenen davranışların kazanılma derecesi esasına dayanır.

Bu süreç a a 1 da belirtilen bazı temel ilkelere dayanır:

- De erlendirme sürecinde hedef ve öncülüklerin tespiti;
- Ölçülmek istenen amaca uygun araçların uygulanması ;
- Sürekli ölçme ve de erlendirme aracılığıyla öğrencinin başarı derecesi hakkında nitelikli verilerin sağlanması ;
- Ders programını kapsayacak şekilde ölçme ve de erlendirmenin dengelenmesi;
- Öğrencinin başarı derecesi verilerinin doğru ve kalıcı olması ;
- Öğrencilerin başarıları arasındaki farkları belirleyecek doğru tekniklerin uygulanması .

IV.1. De erlendirme Araçları

Okul yönetimi ve öğretmen yeterli ölçme ve de erlendirme aracı seçip uygulamalıdır. Bu araçlar şöyle sıralanabilir:

- Algılama
- Soru sorma
- Uygulama veya deney raporu
- Sözlü ifade
- Yazılı ifade
- Belirtke tablosu
- Ölçüt ve amaçlara dayalı testler
- Soru sorarak oluşturulan başarı testleri
- çoktan seçmeli
- kısa açık cevaplı
- uzun açık cevaplı testler

ve öğretmenin uygun gördüğü diğer araçlar olabilir.

IV.2. Başarı Derecesi

Okul yılının sonunda her öğrenci başarıdaki başarı derecesi ile değerlendirilir:

- Pek iyi (başarı derecesi çok yüksek)
- İyi (başarı derecesi yüksek)
- Orta (başarı derecesi orta)
- Yeter (başarı derecesi sınırlı)
- Zayıf (başarı derecesi zayıf)

Başarı derecesi, genel amaçlarda belirlenen öğrencilerin kazanacakları davranışlar esasına dayanır.

Genel hedefler	Çok yüksek başarı % 90	Yüksek başarı % 80	Orta başarı % 60	Sınırlı başarı % 40	Yetersiz başarı
<i>Ders bilgisi</i>	Ders bilgilerini basit durumlarda bilme ve uygulamada çok yüksek başarı .	Ders bilgilerini basit durumlarda bilme ve uygulamada yüksek başarı .	Ders bilgilerini basit durumlarda bilme ve uygulamada orta başarı .	Ders bilgilerini basit durumlarda bilme ve uygulamada sınırlı başarı .	Ders bilgilerini basit durumlarda bilme ve uygulamada yetersiz.
<i>Bilimsel süreçleri anlama</i>	Kanıtları , ilkeleri, sebep sonuç ilişkilerini bilme; bilgilerin topları p yönetilmesi ve basit yargı lara varmada çok yüksek anlama ve uygulama yetene i	Kanıtları , ilkeleri, sebep sonuç ilişkilerini bilme; bilgilerin topları p yönetilmesi ve basit yargı lara varmada yüksek anlama ve uygulama yetene i	Kanıtları , ilkeleri, sebep sonuç ilişkilerini bilme; bilgilerin topları p yönetilmesi ve basit yargı lara varmada orta anlama ve uygulama yetene i	Kanıtları , ilkeleri, sebep sonuç ilişkilerini bilme; bilgilerin topları p yönetilmesi ve basit yargı lara varmada sınırlı anlama ve uygulama yetene i	Kanıtları , ilkeleri, sebep sonuç ilişkilerini bilme; bilgilerin topları p yönetilmesi ve basit yargı lara varmada yetersiz anlama ve uygulama yetene i
<i>Ele tirdü ünme</i>	Do ru bilgiye sahip olma, uygulanabilir ilke ve deneyler yardımıyla problemlerin çözümü gibi karma ık durumlarda ele tirdü ünçe geli tirmede çok yüksek başarı .	Do ru bilgiye sahip olma, uygulanabilir ilke ve deneyler yardımıyla problemlerin çözümü gibi karma ık durumlarda ele tirdü ünçe geli tirmede yüksek başarı .	Do ru bilgiye sahip olma, uygulanabilir ilke ve deneyler yardımıyla problemlerin çözümü gibi karma ık durumlarda ele tirdü ünçe geli tirmede orta başarı .	Do ru bilgiye sahip olma, uygulanabilir ilke ve deneyler yardımıyla problemlerin çözümü gibi karma ık durumlarda ele tirdü ünçe geli tirmede sınırlı başarı .	Do ru bilgiye sahip olma, uygulanabilir ilke ve deneyler yardımıyla problemlerin çözümü gibi karma ık durumlarda ele tirdü ünçe geli tirmede yetersiz başarı .
<i>Manevra becerisi</i>	Manevra becerisi yüksek			Manevra becerisi dü ük	

V.Ö RET MİYÖNTEM VE TEKNİKLER

Ö retim yöntemi seçiminde öğretmen kendi yetkisini kullanır. Seçim, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda ders kapsamı özellikleri, öğretim esasları, öğrencilerin seviyesi vb. hususlar göz önünde bulundurularak yapılır.

Dersin daha hareketli olması, tekdüzeliğin kırılması ve öğrencilerin katılımlarının sağlanması için yöntem ve tekniklerin uygun bir şekilde harmanlanması gerekir.

Ö retim yöntem ve teknik türleri öğretmenin kendisi kadar farklılık arz eder. Öğretim sürecinde en yüksek başarı derecesini yakalayabilmek için öğretmen, birkaç yöntem ve teknikten kombinasyonlar yapabilir.

Daha nitelikli bir öğrenimin temini için uygulanacak muhtemel yöntem ve tekniklerin başlıcaları şöyle sıralanabilir:

- Anlatma yöntemi
- Sözlü ifade
- Yazılı ifade
- Problem çözme
- Tartışma
- Grup çalışması
- Gösterme ve yorumlama
- Eleştirel düşünme
- Beyin fırtınası
- Araştırma yöntemleri

Çok sayıda bilgiyi kapsayan konular için etkileşimli teorik ve uygulamalı yöntemler de uygulanabilir.

Belli konular için doğrudan öğrenme, teknik gezi, kurum ve kuruluşları ziyaret vb. yöntemler başarıyla uygulanabilir.

Arzu edilen sonuçların elde edilmesi için yukarıda sözü edilen yöntemlerin uygulanması, uygun öğretim araç ve gereçleri ile yapılmalıdır.

VI.Ö RET MARAÇ VE GEREÇLER

Bu programın etkin öğretim ve öğrenimi için öğretmenler ve öğrenciler farklı bilgi kaynaklarına başvurmalıdırlar. İmdiye kadar temel bilgi kaynağı olarak ders kitapları kullanıldı.

Ders kitaplarını yanı sıra aşağıda belirtilen bilgi kaynaklarını da kullanımı faydalı olacaktır:

- el kitabı, atlas, broşür;
- resim, poster, afiş, ema, diyagram, harita, tabela;

- model, ekil, maket;
- slayt, saydam (asetat), video kayıtları ;
- bilgisayar yazılımları , Internet, CD vb.

Örenilmek istenen bilginin türüne göre öğretmen sözel, görsel, işitsel ve görsel-işitsel bilgi kaynaklarından herhangi birinin önemini vurgulayarak okuldan temin edebilir.

Bilgi seçimi hakkında öğrenciye de tanınmalıdır.

VII. DERS PLANI

No.	Dersin Adı	Ders sayısı	Oranı %
1.	Türk Dili ve Edebiyatı	128	13,33
2.	Arnavutça	96	10,00
3.	İngilizce	64	6,66
4.	İkinci yabancı dil	64	6,66
5.	Latince	64	6,66
6.	Matematik	64	6,66
7.	Coğrafya	64	6,66
8.	Tarih	64	6,66
9.	Psikoloji	64	6,66
10.	Sosyoloji	64	6,66
11.	Felsefe	64	6,66
12.	B T (Bilgisayar ve İletişim Teknolojisi)	64	6,66
13.	Beden ve spor eğitimi	64	6,66
14.	Seçmeli Ders: Seçmeli dersler yeni ders veya kurslardan (örneğin yurttaşlık eğitimi, ahlak, sağlık kursları , insan hak ve özgürlükleri, işletmecilik eğitimi, B T, yaşamsal çevrenin korunması veya öğrencilerin ilgisini çeken ve toplum için yararlı olan diğer konular) seçilebilir.	96	10,00
	Toplam:	960	100,00

VIII. SEÇMELİ DERSLER

Öğrenciler istek, zorunluluk, gereksinim veya ilgilerinden seçtikleri için böyle bir isim verilmiştir. Seçmeli ders, kurs veya etkinlik - öğrenci veli veya diğer ilgililerin isteklerine dayanarak - Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından önerilebilir. Ayrıca siz olan öğretmenlerin ellerinde hazır proje ile (ders, kurs, veya etkinlik plan ve programı, ders kaynakları ve gerçekleştirme ekli) bu dersleri gerçekleştirmeye başvurmaları gerekirdi.

Seçmeli ders:

yeni ders veya kurslardan (örneğin yurttaşlık eğitimi, ahlak, sağlık kursları, insan hak ve özgürlükleri, idarecilik eğitimi, B T, yaşamsal çevrenin korunması veya öğrencilerin ilgisini çeken ve toplum için yararlı olan diğer konular) seçilebilir.

Seçmeli ders, kurs veya etkinliğin süresi bir dönemden kısa olmamalıdır.

Seçmeli dersin yapılabilmesi için belli bir ders, kurs veya etkinliğe yönelik talepler (sınıftan birden çok talebi olması halinde) 15 gün önceden bildirilir; sınıftan tek talebi olması halinde seçmeli dersin yapılabilmesi için öğrencilerin en az yarısının ortak bir ders için başvurması gerekir.

Seçmeli dersin yapılması na, yapılan başvurular göz önünde bulundurulurken, il eğitim müdürlükleri ile işbirliği içerisinde okul yönetimi karar verir, ancak bu prosedürün okul yılı başlamadan önce bitmesi gerekir.

Bu derslerin programlarını il eğitim müdürlüğü ve topluluktan (varsa diğer) alan uzmanları ile işbirliği içerisinde okul yönetimi geliştirir.

Seçmeli dersin okulu yetkili birimleri tarafından onaylanması halinde zorunlu ders statüsüne sahip olur, ancak değerlendirme ağırlığı sözel not ile yapılır.

ENGLISH LANGUAGE CURRICULUM

3 hours per week, total 96

Introduction

Learning is a complex process of discovery, collaboration, and inquiry facilitated by language. Composed of interrelated and rule governed symbol systems, language is a social and uniquely human way of representing, exploring, and communicating meaning. Language is an essential tool for forming interpersonal relationship, understanding social situations, extending experiences, and reflecting on thought and action. Language is the principal instrument of thought and the primary basis of all communication.

Philosophy

The program for English language will emphasize the importance of experiencing language in context. Learners' background knowledge, skills and attitudes will be used as means of developing communicative abilities: interpreting, expressing and negotiating meaning through oral and written texts. As the learners develop communicative skills, they also increase their linguistic awareness and develop language learning skills and strategies.

In the English language program students will acquire various kinds of knowledge, skills and attitudes about:

- Interpreting, expressing and negotiating meaning (communication).
- Patterns of ideas, behaviours, manifestations, cultural artefacts and symbols (culture).
- Sounds, written symbols, vocabulary, grammar and discourse (language).
- Cognitive, socio-affective and meta-cognitive processes (general language education).

Learners will learn to communicate in English through the processes of ‘reception’, ‘comprehension’, ‘production’ and ‘negotiation’. **Reception** is receiving the information and decoding the message. **Comprehension** involves deriving meaning or significance from an oral or written text. **Production** is expressing meaning by creating oral and written texts to suit different participants, topics, purposes and reasons for communication. **Negotiation** is the *interaction process*: participants in the communication process must adjust to the needs and intentions of others. Integral to all three processes are the communicative intents or communicative functions, inquiring reporting, or describing and so on, which are developed in the experience / communication component. Students will also learn about the language and how to use it: the sound – symbol system, vocabulary, structures and discourse elements that are needed to convey ideas and enhance communication in an oral or written context.

Aims

Following the long-term aims of the English Language Curriculum, in order to communicate effectively and increase their cultural understanding, in grade thirteen learners should:

- Further develop, deepen and apply the four language skills, placing heavier importance on reading and writing skills;
- Deepen and broaden their linguistic and meta-linguistic knowledge as well as their language learning skills, working towards independent learning;
- Integrate English with other learning areas using the target language as a tool for real-life purposes and fulfilment of task;
- Develop respect and tolerance for cultural diversity by increasing their awareness related to the necessity for cooperation and collaboration in global issues;
- Become active participants in the learning process taking greater responsibility for their own learning and deepening their academic as well as their critical thinking skills;
- Become life-long learners by improving their capability to learn independently and monitor their own progress.

The Scope of Grade Thirteen English Language Curriculum

I COMMUNICATION		
Enable learners to communicate in the target language at this particular grade and particular areas of interest, gaining necessary fluency and accuracy in receptive and productive skills, in order to interact effectively with native and non-native speakers of English in a variety of situations.		
1. Listening		
General objective: Enable learners to understand and respond to a wide variety of spoken discourse increasing their level of comprehension of newly acquired language.		
Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Listen for general meaning and respond orally or in writing; • Listen for specific information and respond; • Listen to more extended speech or lectures even when it is not clearly structured using active listening strategies; • Listen to TV news; • Listen to a live or taped lecture, take notes or write summary even when it is at reasonably fast speed; • Follow more complex lines of arguments; 	<ul style="list-style-type: none"> • Summarising in their own words the passage they listened about; • Listening to radio/TV commercials; • Viewing a film; • Listening to telephone conversation, recorded lectures, current events discussion; • Listening to oral presentation of a poem, short story or reports on cultural events; • Listening to monologues, radio programmes, interviews and presentations; 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cope with language spoken at extensive speed with no interference and hesitancy; • Identify and note the main points and specific details including viewpoints; • Understand the main points of radio, or TV programmes on topics of personal and professional interest when the delivery is at normal speed; • Understand the gist of the majority of films, most TV news and current affairs in Standard English without too much efforts; • Understand extended speech and follow

<ul style="list-style-type: none"> • Listen and understand the speech of the speakers using different varieties of English; • Listen for information and/or pleasure; • Listen and gather data, take notes, and outline; • Listen and raise awareness of how voice quality and intonation can convey meaning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifying moods. 	<p>complex lines of argument when the topic is not familiar;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Understand the gist of conversations and discussions with target language speakers using different varieties of English and respond by paraphrasing what has been heard, asking for clarification and feedback.
---	--	--

2. Reading

General Objective: Enable learners to read a wide range of texts, including academic texts and literary works, with an increased level of comprehension, expanding the repertoire of reading skills and strategies.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Read both intensively and extensively applying appropriate reading strategies; • Read articles and reports concerned with everyday life quite confidently; • Identify and note the main points with the help of bilingual and monolingual dictionaries; • Read extracts from magazines and some novels for pleasure; • Read silently with increasing ease for 	<ul style="list-style-type: none"> • Matching activities; • Answering multiple choice questions; • Poems, short stories, simplified readers; • Labelling paragraphs; • Completing texts with sentence gaps; • Reading photo captions and travel literature extracts; • Reading magazine and/or newspaper articles; 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Understand and respond to pieces of writing on subject matter containing complex and unfamiliar language; • Comprehend key vocabulary as well as the main message of pretty complex written materials without the help of visuals; • Use vocabulary and structures found in reading to respond in speech and/or writing;

<p>longer periods;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Read and analyse author’s intent; • React personally to readings by making judgements (or prioritizing values); • Read authentic literature to develop vocabulary. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reading extracts from widely known literary works. 	<ul style="list-style-type: none"> • Use reference material from magazines, books and multi-media quite confidently; • Work out the meaning of language they do not know, using context and their knowledge of grammar with confidence; • Read with a gained confidence more complex articles and reports; • Read aloud, use pauses and exaggerated strategies, such as facial expressions and gestures, to enhance the reading experience, and visually illustrate the order of events.
---	--	--

<p>3. Speaking General Objective: Enable learners to interact with the target language speakers with an improved degree of fluency and a good degree of accuracy in a wide variety of situations.</p>		
<p>Specific objectives</p>	<p>Suggested language activities</p>	<p>Attainment targets</p>
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produce language with almost correct pronunciation and intonation; • Interact with fluency and spontaneity with native speakers; • Engage self-confidently in 	<ul style="list-style-type: none"> • Describing people; • Discussing humorous situations, personal experiences, and similar; • Discussing images, personal tastes; • Discussing personal habits 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use English orally in a variety of contexts, in order to relate, describe and explain as well as give reasons for their clues, handling both routine and complicated situations with reasonable success and

<p>communication in a variety of situations with other speakers of English, exchanging views and experiences, agreeing and disagreeing, and arguing their viewpoint;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Express assumptions, beliefs and interferences orally; • Obtain information using critical thinking skills; • Summarise orally and discuss the content of an article; • Handle a complex situation with comprehensible communication; • Participate in formal and informal discussions on current events, on social or academic topics; • Express themselves concisely using effective cohesive devices. 	<p>and routines;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Offering and accepting advice; • Discussing issues and solving problems; • Dialogues/Role play; • Interviews; • Presentations. 	<p>extended confidence;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicate effectively with only minor pronunciation errors; • Produce accurate and fluent language expressing opinions, likes and dislikes, and preferences and demonstrate an increased competence in their delivery; • Participate in a structured conversation of increasing length and complexity; • Present orally a short original piece (e.g. essay, story, poem) on a given theme with some guidance.
<p>4. Writing General Objective: Enable learners to write with an increased accuracy for specific purposes, expanding the range of audiences.</p>		
<p>Specific objectives</p>	<p>Suggested language activities</p>	<p>Attainment targets</p>
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use library and internet resources to 	<ul style="list-style-type: none"> • Filling in forms and applications; • Writing notes, messages and 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apply grammar in a new context with

<p>conduct a research;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Increase accuracy and fluency in writing; ● Understand the importance of and follow all steps of the writing process: prewriting, drafting, revising and editing; ● Write clear and almost detailed texts on a wide range of subject-related and interest-related topics as well as well-developed research papers with some errors that do not cause miscommunication; ● Write an essay or article describing and analyzing quite complicated issues; ● Write well developed narrative essays or reports of several paragraphs for a variety of audiences with only minor error; ● Use capitalization and punctuation correctly (proper nouns, comma, full stop, question mark...); ● Revise their own and peers' writing, using dictionaries and grammar reference books. 	<p>e-mails;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formal and informal letters; ● Writing personal anecdotes; ● Writing a letter of complaint; ● Writing (taking) notes about someone; ● Writing descriptions of people/places; ● Writing articles/reports; ● Transforming interviews into reports. 	<p>minor mistakes at times, producing most grammatical forms with a reasonable degree of accuracy;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Understand and respond to pieces of writing of reasonable length; ● Fill in forms and applications, and write formal and informal letters; ● Summarise ideas found in reading passages (articles, reports, and similar) in their own words; ● Write quite confidently more complex pieces of writing of a variety of lengths on real and imaginary subjects including creative diaries, short essays, and simple stories, using complex and compound sentences with only little error; ● Make first attempts at writing research papers and (group) projects on familiar topics.
--	--	---

II UNDERSTANDING AND USING ENGLISH

Increase learners' linguistic and meta-linguistic awareness and deepen their understanding of language learning skills.

1. Sound and spelling system

General objective: Enable learners to extend further their knowledge of similarities and differences between the language systems of English and the mother tongue.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Learn with confidence particular aspects of language system; • Match spelling and transcription of more complex words and gain confidence at transcribing words themselves; • Understand and apply the rules of pronunciation of silent letters and correct stress; • Use appropriate stress and intonation patterns in order to change the meaning of a sentence; • Identify the various accents of the target language; • Read aloud with changing intonation to reflect affirmative, interrogative, and exclamatory sentences. 	<ul style="list-style-type: none"> • Long and short vowels drills; • Weak and strong forms drills; • Songs; • Matching activities; • Intonation drills; • Sounds and spelling; • Word and sentence stress; • Rhythm. 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrate and apply understanding of certain spelling patterns; • Spell more complicated and less familiar words including words of foreign origin; • Pronounce word groups and utterances almost accurately with appropriate stress, rhythm and intonation; • Express extended confidence in their delivery with no support from their teacher; • Produce phonological elements of newly acquired vocabulary such as long and short vowels, silent letters and consonant clusters; <p>Make an increased use of intonation to express emotions and feelings.</p>

2. Vocabulary

General objective: Enable learners to independently explore in the area of vocabulary building and register in order to take individual responsibility to pursue areas of particular interest.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Use vocabulary found in reading to respond in speech and/or in writing;• Understand and use new vocabulary found in context;• Make use of synonyms, homonyms, and antonyms with greater confidence;• Deal with, and make use of word families, multi-word verbs, and compound words;• Choose and use aids when reading texts, writing and in other activities;• Compare the target language with one or more languages in terms of vocabulary word use, phrase and sentence structure;• Work independently to enrich their vocabulary with new words.	<ul style="list-style-type: none">• Dictionary definitions;• Vocabulary and word builders;• Multi-word verbs;• Compound words;• Prefixes and suffixes;• Word-building and/or word order exercises;• Rhyming words;• Onomatopoeic words;• Colloquial expressions;• Idiomatic language;• Synonyms.	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none">• Use mono and bilingual dictionaries and other reference materials quite confidently;• Store, recall and compare a great number of words;• Explain words and expressions in their own words;• Use samples of newly learned vocabulary with some confidence.

3. Language Structures

General objective: Enable learners to deepen their linguistic and meta-linguistic knowledge in order to apply it, and provide fairly accurate explanations of particular aspects of the language system of English.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Understand and explore independently rules and regularities; • Increase their awareness of how words in the target language are constructed and spelled; • Understand the relationship of structure to meaning; • Understand and practice the function of word classes and their syntactic functions; • Employ increasingly complex grammatical structures in writing as follows: demonstrate knowledge of verbs, tenses, auxiliaries, Wh-words and pronouns; • Employ increasingly complex structures, such as phrases, clauses and sentences; • Expand knowledge of similarities and differences in word order of English and the mother tongue related to complex and compound sentences; • Correct errors and mistakes as part of learning through error analysis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Word order exercises; • Gap-filling exercises; • Correcting errors and mistakes; • Classifying words into categories (e.g. people/objects, activities, qualities...); • Tenses; • Phrases and modifiers; • Determiners; • Completing texts with paragraph gaps. 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrate knowledge of language system and its function with greater degree of self-confidence and independence; • Demonstrate ability to categorise words into classes; • Recognize and apply a number of sentence patterns; • Distinguish between and use statements, questions, commands, and responses.

4. Discourse

General objective: Enable learners to extend further their understanding of the majority of discourse concepts and elements applying them to a wide range of situations involving communication beyond classroom settings.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Recognize discourse features in extended spoken texts (e.g. words, expressions signalling introduction, exemplification and conclusion;• Demonstrate knowledge of different types of social relations;• Comprehend visual and non-verbal clues;• Use the information from the discourse to make well-informed predictions;• Learn ready-made sets of interrelated interactions;• Read newspapers and magazines to form opinions;• Discuss various issues analyzing and criticizing certain points;• Analyze and evaluate spoken discourse;• Use appropriate discourse in a given situation;• Use accessible language and learn new and essential language in the process.	<ul style="list-style-type: none">• Concept questions (WH-Questions);• Dialogue practice;• Listening to a conversation and modelling it into a role play;• Reading a report of an event and modelling it into a role play;• Discussing issues;• Taking turns in group discussion;• Reacting to suggestions;• Forming opinions;• Writing an argumentative essay.	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none">• Initiate authentic discourse with peers and others by employing newly acquired vocabulary and concepts.• Initiate, maintain and end conversation;• Interrupt and change the topic;• Vary the language to suit context, audience and purpose producing clear, smoothly flowing, well-structured speech, making use of visual and non-verbal clues;• Demonstrate controlled use of organisational pattern;• Retell important events and ideas gleaned from video segments, graphic art, or technology presentations.

III MAKING CONNECTIONS

Enable learners to use English as a tool for integration of learning areas, in order to reinforce and explore the content of other fields of knowledge, using English for real-life purposes and fulfilment of tasks.

1. Subject matter connections

General objective: Enable learners to increase their capability of accessing and using sources of information in English, in order to integrate skills and knowledge, and broaden their horizons.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Further develop and use their knowledge and skills gained in other fields of knowledge (mathematics, physics, geography, history and similar);• Listen to/watch sports programmes of various sports events in English and write reports with minor error;• Use a variety of various topics for conversation;• Select relevant from irrelevant information, formulate hypotheses and verify them;• Compare and contrast, and analyze the influences of historical figures and events and the impact of their work in the development of their countries;• Use the target language to analyse the	<ul style="list-style-type: none">• Doing various quizzes;• Viewing an exhibition expressing opinions orally and in writing;• Viewing a film and analyzing it, discussing different scientific achievements;• Solving problems and puzzles;• Viewing a game on TV and writing a report;• Using search engine to explore various topics.	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none">• Use English to search for materials in other subject areas;• Present facts effectively orally and/or in writing;• Produce texts almost correctly on a wide range of subjects, explaining viewpoints on topical issues, arguing advantages and disadvantages of various options;• Use sports terminology and other specialised register to discuss and write on popular games and sports, or various social and cultural events in the target language;• Discuss a range of issues;

<p>impact of human activity on current science issues (e.g. ecology and the environment, space exploration, health);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicate using technology or appropriate media; • Respond to media such as film, print and technological presentations by explaining likes and dislikes, and supporting opinions with example. 		<ul style="list-style-type: none"> • Apply connections across content areas using and reusing language and concepts in different ways.
<p>2. Transfer of skill and content General objective: Transfer the skills and content of foreign language to mother tongue in order to view them both more analytically.</p>		
Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to</p> <ul style="list-style-type: none"> • Compare and contrast, and describe particular aspects of English and the mother tongue; • Explain similarities and differences between English and the mother tongue by comparing texts in both languages; • Explore and use materials of interest to them, analyzing the content, and comparing it to information available in their own language, and assess the linguistic and cultural differences; • Consider the mother tongue more 	<ul style="list-style-type: none"> • Reading labels and ads in English and translating them into the mother tongue; • Reading a text in English/the mother tongue and summarising it in the mother tongue/English; • Reading two similar texts in both languages and locating similar and contrasting information; • Telling anecdotes and jokes; • Viewing a documentary film. 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Translate and interpret the gist of written and oral texts; • Summarize the main points of written and oral texts; • Present clear detailed descriptions on a wide range of subjects; • Relate proverbs, anecdotes or similar in the target language with those in the mother tongue; • Respond bilingually.

<p>analytically;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use new information and perspectives to compare their experiences with those of their peers in the target language; • Search for and compare proverbs, quotations, anecdotes, or fun activities from the English speaking world that may be similar to those in their mother tongue; • Compare the target language in terms of vocabulary, word use, phrase and sentence structure and complete text structures. 		
<p>3. Cross-curricular and extra-curricular issues General objective: Enable learners to make connections to vocabulary and processes important for the world of work in order to prepare them to make informed decisions.</p>		
Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Read and use texts containing extensive vocabulary confidently, including subject specific texts; • Relate the information studied in other subjects to their learning of the target language culture; • Explore cross-curricular issues in the target language by using authentic 	<ul style="list-style-type: none"> • Discussing career options; • Reacting and replying to different written extracts • Comparing and contrasting; • Sharing opinions; • Reading newspaper and magazine articles and extracting information; • Summarising and discussing 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produce clear oral and written texts on a wide range of subjects; • Explain viewpoints on topical issues giving the advantages of various options; • Distinguish facts from opinion and fiction;

<p>(recorded or printed) sources to obtain information on topics of personal interest, understanding key vocabulary items;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use aids and critically examine sources of information; • Understand and apply the vocabulary of particular fields of human activities (jobs, community service, recreational activities); • Use a variety of topics for effective conversation; • Create a draft using the word processor. 	<p>viewpoints represented in various oral and written texts.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Express knowledge of music art and literature of the target culture; • Use the target language to compare pros and cons of various occupations; • Use the target language to analyze current global issues (e.g. education, ecology, space exploration, fatal diseases and similar) from the perspective of the native speaker of the target language.
<p>IV ENGLISH IN THE WORLD Increase learners' awareness of cultural similarities and differences, as well as of the necessity of cooperation and collaboration between the representatives of various cultures, in order to foster respect and tolerance for cultural diversity in communication and interaction.</p>		
<p>1. Comparison of languages and cultures General objective: Increase learners' awareness related to cultural similarities and differences enabling them to appreciate the tradition and perspectives of the target language culture.</p>		
<p>Specific objectives</p>	<p>Suggested language activities</p>	<p>Attainment targets</p>
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Develop interpersonal skills taking into account social relations in the English speaking cultures; 	<ul style="list-style-type: none"> • Special occasions and clothes; • Family relations; • Greeting and leave taking; • Eating and drinking habits; 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use current issues to make comparisons and discuss cultural

<ul style="list-style-type: none"> • Identify a range of cultural values, nuances, attitudes and moods of the English speaking world; • Explore in order to further their understanding of history and geography of English speaking cultures; • Develop cultural and social attitudes in accordance with the values and principles of an open society gaining growing understanding of the existence and origin of cultural differences; • Use new information and perspectives to analyze differences between the foreign culture customs and their own, and begin to explain the reasons for such differences. • Adopt a different worldview deriving from a better understanding of cultural diversity; • Write an essay or article describing and analyzing a cultural issue or event; • Identify and experience expressive forms of culture classified as literature and the fine arts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Times of regular meals and composition of meals; • Working hours and/or leisure activities; • Food, cooking and eating out; • A poster session about a local tourist attraction; • The significance of dressing style; • Advantages and disadvantages of traditional dress. 	<p>diversity in the English speaking world;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Show respect for ethnic, religious and cultural diversity by writing e-mails and greeting cards on special occasions (national and religious holidays); • Demonstrate acceptance of the fact that people of different cultures may think and act differently, by debating, approving or disagreeing; • Demonstrate appreciation for masterpiece works of the target language culture.
<p>2. Interactions with the representatives of the target language General objective: Ensure effective communication of learners with people from other cultures where English is spoken either as a first, a second, or an international language.</p>		

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comprehend gestures and body language often used in everyday interaction in the target language; • Explore various sources in the language to obtain information or topics of personal interest; • Select and make attempts at analyzing media presentations in the target language; • Provide a critical analysis of a topic; • Create print and/or hand written media messages in the target language modelled on media examples, such as hand written texts, newspapers, magazines, books, video, satellite TV, the Internet and similar; • Redraft their writing to improve its accuracy and presentation including the use of ICT. 	<ul style="list-style-type: none"> • Writing e-mails; • Writing formal and informal letters; • Writing anecdotes; • Advertisements, posters, brochures, web-sites and similar; • Games, songs, and role play; • Reading a literature extract, web page and/or a magazine article; • Discussing a poem, a piece of music or a painting; • Telling and reacting to jokes. 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interact with people with confidence orally and in writing; • Produce accurate media messages; • Teach a game from the learner’s own culture; • Participate actively and take initiative in debates and discussions; • Describe the supportive function of illustrations in written texts.

3. The use of the target language for leisure and personal enrichment

General objective: Enable learners to gain the habit of using English for personal enjoyment in leisure time, leading to life-long learning.

Specific objectives	Suggested language activities	Attainment targets
<p>Learners should be able to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Present an original production using known vocabulary and grammatical structures; • Read, examine, and write, discuss and debate about the theme and the setting of selected materials in the target language with assistance of glossaries, guided questions and outlines; • Broaden and further their knowledge of other subjects through the English language; • Discuss and defend their attitudes related to lifestyles, social conventions, beliefs, opinions of other people; • Use various media from the language and culture for entertainment or personal growth. 	<ul style="list-style-type: none"> • TV commercials, ads, songs, and similar; • Matching words to other words e.g. collocations, synonyms, and opposites; • Matching descriptions to the right words; • Matching captions with pictures; • Writing a film review; • Sequencing events. 	<p>Learners can:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Use confidently bilingual and monolingual dictionaries; • Summarize selected materials; • Demonstrate knowledge in activities associated with the target language; • Show evidence of becoming life-long learners by using the language for personal enjoyment and enrichment; • Describe confidently a recent personal experience (e.g. travelling abroad, leaving home, and similar); • Use the ICT in redrafting their writing, in checking its accuracy, in preparing a presentation and similar.

GRADE THIRTEEN – TOPICAL CONTENT

1. Career paths

- Outstanding students
- Bringing up a better baby
- Helping youngsters succeed

2. Money and work

- Looking for a job
- Job applications
- Job interview

3. Modern dangers

- Watch out! Burglars!
- Human trafficking
- Family survival

4. Separated by the same language

- Accent and identity
- Slang and jargon
- National identity
- Citizens of the world

5. Towards Europe

- Studying abroad
- Applying for a visa
- Mixed marriages

6. How cool!

- Fashion and style
- A sense of tastes
- Poundland – It's a penny

7. Two sides of the coin

- Dangerous minds - disaster
- Beautiful minds – peace
- Ordinary people – extraordinary deeds

8. Man and environment

- Global warming
- Man against nature
- Hurricanes and surviving

9. Organic food

- Organic farms
- Junk food
- Keeping fit and losing weight

10. Media, money and power

- The power of TV and teenagers
- Violence in electronic media

Methodology

The Communicative Approach and Task – Based Learning

The overall aim of the English Language Curriculum is to enable learners to communicate successfully. Successful communication means getting our message across to others effectively. The communicative approach to language learning aims at facilitating genuine interaction with others, regardless whether they live in the neighbourhood, in a distant place, or on another continent.

In language learning, the attention of the learners may be focused on particular segments, or on the language as a whole. In cases when we want to focus learners' attention on particular segments, then a segment may be a grammatical structure (a tense), a language function (expressing gratitude), a vocabulary area (food and drinks), or a phonological feature (stress or particular sounds).

On the other hand, when attention is focused on the language as a whole, learners, through a wide range of language activities, use the language for practical and realistic purposes. In other words, they act as genuine users of the language. Participating actively in communicative language activities, they in fact play roles, simulate situations related to real life, and learn through personalisation. In the earlier stages of learning, learners should be allowed to use gestures, body language, facial expressions, mime, drawings and so on. When they *learn by doing*, they realise that language is a powerful means of communication and will use it as such.

Since communication basically means sending and receiving messages, learners should develop the four language skills, which are the core of communication. Development of *receptive skills*, that is, of *listening* and *reading* skills, will enable learners to receive messages and, depending on tasks they are expected to fulfil, select essential information. However, since language skills do not occur in isolation, but are normally integrated for communicative purposes, after having received a message, learners should be able to make decisions, and respond appropriately. In a situation that involves language, their response is a communicative function, which is performed by one of the *productive skills* - either by *speaking* or by *writing*.

The Learning - Centred Classroom

The objective of learning centred teaching is to make teachers aware of the importance of learner autonomy in the classroom. The teacher is required to do more preparation before the lesson, and less stand up teaching in the classroom. But it doesn't mean that the teacher should sit back and relax. The teacher has a role, to support and help learners. The learners learn more actively and with enjoyment. The environment requires a learning centred approach that relies on participant's share in the learning, and responsibility for furthering discussion. In all cases, learners need clear guidelines and preparation for effective discussion participation.

The major aims, or set of aims, will relate to the development of learning skills. Such aims may include the following:

- To provide learners with efficient learning strategies;
- To assist learners identify their own preferred ways of learning;
- To develop skills to negotiate the curriculum;
- To encourage learners to adopt realistic goals and a timetable to achieve these goals;
- To develop learners' skills in self-evaluation.

The Use of the Mother Tongue in the Classroom

Contrary to the principles of the direct method and natural approach in language learning, which favour exclusive use of the target language, excluding the mother tongue completely from the classroom, most recent approaches today suggest that the use of the mother tongue at particular stages of foreign language learning may prove useful.

While there is clearly a place for the mother tongue in the classroom, teachers should make efforts to keep the use of the mother tongue to a minimum. Instead of translating words and/or asking learners to translate, they should demonstrate, act, use simple drawings and/or pictures, explain, and give simple definitions. If teachers readily intervene with translation, as soon as learners are provided with an 'equivalent' word or expression, as soon as their curiosity is satisfied, they may lose interest in that particular item. In consequence, the English word or expression is easily forgotten and cannot be easily recalled. This method is easiest for teacher and learner, but may be the least memorable.

The Role of Grammar

If we see language as a building, the words as building blocks or bricks, and grammar as the architect's plan, then we must admit that without a plan, even a million bricks do not make a building. Similarly, one may know a million English words, but if s/he does not know how to put them together, s/he cannot speak English (Sesnan, 1997).

In the light of this statement, the question is not whether to teach grammar or not, but *how* to teach it. We should consider which approach to adopt in teaching grammar, whether to teach form before meaning, or meaning before form, and what strategies and techniques to use in order to enable learners to put their knowledge of grammar into use and communicate effectively. It is the teacher's responsibility to estimate which approach would yield best effects at a particular stage of learning, or with a particular class.

At this level of education, learners should be ready not only to notice the regularities in language, but also to make a conscious effort to work out the rules. They should be ready to deal with more complex sentences, including coordinated and subordinated clauses. Therefore, teachers should increase the learners' awareness about their progress in learning, as well as to encourage them to work independently and keep record of their own learning. Teachers should constantly bear in mind the fact that grammar is knowledge in the mind, and not rules in a book.

Assessment and Evaluation

There are many reasons for assessing learners. Some of them are:

- to compare learners with each other;
- to see if learners have reached a particular standard;
- to help the learners' learning;
- to check if the teaching programme is successful.

Teaching means changing the learner. Teachers will always want to know how effective their teaching has been - that is, how much their pupils have changed. This change can be in the amount of English learners know, in the quality of the English they use, and in their ability to use English. The general word for measuring the change is assessment. Naturally, if we want to assess how much pupils have changed, we have to know exactly what they already **know** and what they can already **do**.

There are different types of assessment (or evaluation):

Self assessment (self - evaluation) relies on:

- The amount of effort spent in research;
- The amount of organization;
- The amount of effort spent on writing.

Group assessment (group - evaluation) can be done by:

- Evaluating individual learner progress within the group;
- Awarding group and individual marks.

This fosters cooperation among the learners. They promote higher achievement, greater motivation, and a more positive attitude towards the subject area and greater social skills.

Individual assessment (evaluation) is more readily accepted by learners, shows learners activity, his/her participation level in the group activity, willingness to respect the viewpoints of others.

Combination of group and individual assessment - the group component may foster the spirit of cooperation, and the individual component may permit the recognition of individual contributions.

The use of work samples, portfolios and projects. These folders or portfolios may be used to collect samples of a range of learners' work over the course of a term or a year. All these may reflect the learners' overall development and show learners' progress.

If teachers want to find out how effective their teaching has been, or if they want to evaluate the learners' progress the tests are used. Tests are conducted in class by the teacher. They measure the results of learners' performance. Teaching and testing always go hand-in-hand. Questions are often asked to check if the learners have understood what has been said. Equally, they may be asked to find out whether a particular point needs to be taught. We instinctively know why we ask a question: whether it is to teach or to test something.

Evaluation is seen as wider than testing. Testing may be a successful tool in evaluation, but we also think there are other criteria for assessing someone's performance. Evaluation is not limited to numbers or just giving learners marks. Instead of trying to count or measure learner's ability to make useful contribution to the class, we can simply judge whether s/he makes a contribution or not, and sometimes we will have to justify, negotiate, and possibly modify our opinions. Evaluation looks

for illumination: How did you learn that? Why did you learn that? This means that we are doing something **with** the learner, rather than **to** the learner. By asking these questions, we learn a lot of extra information, such as: What the learner thinks s/he is learning; what the learner thinks is easy / difficult; what the learner enjoys / hates doing in the class; where the teaching programme and the learner don't meet; where the teaching programme need re-designing.

With evaluation we attempt to help the learner to learn, so it is not an assessment, in fact it is aid to learning. In other words, we can use assessment procedure to develop and improve not only the learner, but also the teaching programme and even the school.

Note to the teachers: In order to achieve the targeted aims and objectives of grade 13 English language curriculum and to cover the topical content of grade thirteen syllabus, teachers should select and use materials of **post upper-intermediate level** from textbook(s) and other sources (newspapers and magazines, TV, video, Internet). These materials should be primarily dedicated to teenagers and young adults.

Although it is estimated that within a school year, approximately 10 content areas should be covered, it is the teacher's responsibility to plan the number of topical areas (units) and the composition of it, in accordance with the total amount of hours dedicated to English in general gymnasium. Apart from this, teachers may use supplementary materials to suit the learners' needs, that is, their background knowledge (or lack of it), their interests, and motivation. Supplementary materials (academic and literary texts, newspaper and magazine articles, video tapes, documentary films, drama activities, projects, contests and quizzes, and similar), may be used either within regular English classes, or within additional activities planned by the school curriculum (choice subjects, extra-curricular activities, and similar).

On the other hand, for further methodological guidelines concerning the topics discussed above, as well as those related to how to teach language skills and vocabulary, how to manage the classroom, and similar topics, see ***A Comprehensive Handbook of ELT Methodology (A Handbook for English Language Teachers)***.

Band Descriptors for Assessing Language Skills

Band	Listening	Speaking		Reading	Writing
		Fluency	Accuracy		
5	Can understand all the message	Does task very well. Little or no hesitation	Good pronunciation, use of vocabulary and grammar	Can understand all the text	Work is well organised. Good punctuation. Few or no mistakes
4	Can understand most of the message	Does the task well. Some hesitation	Good pronunciation, vocabulary and grammar. A few mistakes	Can understand most of the text	Work is mostly well organised. Good punctuation. A few mistakes
3	Can understand some of the message	Does the task adequately. Quite a lot of hesitation	Pronunciation, vocabulary and grammar are adequate.. Quite a lot of mistakes but it is possible to understand the learner	Can understand some of the text	Some problems with the message and/or punctuation and/or organisation, but it is possible to understand the message
2	Can understand a little bit of the message	Does not do the task adequately. A lot of hesitation	Pronunciation, vocabulary and grammar are limited. It is difficult to understand the learner	Can understand a little bit of the text	Problems with the message and/or punctuation and/or organisation. It is difficult to understand the message
1	Can understand very little of the message	Is not really able to do the task at all	Very hard or impossible to understand the learner.	Can understand very little or none of the text	Significant problems with the message and/or punctuation and/or organisation. It is almost impossible to understand the message

The table above sets out bands which describe levels of achievement in the four skills. This band descriptors are intended to apply to specific tasks (e.g. listening to a story, talking about a picture, reading about an invention, writing a letter), as an aid to the teacher and learner in assessing performance. It is of course perfectly possible for a learner to perform to different bands of achievement for different task and different skills.

ALMANCA

haftalık ders sayısı : 2; yıllık toplam: 74 ders saati

G R

Yabancı dil öğrenimi, daha geniş hareket alanı, özgüveni sağlamakla birlikte, dünya pazarında en önemli unsur olması ve aynı zamanda diğer kültürlerin tanınması da en önemli özelliktir.

Kosova'da son zamanlarda yapılan değişimler Avrupa ile irtibatı kolaylaştırması böylece yabancı dillerin öğrenimi de kolaylaştırdı.

Gençlerin genelde Almanca konuların ülkelere göç olduğu için, kültürel ve dil bakımında olmaktadır. Bütün bu sebepler yabancı dilin modern eğitim tarzı gençlerin çok uluslu dünyada dil becerisini arttırmak onları kendi anadili dışında da rahat hareket etmelerini sağlamakla beraber, Eğitim Bakanlığı'nın yeni düzenlemeleriyle, Almanca seçmeli ders değil, ikinci zorunlu ders olacaktır. Altıncı sınıftan, on ikinci yada on üçüncü sınıfa kadar, bu da lisenin (orta okulun) sistemine bağlıdır.

Bütün bu sebepler modern eğitiminin gençlere çok dil konuların bu dünyada gereken beceriyi ve bilgiyi, onların kendi anadili dışında da faaliyet göstermelerini sağlamaktadır.

Bu nedenle **on üçüncü** sınıftaki Almanca eğitimi, önceki yıllarda öğrenilenin devamı olarak, aynı zamanda elde ettikleri bilgileri sağlamakla beraber, diğer yabancı dillerin öğreniminde de yardımcı olması gerekmektedir.

HEDEFLER

Almanca'nın 13. sınıfı okutulmasının amacı :

1. 12. sınıf öğrencilerinin öğrenimlerini geliştirmesi, özellikle irtibat dalında, dil ve kültürel bilinçlendirme.
2. Okul ve Almanca'nın konusu olduğu bölgelerde, konuyla ilgili yazı da olsun kendi becerilerini ve yaratıcılığını devamlı geliştirmesi.
3. Öğrencilere Alman kentleşmesini (kültür, adetler) öğrenebilmesi ve aynı zamanda kendi kültür ve adetlerini, Alman kültür ve adetleriyle karşılaştırması.

4. Alman dilinden edindikleri becerileri ba ı msız bir ekilde geli tirip, bu tabana dayanarak di er yabancı dilleri ö renmeleri

GENEL HEDEFLER	ÖZEL HEDEFLER
<p>Ö renci:</p> <p>I. Rapor ve yazı ları anlayabilmeli, az çok bilinen bazı konular üzerine tartışabilmelidir. Aynı zamanda TV'de haber içerikli programları , güncel röportajları , standart dildeki filmleri anlayabilmelidir.</p> <p>II. Güncel rapor ve makaleleri okuyup anlayabilmeli, (yazarlar yazı ları nda belli bir görüşü ortaya sunmaktadırlar). Aynı zamanda çağdaş edebi yazı ları da anlamak durumunda olmalıdır.</p> <p>III. Kendiliğinden gelişen sohbetlerde, Almanca konu an biriyle anlaşılır bir dilde sohbetin geçmesi. Aynı zamanda tartışmalarda tavrını koruyup, görüşlerine sahip çıkmalı ve ilgilendiren konuyla</p>	<p>Ö renci:</p> <p>I.1. Her günkü hayatta kullanılan cümle ve yorumları anlayabilmelidir; I.2. Bildiği konular üzerinde yapılan sohbetler esnasında, konuyu anlayabilmelidir; I.3. Kendisini ilgilendiren konular üzerinde program, radyo veya TV'den bilgi edinebilmelidir; I.4. Almanca konu an bölgeler yolculuğunda belli durumlarda ondan istenileni anlayıp cevap verebilmelidir;</p> <p>II.1. Bilinen veya az bilinen düzyazı ları okuyup anlamalı ; II.2. Belli e lenceli veya haber konulu düzyazı ları ba ı msız bir ekilde okuyup anlayabilmelidir; II.3. Derecesine uygun düzyazı ları okuyup anlayabilmeleri, öyle ki bunlar yazılı ve sözlü durumlarda kullanılabilmelidir (örneğin: soruyu cevaplamak, ifade/düünce de erlendirmesi yapabilmek) Bu düzyazı lar aynı zamanda bilinmeyen bazı ifadeleri de içerebilir, ki bunlar konu genelinden ortaya çıkabilir.</p> <p>II.4. Çağdaş edebi yazı ları okuyup anlayabilmeli;</p> <p>III.1. olayla ilgili raporu sunabilmeli; III.2. Olayı , i lemi ve e yaları tanımlayabilmeli; III.3. içerikli bir mesaj verebilmeli; III.4. Olayları ve ba ı ndan geçenleri</p>

<p>sunumunu açık ve net bir şekilde yapmalı ya da güncel konu üzerine görüşünü açıklayıp, iyi ve kötü yanları hakkında tartışabilmelidir.</p> <p>IV. Farklı konular üzerine detaylı ve net yazılar yazabilmeli. Aynı zamanda raporla ilgili düşüncesini, karşı görüşünü, farklı bir açıdan görüşünü açıklayabilmeli, farklı konular üzerine yazılar yazıp kişisel tavrını koyabilmelidir.</p> <p>V. Sözleri anlaşılır şekilde söylemeli, aksan yüzünden çok kez sözler yanlış söyleyebiliyor.</p> <p>VI. Geni bir dil sözlüğü sayesinde görülmemiş durumları tanımlamalı; bir problemin yada düşüncenin genel görünümünü açıklayabilmeli ve kültürel konular üzerine kendi görüşünü söyleyebilmelidir (müzik, film).</p>	<p>sözlü ve yazılı açıklayabilmeli;</p> <p>III.5. Gelecekle veya hayal gücüne bağlı bir sunum yapabilmeli;</p> <p>IV.1. Dikte esnasında sözleri doğru yazabilmeli;</p> <p>IV.2. Almanca yazı kurallarına ve noktalama işaretlerine bağlı bir şekilde sağlam bir şekilde yazı yazabilmeli;</p> <p>IV.3. Ders esnasında kişisel yada genel olayları, isimleri, çevresini yazıya dökülebilmeli;</p> <p>IV.4. Kendi sözleriyle bir resmin içeriğini, bir filmi, kitabı, tiyatrodan bir bölümü anlatabilmeli;</p> <p>IV.5. Kompozisyon esnasında tavrını açıklayıp tartışabilmeli;</p> <p>V.1 Söz ve cümlelerde telaffuzu ve vurguyu doğru bir şekilde yapabilmeli; V.2. Dar ve geniş ünlüleri ayırt edebilmeli;</p> <p>VI.1. Artık sahip olduğu geni bir sözlükle, güncel hayatıyla ilgili farklı konular üzerinde kendini ifade edebilmeli örneğin: aile, hobi, merak, ilgi, yolculuk, güncel olaylar gibi konular;</p> <p>VI.2. Konu ma esnasında, sözlük kullanımını doğru bir şekilde olmalı, bazen söz seçimi yanlış yada söz karışımı olsada irtibatı etkilememeli;</p> <p>VI.3. Dört bölümden oluşan müfredata bağlı olan ödevlerin çözümünde önemli olan 1500 aktif sözden ibaret olan sözlük kullanımını;</p> <p>VI.4 Cümle kurulumunu öğrenip, sözlükünü geliştirebilmesi;</p>
--	--

<p>VII. Dilbilgisini iyi bilmeli; cümle kurulu unda ço u kez, istemeden de olsa hatalar (kaymalar) olabilir, bunları yeniden gözden geçirdi inde düzeltebilme durumunda olmalı dı r.</p>	<p>VII.1. Ders esnası nda Almanca strüktürünü ö renmeli bu da: - Bilinen dil özelliklerine ba lı düzyazı ve konu maları anlayabilmeli, - Sohbet esnası nda söz seçiminde kararsız olunabilmeli bu da sözler arası nda durgunlu a yol açabilmeli; - Onun yaratıcı olmasını sa layabilmeli, - Ba ı msız bir ekilde dilbilgisi gereçlerini kullanabilmeli,</p>
<p>VIII. Almanca konu an milletlerin, hayat biçimi ve görü leri, kültürel etkinlikleri, siyasal, ekonomik, tarihsel geli imleri, co rafi konumu bakı mı ndan çevre gibi konular hakkı nda bilgilenmelidir ve aynı zamanda bu konuları kendi kültürüyle kar ı la tı rabilmelidir.</p>	<p>VIII.1. Almanca konu an milletlerin hayatı hakkı nda fikir olu turması ; a) Oradaki gençlerin kültürel ve sosyal etkinlikleri, özellikle yeniden birle en Almanya'da; b) Almanca konu an devletlerin co rafi konumları , ekonomik, siyasal, tarih ve kültürel konuları nı inceleyip kendi devletiyle kar ı la tı rabilmesi; c) Uluslararası ve evrensel konumda çevre korunması ve sorunları hakkı nda bilgi edinebilmeli.</p>

PROGRAM ÇER N N PLANLANMASI

Kategori	Alt kategori
I. leti im	1.Bilgi edinme: a) i itme; b) okuma 2.Üretken bilgi: a) konu ma; b) yazı yazma
II. Dilsel geli im	1. Alman Dilinin Sesbirimlerini ayı rı p kullanı mı . 2. İkinci bölümdeki konularla ilgili sözlü ü anlayı p, kullanı lması . 3. Dil strüktürünün kullanı mı
III. Kültürel Bilinçlenme	1.Almanca konu an milletlerin kültürünü ö renip kendi kültürü ile kar ı la tı rması .

Kate- gori	Alt kategori	Program içeriği	Kazanımlar
I. L E T M	I.1.Bilgi edinme a) İtme b) Okuma I.2.Üretken bilgi: a)Konu ma b) Yazı yazma	<p>1. Hayatın temel deneyimleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal felaketler • İddet <p>2. Kimlik (kişisel)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hayatın itirafı / onayı • Hayata karşı tutum • Büyüdükçe değişim • Gençlerin ve büyüklerin dünyaları • Topluma karşı bilinçlenme <p>3. İlişki (Kişiler arası ilişkiler)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cinsellik • Elin desteği • Umutsuzluklar • Ayrılıklar <p>4. Günlük Yaşam ve Aile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ailenin toplumdaki değeri / Önemi • Geleceğin planı • Hayat biçimi 	<p>I.1.a) Örnek: A. Anadili Almaca olanlardan dinlediklerini anlatabilmeli</p> <p>A.1. Okuma kitabıyla ilgili düzyazıyı anlayabilmeli;</p> <p>A.2. Okuma kitabıyla ilgili olmayan düzyazılarından dil konusuyla ilgili bölümleri tamamlayıcı olarak okuma kitabına uygulayabilmeli: örneğin: konuları kaydetmek, tartışmalar, ilgili konular üzerine görüşmeler;</p> <p>A.2. Kolay anlayabileceği tiyatro bölümleri anlayabilmeli;</p> <p>A.3. Arkıları, rep arkıları anlayabilmeli</p> <p>A.4. Seyahat ve spor olaylarıyla ilgili TV ve Radyo röportajlarını anlayabilmeli;</p> <p>A.5. Belgeselleri (örneğin: hayvanlar alemi)</p> <p>B. Medyadan (TV ve radyo) haberleri anlayabilmeli, anahtar kelimeleri çıkarıp haber özetini anlayabilmeli;</p>

	<p>5. Birey ve Toplum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toplumdaki yeri • Topluma karşı kişisel durumu • Toplumla uyumazlığı • Açık toplum <p>6. Konut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önceki konut değişikliği (göç, kalkınma, onarım) • Yeni ortamı tanımak (öğrenimi de içeren /transferi) • Diğer gezegendeki yerliler <p>7. Eğitim</p> <ul style="list-style-type: none"> • Özerk ve yetkin kişilerin gelişimi • Uygarlığın eğitime etkisi (Filimler, Televizyon, Medya) • Almanya'daki devlet eğitim sistemi • Başsız zengin ve eğitimci <p>8. Çalışma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mesleki hedef • Teknoloji ve başarı • Tarım ve endüstri 	<p>C. Yorumları anlayıp makul cevaplar vermeli;</p> <p>D. Almanca konularla, karmaşık sohbetlerde (daha önce duymadığı) yeni düşüncelere açık, anlayışlı r tunceler kurabilmeli;</p> <p>I.1.B) Öğrenci:</p> <p>A. Bildiği ve bilmediği düzyazıları okuyup anlamalı :</p> <p>A.1. Okuma kitabında olan düzyazıları ,</p> <p>A.2. Kendilerinin oluşturdu senaryodaki düzyazıları ,</p> <p>A.3. Gazetelerdeki önemli yazıları ,</p> <p>A.4. şiirleri ve edebi yazıları ,</p> <p>B. Başsız bir şekilde haber içerikli düzyazıları okuyup anlaması :</p> <p>B.1. Okuma kitabında olan düzyazıları ,</p> <p>B.2. okuma kitabından masal ve öyküleri,</p> <p>B.3. Alman kentleşmesiyle ilgili düzyazıları ,</p>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Modern endüstride fayda i seçenekleri • Hizmetler <p>9. Gereksinimler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sağlıklı beslenme • Formda olmak • Elektrik enerjisi sağlamak <p>10. Sağlık İlgisi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sağlıklı yaşamak • Eroin kullanımı <p>(alkol, nikotin, eroin vs.)</p> <p>11. Serbest Zaman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diğer yerlere seyahat • Tatil planlaması • Lokantaya gitmek • Tiyatro • Konserler <p>12. Spor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adil oyun /Doping • Sporun toplumdaki önemi <p>13. İnsan ve Doğa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doğanın korunmasında toplumun sorumluluğu • Doğanın korunmasında alınan önlemler • Doğanın incelenmesi 	<p>B.4. Biyoloji ve coğrafya dersleriyle ilgili düzey yazıları ,</p> <p>C. Bilmediği düzey yazıları okuyup önemli verileri toplayabilmeli;</p> <p>C.1. Okuma kitabında olan düzey yazıları ,</p> <p>C.2. Dil ile ilgili dergilerden ve diğer dergilerden yazıları okuyup anlayabilmeli;</p> <p>D. Bilmediği bazı dil kurallarını düzey yazılardan (soru, cevap veya tanımlama yardımıyla) kavrayabilmeli ve onları yazılarında kullanabilmeli;</p> <p>D.1. Okuma kitabında olan düzey yazıları ,</p> <p>D.2. Edebi yazıları , lirik ve basit teatral yazıları betimleyebilmeli;</p> <p>I.2.a) Örneği:</p> <p>A.1. Bilgi alıverişi yapabilmeli;</p> <p>A.2. Sorumluluğa bağlı olarak bir konu hakkında ilgilenebilmesi;</p> <p>A.3. Büyüklerin yaşadıkları ve tecrübelerini sorabilmeli;</p>
--	--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Doğal felaketler • Doğanın bir parçası olarak insan <p>14. Trafik ve Ulaşım</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gelişen toplumda onun bir parçası olarak trafik • Hareketin ortama zarar vermesi <p>15. Haberleşme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yabancı dil olarak Almanca • Avrupa'da çok dilcilik • Yabancı dil bilmenin önemi • Bazı Alman lehçelerini ayırt etmek <p>16. Bilim ve Teknoloji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal araştırmacıları ve onların buluşları • Basit kimya deneyleri • Bilgisayar kullanımı • Haberleşme, tıp ve diğer dallarda kullanılan günün teknolojisi 	<p>A.4. Boş zamanın nasıl geçtiğini sorabilmeli: Disko, Tiyatro, Sinema, ayrıca o konu üzerine bilgi verebilmeli;</p> <p>A.5. Almanya'ya yolculuk ihtimalini sorabilmeli;</p> <p>A.6. Kütüphane ve dışarıda kitaplar hakkında bilgi edinebilmeli;</p> <p>A.7. Goethe Enstitüsünde öğrenim yapabilmesi hakkında bilgi edinebilmeli;</p> <p>A.8. Selamlayıcı sunum/anlatım yapabilmeli</p> <p>A.8.1. Farklı anlatım biçimleri kullanarak büyüklerle ve yetlileriyle sohbet yapabilmeli;</p> <p>A.9. Yolculuk esnasında insan ilişkilerini açıklayabilmeli;</p> <p>A.10. Gençlerin boş zamanını nasıl geçirdiklerini anlatabilmeli;</p> <p>A.11. İnsanların davranışlarını yorumlayabilmeli, tartışabilmeli ve anlatabilmeli;</p> <p>A.12. Sohbet edebilmeli, soruları cevaplayabilmeli, diğerlerine soruyu tekrar etmelerini rica edip, zamanda</p>
--	--	--	---

			<p>kazanabilmesi v.s.</p> <p>A.13. Tanı dı ı ve tanı madı ı insanlarla farklı konularda telefonda görü ebilmeli;</p> <p>B. Sohbetleri dil kuralları na uygun eilde yapmalı , (soru sorabilmeli, onaylayabilmeli veya tartı abilmeli v.s.);</p> <p>C. Gündemdeki konularla ilgili tartı malara katı labilmeli;</p> <p>I.2.b) Ö renci:</p> <p>A. Düzyazı ve cümleleri kurallara uygun söyleyip yazabilmeli.</p> <p>B. Düzgün yazı ya önem vermeli (noktalama i aretlerini de kapsamalı);</p> <p>C. Ki isel görü ünü, izlenimini a a ı daki yazı larda verebilmeli:</p> <p>C.1. mektuplara, okurları n mektupları na</p> <p>C.2. öykülere, bir öykünün olu umunda</p> <p>C.3. biyografide v.s.</p> <p>D. Foto raf ve çizgi filim gibi durumlarda kendi sözleriyle içeri ini açı klayabilmeli</p> <p>E. profesyonel ifadeler kullanabilmeli örne in: Strofe, Reim, Verszeile, Metapher.</p>
--	--	--	--

<p>II. D L S E L G E L M</p>	<p>II.1 Alman Dilinin Sesbirimlerini ayırıp kullanımı .</p> <p>II.2. 3'cü sı nı fa ait konularla ilgili sözlü ü anlaması ve kullanması</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Präteritum • <i>als - ba ımlı tümceler</i> • Bile ik sı fatlar • Belirtili ve belirtisiz sı fatlar (prädikative und attributive Stellung) • Yer ve zaman belirteci • imdiki zaman edilgeni (Vorgangspassiv Präsens) • imdiki zaman edilgeni (Zusatndsspassiv Präsens) • Eylem ve sı fatları n adlandı rı lmaları (Substantivierung) • Adlarda tamlayan durumu • Geni ve geçmi zaman edilgeni(Vorgangspassiv Präteritum und Perfekt) • Infinitivsätze (mastar) • Nitelik Sı fatları (Attributive Stellung) • Tamlama sı fatları (-lich,-bar) • Yalı n hal (Nominaliseirung) • Gelecek zaman (Futur I) 	<p>II.1.1. Ö renci:</p> <p>A. 1. yazı – sesbirimi ba ı nı ö renmeli.</p> <p>A.2. mla kuralları nı ö renmeli (aksan'dan da belli oldu u halde), Alman dili sesbirimlerini kavrayabilmeli (ö renci kapasitesine ba lı olarak).</p> <p>A.3. Soruları , ricaları , onayları , reddetmeyi, üpheleri düzgün söyleyebilmeli.</p> <p>B. Konu ma sı rası nda uzun ve kı sa ünlüleri ayırabilmeli.</p> <p>II.2.1. Ö renci:</p> <p>A.1. Temel sözlük bulundurmalı , pek de karı ık olmayan olayları anlatabilmeli yada az bildikleri konular üzerinde ifade verebilmeli.</p> <p>A.2. Söz ve cümleleri kurallara uygun söyleyip yazabilmeli.</p> <p>A.3. Yazı da ve konu mada 1600 sözden ibaret sözlü ü kullanabilmeli.</p> <p>A.4. Kurallar içerisinde sözcük olu umunu ö renip kendi sözlü ünü geli tirebilmesi.</p> <p>A.5. Okul ve evdeki sistematik ödevlerle sözlük geli tirmesini ö renmeli.</p> <p>A.6. Sözlü ünü geli tirmesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lgeç (Präfixe) • Ba laç (Suffixe) • Verbzusatz/Verbergänzungen
--	--	--	---

	<p>II.3. Dil yapı s ı n ı n kullan ı m ı</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yardı mcı eylemlerde dilek kipi <i>haben</i> ve <i>sein</i> (Konjunktiv II) • dilek kipi w ürde + mastar (Konjunktiv II) • Dolaylı söylev (Konjunktiv I) • <i>wenn ba ı mlı t ümceler</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ders bölümlerinin de i i mi (Wortartenwechsel) <p>II.3.1.Ö renci:</p> <p>A.1. Eylemleri (ör: <i>lassen, hören</i> etj); kullanı p Infinitiv Präsens Passiv eylem çekimleriyle (ası l t ümcede <i>Hauptsatz</i>) ör: “ muss gewechselt werden”; edilgeni kullanı p (Passiv), Präsens (imdiki zamanda), Präteritum (gelecek zamanda) ve Perfekt (görülen geçmi zamanda) kullanabilmeli; Olumsuz eylemlerin listesini bilmeli; eylemi, nesne ve e- hali'nde kullanabilmesi (<i>Dativ-Objekt, ähneln, antworten, ausweichen, befehlen, danken, einfallen, erwidern, fehlen, folgen, gefallen, gehören, gehorchen, gelingen, glauben</i>) ; eylemleri nesne edatı olarak kullanabilmeli, aynı zamanda ba laç olarak kullanabilmeli; olumlu ve olumsuz eylemleri kullanabilmeli (ör: <i>stellen, legen</i> etj, yer ve yönelme edatları na ba lı); kullanı lan <i>lassen</i> + <i>Infinitiv</i> ;</p> <p>A.2. Bütün eylem çekimlerini kullanabilmeli, <i>dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen</i></p> <p>A.3. Ço ulda olan adları kullanabilmeli;</p> <p>A.4. Ba layı cı zamirleri (Relativpronomen) tekilde ve ço ulda, ilgeçlerden sonra kullanabilmeli; belirsiz</p>
--	--	--	---

			<p>zamirleri kullanabilmeli (İdefinitpronomen) <i>jeder, jemand, niemand, man, etwas, nichts</i></p> <p>A.5. Sıfatların bütün hallerini bilmeli;</p> <p>A.6. Edatların bütün hallerini bilmeli;</p> <p>A.7. Belirteçlerin yönelme durumunu; i-halini; belirli ilgeçleri gösterebilmeli;</p> <p>A.8. Bağlaçları kullanabilmeli; (ilgeçlerle ve „wo-„); farklı tümce yapıları kullanabilmeli; edilgeni farklı zamanda kullanabilmeli; edilgenleri eylem çekimleriyle ; şahıs zahirini; cümlenin bağlaçlardan sonra formatını bilebilmeli (<i>Und, aber, denn, oder, sondern</i>); Öznenin yerini bilmeli(<i>und</i> bağlaç kullanıldığında ve özne çekildiğinde); Yüklem yerini bilmeli; cümle kurabilmeli Satzreihen und Satzgefüge; Ana cümle ile bağımlı cümleyi kurabilmeli</p> <p>A.9. Noktalama işaretlerini doğru bir şekilde kullanabilmeli.</p>
III. K Ü L T Ü R E L	III.1.Almanca konu alan milletlerin kültürünü öğrenip kendi kültürü ile karşılaştırması	<p>Günlük Yaşam ve Aile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ailenin toplumdaki değeri / Önemi • Geleceğin planı • Hayat biçimi <p>5. İlişki (Çiftler arası rapor)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cinsellik • Elin desteği • Umutsuzluklar 	<p>III.1. Öğrenci :</p> <p>A.1. Alman ailesinin yaşam biçimini öğrenmeli, aile içi örgütlenmesini ve geleceğini nasıl planladıklarını öğrenmeli;</p> <p>A.2. Çiftler arası raporları ve aralarındaki çözümlenemeyen problemleri öğrenmeli;</p> <p>A.3. Almanca konu alan ülkelerdeki eğitim sistemini, okul çeşitlerini ve oralarda eğitim imkanını öğrenmeli;</p> <p>A.4. Tarihsel gelişimi, yazın dönemlerini ve onların</p>

<p>B L N Ç L E N M E</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Ayrı lı klar <p>E itim</p> <ul style="list-style-type: none"> • Özerk ve yeti kin ki ili in geli imi • Uygarlı ı ne itime etkisi (Filmler, Televizyon, Medya) • Almanya'da ki devlet e itim sistemi Ba ı msız i ç i ve e itici <p>Bo zaman</p> <ul style="list-style-type: none"> • Di er yerlere seyahat • Tatil planlaması • Lokantaya gitmek • Tiyatro • Konserler 	<p>var olu ları nı ö renmeli v.s.;</p> <p>A.5. Okul iç i ve okul dı ı faaliyetleri, kütüphanelerden ve Internet'ten yararlanabilme;</p> <p>A.6. Okul iç i ve okul dı ı serbest zamanları bilmeli, okul yönetimi tarafı ndan hazı rlanan faaliyetleri bilmeli;</p>
--	--	---	---

4. LERNJAHR	
Lernziel 1	Lerninhalte
Über Ereignisse berichten	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sachverhalte • Ereignisse • Schulveranstaltungen • Beobachtungen bei Unterrichtsgängen <p>Grammatik</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Präteritum ✓ Nebensätze mit <i>als</i>

4. LERNJAHR	
Lernziel 2	Lerninhalte
Gegenstände und Vorgänge beschreiben	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <p>Beschreibung von</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personen • Tieren • Gegenständen <p>Grammatik</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zusammengesetzte Adjektive ✓ Adjektive in prädikativer und attributiver Stellung ✓ Orts- und Zeitangaben

4. LERNJAHR	
Lernziel 3	Lerninhalte
Tätigkeiten und Vorgänge beschreiben	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spiel- und Bastelanleitungen • Gebrauchsanweisungen • Kochrezepte • Versuche beschreiben <p>Grammatik</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Vorgangspassiv im Präsens ✓ Zustandspassiv im Präsens ✓ Substantivierung von Verben und Adjektiven ✓ Genitiv von Nomen

4. LERNJAHR	
Lernziel 4	Lerninhalte
Mitteilungen sachlichen Inhalts machen	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veranstaltungen • Besichtigungen • Lokale Feste • Unfallbericht <p>Grammatik</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Passiv im Präteritum ✓ Infinitivsätze

4. LERNJAHR	
Lernziel 5	Lerninhalte
Vorgegebene Geschichten und Erlebnisse mündlich und schriftlich darstellen	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vorgegebene Geschichten • Eigene Erfahrungen und Erlebnisse aus der Umwelt der Schüler • Kriterien erlebnishafter Erzählungen: <ul style="list-style-type: none"> - Personen, Gefühle - Zeitlicher Ablauf - Wichtiges/Nebensächliches - Mittel des Spannungsaufbaus - Höhepunkt <p>Grammatik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Adjektive in attributiver Stellung ✓ Adjektive mit Suffixen (-lich, -bar) ✓ Nominalisierung

4. LERNJAHR	
Lernziel 6	Lerninhalte
<p>Über Zukünftiges und Erdachtes berichten</p>	<p>Thematische Schwerpunkte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Das Schuljahr ist zu Ende: <ul style="list-style-type: none"> - Pläne für die Ferien - Vorhaben für das neue Schuljahr • Was wäre, wenn ... <ul style="list-style-type: none"> - Phantasie-Geschichten <p>Grammatik</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Futur I ✓ Konjunktiv II von <i>haben</i> und <i>sein</i> ✓ Konjunktiv II mit <i>würde</i> ✓ Nebensätze mit <i>wenn</i>

Ö RET M YÖNTEMLER

1. E itimdeki irtibat biçimi

Ça da e itimde irtibata ayrı özen gösterilir, bu u demektir: Dil anlatı mı durumları nda, ö rencilerin hangi lisan araçları nı kullanmaları ve nasıl do ru bir ekilde davranmaları gerekmektedir.

Belli amaçlara ula mak için irtibat en kabul edilenidir Böyle bir e itimin ba lanğı çta di er durumlarda do ru, fakat gramer açısı ndan do ru görülmemektedir. Bu demektir ki dil durumları na göre kurallar ortaya çı kar aksine de il.

2. Dil düzeyinin, aç kça dizili i

Dersin ba safhası nda dil düzeyine önem vermek gerekir, bunlarda:

- Sözlü ün Çalı ı lması
- Düzyazı ları n Çalı ı lması
- Dil strüktürleri

Bu da: Dersin içinde temel noktaları n belirlenmesidir.

Yeni sözlük veya yeni dil strüktürleri olu amaz.

En do ru yöntem öncelikle sözlü ün çalı ı lması dı r, sözlük belirli ders konuları nda bulunmaktadı r.

Bundan sonar sözlük di er sözdizimi yapı ları koyulacaktı r.

Ö retmen, ders sırası nda, günlük konu mayaya dayanan konu seçer, öyle ki öğrenilenlerin yapma de il, do al olmasıdır.

3. Amaçlar

Amaçları n açık bir ekilde belirlenmesi, öğretmenler için bir kolaylık ve daha spesifik amaçları n seçiminde yardımcı olacaktır. Amaca ula ıldı ı zaman bu da öğrencilerin i lenen malzemeyi kavradıkları demektir, o zaman öğretmen memnun olmalıdır. E er e itici ders bitmemi ise o zaman di er içeriklerin derslere sokulması mantıklı değildir. Bu durumda çe itli uygulamalarla öğrenilenlerin güçlenmesi daha mantıklı olup, ders boyunca bir arkı çalı ılıp ya da dersle ilgili herhangi bir oyun oynanıp, amaca ula ılmasıdır.

Aynı zamanda önemli olan "yeni ders ile tanı ma da" (sprachbegegnung) hı zlı bir ekilde "problemin" içine girip amaca ula ılması sağlanmalıdır, di eryolları kullanıp, sadece öğrenciyi a ırtı r, bu da gerçekten ders hedefinin ne oldu unu anlaması zorla ır.

4. Amaçları n sınırlandırılması

Örencileri tanı yıp da, daha önceden belli amaçları açık bir ekilde olan öğretmenin, bir çok amacı bir ders içinde belirleyip de, ondan sonra neden amaca ula ılmadı diye a ırması do ru bulunmaz. Bu yüzden öğretmen belli, spesifik amacı koyup ders içinde tamamlaması lazı m. Bir ders içinde çok amaçları n koyulması bu sonuçları getirir. Alı tı rmaya ve uygulamaya az zaman kalır, bu yüzden öğrenciler malzemeyi yeter derecede kavrayamazlar. Gelecek ders malzemenin yeniden açıklanıp tekrarlanması gerek, çünkü hatalar a ılımlı olabilir, bunları n düzeltilmesi de zorluklar yaratabilir ve öğrenciyle öğretmenin umutsuz olmaları na sebep olabilir. Hesabı çok kolay: A ırı yo unluk için bir ders ve alı tı rmalar için bir ders, etti iki. Bu durumda daha mantıklı olurdu, e er malzeme ba tan ikiye ayrı lmı olaydı . Ara tı rmalara göre orta bilgili öğrenciler, bir ders içinde on yeni deyim öğrenebilir. Bu kanıtı atıp bir kenarda bırakmamalı .

5. Dizili ; Dinleyenler / Anlayanlar / Konu anlar / Okuyanlar / Yazanlar

Özellikle derse yeni ba layanlarda dört beceri sırası korunmalı :

- Öğrencilere er önceden duymamı larsa, konu mamaları gerek,
- Öğrenciler, e er önceden duyup konu mamı larsa, okumamaları gerek,

• Ö renciler, e er önceden duyup, konu up ve okumamı larsa, yazmamaları gerek,

Yeni ba layanlar dizili e dayanmaları nı bu sebep gösterir:

- E er bugün bir söz ö reniliyorsa, o önceden duyulmalı ydı . Di er yandan, yeni bir sözün okunu u daha kolay olur, e er o söz önceden duyulmu ya da söylenmi se. Yazanlarda daha kolay olacak e er o söz, önceden duyulmu , söylenmi ya da okunmu olsa.

- Almanca ve Türkçe harflerin ço u durumda birbirine benzemez. Ö renciler Türkçe alfabesini bildikleri için, e er almanca yazı ya erken ba lamı olurlar ise belirsizlik ortaya çı kar. Bunun önlenmesi de önce dinlemek, konu ma, okuma sonunda da yazmaya geçilmesidir.

6. Etkin ve Somut i

Almanya'daki Almancanı n e itimindeki farklı lı kları – Alman dilini anadili, Almanca'nı n ikinci dil veya yabancı dil olması nı göz önünde bulundurmadan Kosova, Kosova ortamı AFC yi az ya da hiç haberdar edemez, dersten ba ka, okulda ö renilenlerin okul dı ı nda uygulanması mümkün de il. Böylelikle okulda ö renilenler, ders dı ı nda devam etse, gezinti ve konu manı n geli tirilmesi sayesinde peki tirilir.

Bu do rultuda televizyonu yüceltmek veya küçümsemek gerekmez.

Dersin etkin ve somut olması için bir etken daha:

Afi lerin, mozaiklerin ve posterlerin üretimi, aynı zamanda küçük el i inin olu ması da önemlidir.

Bir di er etkinlik de, okuyanı n psikolojisi, somut faaliyetlerinden, dil faaliyetlerine fazla olursa ula ma daha da artmı olur.

7. Alı tırma ve uygulama için yeterli zaman

Bir dilin sa lam ve hakimli i için üç neden gerekir: Zaman, zaman ve zaman.

3 tip ö rencinin oldu unu biliyoruz:

İtsel olanlar -tipler(dinlediklerinde – kulakla en çabuk dili kavrar-ö renir)

Görsel olanlar -tipler (ilk sı rada onlar dili gözle kavrar – görerek)

Devini sel olanlar -tipler (onlar dili en çabuk -yazmakla- kavrar)

Alı tırmaları n bu açı dan da yapı lması ; dilin aynı anda birkaç yoldan ö renilmesi ve dili okuyan ço unluk karı ık (tipler) olanlara ula ması dı r. Bu yüzden bu açı dan da çözüme gidilmesi önemlidir.

8. Alı tırmalar safhası nda çe itlilik

Her kadı n ya da erkek ö retmen, tam olarak bilirler ki, lisan derslerinde monoton cümle strüktürü kullananlar, amaca ula madan

ö rencileri ters etkileyecek, nitekim ö renciler ilgiyi kaybedecek ve aktif olarak katkılamayacaklardır.

Diğer taraftan biliyoruz ki amacı n motivasyonu ve ilginç ödevlerin verilmesi, duyarlı bir şekilde okumayı ve çalışması için isteği artırır.

Netice olarak sadece çalışması formunun de işimi de il (özel çalışması, çift ve grup halinde çalışması) özellikle derste ki oyunlar, arkı lar, iirler ve öyküler dersin birer parçası olacaktır.

9. Ö rencilerin anlatım düzeltmeleri

Çeli kili tavırlarla ö retmenler arasında hiçbir sorun bu kadar fazla tartışılmaz, düzeltmenin usulleri gibi. Birileri dilin gelişiminde düzeltmeyi bir engel olarak görürler, diğerleri ise yanlışlıkların düzeltilmesine engel göstererek, onların gizli kalmasını engellemektir.

Belki düzeltme sırası nda özür lü bir anlama olabilir ve o böyle gözükabilir:

Konu mada; örne in, foto rafların tanımlanmasında, ö retmenler öğrencilerinden özgür beyanlarda bulunmalarını isterler.

Eğer bu ders safhasında yonun bir şekilde düzeltmeler yapılır ise, öğrenciler belki geri çekilecek ve sonunda büsbütün susacaklar. Düzeltmelerin bu safhada yapılması bu şekilde olabilir; örne in, yanlış söylenen bir söz, ö retmen tarafından düzeltilip doğru söylenmesidir.

- Uygulama ve alıştırmalarda durum farklıdır. Burada sözlü ün ve strüktürlerin alıştırmaları yapılır ki burada doğal olarak düzeltmenin yapılması artışıdır.

Ö rencileri ders esnasında utanma durumuna dü ürecek hiçbir tartışmaya gerek yok, pedagoji içgüdü s gösterilmelidir.

10. Farklılık

Ço u kez sı nıfta (derste) dil açısı ndan farklı sonuçların ortaya çıkması, büyük zorluklar yaratır.

Bir yandan öğrencinin bir ödevi tamamlarken, beklemekten usanı p yada diğerlerine mani olurken, diğ eri hala bütünlemi de il, bol zamanı olması na rağmen.

Ö retmenlerin iki yolu var: Sonuçta, farklılı ın olmadığını göstermek; fakat o zamanda zorluklar er yada geç belli olacak ki bu da dersin a ırlı ı sebebinden (istenen başarı) az yada çok etkileneceklerdir. Diğer bir yol iç farklılı ı oluşturmaktır ki bu da öğrencinin çalışması demektir.

Farklılı ın de i ik türleri vardır. Burada onlardan söz edilmeyecek, onlar zaten biliniyor.

Sadece iki yöntemi yakından gözlenmelidir. "Kuantitatif" ve "Kvantitatif" farklılık.

Kuantitatif farklılık ödevlerin fazlalığına bağlıdır. Bu demektir ki "hızlı" olanlara artı ödev verilmesi. Uygulama kolaydır, öğretmenlerin sadece fazla ödev oluşturup gerektiğinde öğrencilere vermeleridir. Bu çeşit farklılık aynı zamanda kötü yanları olan bir yöntemdir, artı ödevleri sayesinde, öğrencilerden fazla aranıyor ki bu da "hızlı" olanların daha başarılı olmalarını sağlıyor, diğer bir sözcükle ifade edilirse ve daha az başarılı olanlar arasında fark git gide büyüyor. Diğer bir sorun "hızlı" olanlara fazla ödev verildiğinde onu bir ceza olarak görmesidir.

Kalitatif farklılık ise istene dayandır. Bu durumda öğrencilere çeşitli derecede zorlukları olan ödevler verilir, tabii ana konudan çıkmamak kaydıyla.

Bir sınavı farklı sonuçlar olmasına dayanan A B ve C diye üç gruba ayırmıştır. A grubu en başarılı, B grubu orta başarılı ve C grubu daha az başarılı göstermiştir. Bu çeşit ders, ekilde yani a a ıda görüldüğü gibi olabilir.

Sprachbegegnung – Yeni konuyla temas		
Bütün öğrencilere aynı sınav geçerlidir.		
Spracherarbeitung – Konunun öğrenilmesi		
Bütün öğrencilere aynı sınav geçerlidir.		
Sprachübung – Konuyla ilgili alıştırmalar		
Becerilerine dayanan grup farklılıkları Ör:		
A Grubu Bütün düzyazı çalışması . Yaratıcı ödevde artısı .	A Grubu Bütün düzyazı çalışması . Yaratıcı ödevde artısı .	A Grubu Bütün düzyazı çalışması . Yaratıcı ödevde artısı .

Bu çeşit farklılıkta genelde bir tartışma daha katılıyor, o da:

Bu tarz okutmada bütün öğrenciler aynı sınavı okuyamaz, aranan malzeme farklı yani üç bölümden ibarettir.

- Bu tartışmanın analizi, bu çeşit tarzın her zaman için geçerli olmayacağını gösteriyor, çünkü öğrenciler aynı ekilde dersin yada konunun amacına "hızlı" bir ekilde ulaşmıyor.
- Bu tarzla elde edilen sonuç, daha fazla yada daha az istemekten uzaklaşmak demek, çünkü "farklılık"ın uygulanıp, uygulanmamasına rağmen, öğrencilerin becerileri farklıdır.

11. Ders saatinin ayrı mı

Dersin akı ı öyle olabilir:

:

Artikulationsstufen	Methodische Absichten
1. Sprachbegegnung	Begegnung mit der neuen Sprachsituation, z.B. durch Bild, Tonaufnahme, Filmausschnitt, Lehrer- oder Schülervortrag.
2. Spracherarbeitung	Bereitstellen und Erarbeiten von neuem Wortschatz oder neuen Strukturen.
3. Sprachübung	Übungsbeispiele, möglichst in Form von realen Sprech-handlungen. Aufgreifen und Wiederholen von bekanntem Wortschatz mit neuen Strukturen und umgekehrt. Differenzierungsmaßnahmen Sprachlernspiele
4. Sprachanwendung	Übertragen des Gelernten auf neue Situationen: Im Klassenzimmer Im außerschulischen Bereich

Alanlar Arası İli ki

Müfredatın detaylarına girmeden önce, dört yıllık ''global'' bir plan çalışması yaptık. Dördüncü sınıfıktan sonra nereye ulaşmak istediğimizin göstergesini yapmak istedik, bu da 6., 9. yada 10. ve 13. sınıflardır.

Diğer bir sebep, müfredatların sınıflararası program bütünlüğü olması, geçen yıldan kaldığı yerden devam etmesi yani amaçlarının tekrarlanması, geriye dönüşün olmamasıdır.

Bu müfredat Blum taksonomisine göre çalışılmı ve dikey bir şekilde okunabilir. (taksonomiye göre bir yıllık gelişme) ve yatay ekli yani amaçların yılından yılına takibi, sınıflardır. Bir şekilde gösterilmektedir.

Daha açık bir şekilde görebilmek için, tabloda görülebilir:

	1. Lernjahr	2. Lernjahr	3. Lernjahr	4. Lernjahr
Lernziel 1	Einfache sprachliche Kontakte herstellen	Miteinander sprechen	In mündlichen und schriftlichen Kontakten persönliche Mitteilungen machen	Über Ereignisse berichten
Lernziel 2	Gegenstände und Tätigkeiten benennen und beschreiben, nach Gegenständen fragen	Über Gegenstände und Tätigkeiten Aussagen machen	Sachinformationen einholen und weitergeben	Gegenstände und Vorgänge beschreiben
Lernziel 3	Anweisungen verstehen und Fragen beantworten	Anweisungen verstehen und erteilen	Anweisungen geben und Aufforderungen äußern	Tätigkeiten und Vorgänge beschreiben
Lernziel 4	Sich orientieren und verständigen	Angaben zur örtlichen Umgebung machen	Angaben zu Zeit, Lage und Raum machen	Mitteilungen sachlichen Inhalts machen
Lernziel 5	Sprachliche Kontakte knüpfen	Wünsche und Gefühle äußern	Erlebtes und Gehörtes wiedergeben	Vorgegebene Geschichten und Erlebnisse mündlich und schriftlich darstellen
Lernziel 6	Einfache Auskünfte einholen und erteilen	Persönliche Daten erfragen und Angaben machen	Die eigene Meinung darstellen	Über Zukünftiges und Erdachtes berichten

Dersler Arası İlişki

Diğer bir yandan irtibat aracı olarak kullanılır, özellikle ve yalnızca dil dersinde öğrenilmez, her derste öğrenilir, beceriler, farklı görüşler ve bilgiler dil yoluyla gelişmektedir.

Di er derslerde dilin yardımı ne kadar çok ise, di er derslerinde Alman dilinin amaçlarına ulaşması da o kadar çoktur. Öncelikle seçilen konular, genelde hayat alanıyla ilgili olduğu için, böylelikle di er derslerde dinlenen bilgiler de Alman dilinin öğrenilmesinde yardımcı olmaktadır.

Her şeyden önce sanatla başlıdır, çünkü her yeni söz veya fikir, resim, resim veya oyunla çocuklarda (seviye II) ya da gençlerde (seviye III) olsun, anlatılabilir veya anlatılması lazımdır.

Doğru ve Toplum bilimlerinde elde edilen bilgileri de farklı konularda kullanılabılır VIII sınıfına uygun olarak yapmaktadır.

Bu bilgileri dersin ilk safhasında kullanmak gerekir. Ele alınacak konulardan di er derslerden edinilen bilgiler kullanılır. (öğrencileri konuya hazırlamak).

Almanca'nın hayatla ilgili konularıyla başlı olan toplum bilimleri, onların irtibatla ilgili konuda bilinçlendirir, genelde yedinci sınıfta olan konulardır. (özellikle yurttaşlık dersi).

Başlı başlı aynı zamanda doğa bilimleriyle de vardır. genelde doğadaki ortamının ve onun korunması, sağlığı (kendinin ve diğerlerin sağlığını koruması), besin v.b. gibi konulardır.

Okunacak ders kitapları

Uzman grubu şu okul kitaplarını öneriyor:

Sınıf 12: Deutsch international, Band 3 (derslerin ilk yarısı),
Cornelsen Verlag, Berlin

Sınıf 13: Deutsch international, Band 3, (derslerin ikinci yarısı),
Cornelsen Verlag, Berlin

alternatif:

Sınıf 12: Blick 3 (derslerin ilk yarısı), Hueber Verlag, Ismaning

Sınıf 13: Blick 3 (derslerin ikinci yarısı), Hueber Verlag, Ismaning

LATİNCE

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati

KAZANIMLAR

I. DİL TARİHİ TEMEL BİLGLER

1. Latince'nin oluşması
2. Latin yazısının tarihi değişimi
3. Latince'nin fonetiği ve fonolojisi (sesbilgisi)

II. DİL BİLİMİ SÖZLÜK TERMOLOJİSİ

1. Derslerin değişen bölümlerinin boyutunun tespiti
2. Derslerin değişmeyen bölümlerinin boyutunun tespiti
3. Latince'nin dilbilgisi ve sözlük terminolojisinin tarihi değişimi

III. ALI KANLIKLAR VE KÜLTÜR

1. Temel ve yan cümle
2. Latin atasözleri ve deyimleri
3. Alımlı gelmi Latince kısaltmalar

1.0. DİL TARİHİ TEMEL BİLGLER

1.1. Latin yazısı (alfabesi) ve diline ait bilgiler

- 1.1.1.(Edebi) Latince'nin kuruluşunun yeri ve zamanı ;
- 1.1.2. Latin alfabesinin yazılılığı (Türk alfabesiyle kıyaslanarak);
- 1.1.3. Sesler: ünlüler, diftonglar ve ünsüzler;
- 1.1.4. Antik (klasik) ve geleneksel okuma;
- 1.1.5. Antik ve geleneksel okuma arasındaki fark (*ke/ki; ce/ci*);
- 1.1.6. Hecelerin uzunluğu (sözcüklerin hecelere ayrılması : *con-cor-di-a* - uyum);
- 1.1.7.Vurgu (genelde sondan önceki hece vurgulanır : *natura*)

2.0.D LB LG S LESÖZLÜKTERM NOLOJ S L K S

2.1. Latince (ve Türkçe)'nin morfolojisi

- 2.1.1. Morfoloji özellikleri: kök, gövde ve bitim⁽¹⁾;
- 2.1.2. Dersin de i en ve de i meyen bölümleri;
- 2.1.3. Adlar ve sı fatlar;
- 2.1.4. Morfolojik yapı birimi olarak bitimler;
- 2.1.5. Cinsiyet, sayı ve adı n durumu (hali) (Ad durumları soru ekli);

2.2. Adları n çekimi

- 2.2.1. Adları n ve sı fatları n çekimi (*Declinatio*);
- 2.2.2. *-a* bitimli adları n çekimi (ilk çekim ekli ve özellikleri);
- 2.2.3. *-o* bitimli adları n çekimi (ikinci çekim ekli ve özellikleri);
- 2.2.4. Ünsüz bitimli adları n çekimi (ünsüzlü üçüncü çekim ekli)
- 2.2.5. *-i* bitimli adları n çekimi (*-i* ünlüsüyle üçüncü çekim ekli özellikleri);
- 2.2.6. *-u* bitimli adları n çekimi (dördüncü çekim ekli özellikleri);
- 2.2.7. *-e* bitimli adları n çekimi (be inci çekim ekli ve özellikleri);
- 2.2.8. Yunanca adları n çekimi;

2.3. Sı fatları n çekimi (ve derecelendirilmesi)

- 2.3.1. Birinci ve ikinci grubun sı fatla (*us, -a, -um; er, -a, -um*, bitimli sı fatlar ve bitimi üç, iki ve bir sestem olan sı fatları n çekimi);
- 2.3.2. Sı fatlarda peki tirme (temel hal, e itlik ve üstünlük derecesi);
- 2.3.3. Düzensiz peki tirme, aç klamalı ve üçüncü düzensiz ekil;
- 2.3.4. Zarflar ve onları n derecelendirilmesi;
- 2.3.5. Adı llar(zamirler) (ki i, öznel, iyelik, i aret, izafi, soru, sı fat, belirsiz ve korelatif),
- 2.3.6. Sayı lar (asal, sı ra, kesir ve üle tirme);

2.4. Eylemler (Verba)

- 2.4.1. Düzenli eylemler ve onları n çekimi
- 2.4.2. Eylemlerin kipleri, ki i, sayı ve çatı ları ;
- 2.4.3. Eylemlerin dört çekim ekli ve gövdeye göre farkları ;
- 2.4.4. İlk çekim ekli *-are* ve ikinci çekim ekli *-ere*;
- 2.4.5. ünsüzlerle (ve karı ık) üçüncü çekim ekli ve dördüncü çekim ekli *-ire*;
- 2.4.6. İmdiki zaman köklü eylem gövdesi zamanları (, imdiki zaman, bitmeme ve gelecek);
- 2.4.7. Bitmeme zaman köklü eylem gövdesi zamanları (*-mi* li geçmi , *-dili* geçmi , gelecek ve yakı n gelecek zamanlar);

2.4.8. Eylem kipleri (bildirme, ba 1 l ve emir kipleri);

2.4.9. Eylemlerin çatı sı (etken ve edilgen);

2.5. Düzensiz eylemler

2.5.1. De i ken ve yarı de i ken eylemler;

2.5.2. Düzensiz *esse* eylemi ve ondan türeyenler;

2.5.3. Düzensiz *ire* eylemi ve ondan türeyenler;

2.5.4. Düzensiz *ferre* eylemi ve ondan türeyenler;

2.5.5. Eylemler: *volo, nolo, malo, fio, edo, queo*;

2.5.6. Kusurlu eylemler (*inquam, aio, memini, odi, coepi*);

2.5.7. Çekimsiz eylemler ve selamla malar;

2.6. Eylemsiler

2.6.1 Ad eylem ve sı fat eylem ;

2.6.2. Kı smi imdiki zaman,

2.6.3. Gerundium ve Gerundiv (ve çekimleri);

2.6.4. Birinci pasif ve ikinci pasif;

2.6.5. Aç ı klamalı etken ve edilgen çekim;

2.7. Dersin de i meyen bölümleri

2.7.1. Yükleme ve ayrı lma durumundaki ilgeçler;

2.7.2. Ba laçlar ve ünlemler;

3.0. ALI KANLIKLAR VE KÜLTÜR

3.1. Sentaks

3.1.1. Kelimelerin tümcedeki düzeni;

3.1.2. Özne,yüklem,tümleç;

3.1.3. Ad durumları nı n söz dizimi;

3.1.4. Ayrı lma durumu;

3.1.5. in - edatlı (ilgeçli) ve edatsız z yer adları nı n kullanı mı ;

3.1.6. Konunun anlamı ;

3.1.7. Dilbilgisi yapı ları nı n anlamı ;

3.1.8. Mastarı n gösterme durumu ;

3.1.9. Mastarı n yalı n durumu;

3.1.10. Mutlak ayrı lma durumu (Ablativus absolutus);

3.2. Tümcenin sentaksı

3.2.1. Temel ve yan tümceler ve zamanları n uygunlu u;

3.2.2. Soru (yan) tümceleri;

- 3.2.3. Kası t (yan) tümceleri;
- 3.2.4. Süreli (yan) tümceleri;
- 3.2.5. Sebep (yan) tümceleri;
- 3.2.6. art (yan) tümceleri;
- 3.2.7. Kar ı la tı rmal ı (yan) tümceleri;
- 3.2.8. Süreklilik (yan) tümceleri;
- 3.2.9. Düz ve devrik tümceler.

3.3.Yazı m, noktalama ve dil kültürü

- 3.3.1. Ata sözleri ve deyimler;
- 3.3.2. Latince'de alı ı lagelmi k ı saltmalar;
- 3.3.3. Latince'de anlamda kelimelemler ve sözlü ün kullanımı .

Ö RET M YÖNTEM VE TEKN KLER :

Bu programı na göre hazı rlanan ders kitapları ndan metinlerin okunması , alı tı rmal ar, tümce (veya k ı sa metin) tercümeleri.

Ö rencilerin de erlendirilmesi, yaptı kları metin (veya Latin ata sözleri ile deyimleri) tercüme çalı maları ile ayda bir gerçekle ir. Yıl boyunca iki kez yapı lan yazılı yoklamaları n asıl amacı ö rencilerin, sesleri, kelimeleri ve tümceleri, yazı m ve sözdizimi kuralları na uygun, do ru yazma ve okumayı ö renme ve (en az 1000 adet) Latince kelimeyi ö renmelerine yöneliktir.

MATEMATİK

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati

G R

On üçüncü sınıf matematik dersi önceki sınıflarda elde edilen bilgilerin devamını genişletilmeye çalışılmaktadır. Bu da öğrencilere kazandıran becerileri, düşünme yetenekleri, fiziksel ve toplumsal dünya görüşlerinin gelişmesine ayrıca günlük hayatta farklı matematik alanlarında karşılaşılan problemlerin doğru olarak anlamlarını ve çözebilmelerine yardımcı olur.

UZAK HEDEFLER

Matematik dersinin hedefi

Öğrencilerin:

- Düşünme ve anlatma yeteneklerini açık ve kesin olarak geliştirir;
- Merak ve yapıcı eğilimlerini teşvik etmeleri;
- Çalışma eyleminde yaratıcı düşüncelerin daha ileri bir seviyeye ulaşmasını teşvik eder;
- Edindikleri bilgi ve becerileri fizik, kimya vb. doğa bilimlerinde ayrıca günlük hayatta uygulama yeteneklerini geliştirir;
- Yüksek öğrenime sağlam bir temel oluşturacak şekilde hazırlar.

GENEL HEDEFLER

On üçüncü sınıf matematik müfredat programının genel hedefleri öğrencilerin:

☐ **Tutum ve değer açısından**

- Bireysel hareketler açısından, herkesle iş yapabilen, açık, alçak gönüllü, saygılı, istemli ve eleştirel yapıya sahip olmalıdır.

☐ **Bilgi açısından**

- Limit, süreklilik, türev ve ilkel fonksiyon (integral) kavramlarını anlamaları;

☐ **Anlama açısından**

- Dizilerin ve fonksiyonların limitini ayrıca türev ve integral terimlerini anlamaları ve bilmeleri;

- Problemlerin çözümünü için gerekli metod ve süreçleri bilmeleri;
- Dizilerin ve fonksiyonların limitleri ayrıca türev ve integralerin esas özelliklerini bilmeleri;
- **Uygulama açısından**
 - Problemlerin çözümünde dizi ve fonksiyonların limitler ayrıca fonksiyonların süreklilik özelliklerini bilmeleri;
 - Farklı integralerin çözümünde kullanılan integral alma metodlarını (değişken dönüştürme ve parçalı integrasyon metodu) bilmeleri;
 - integrasyon metodları (Değişken dönüştürme metodu; parçalı integral metodu – kısmi integrasyon) farklı fonksiyonların integralini hesaplayabilmeleri için.
 - Belirli integraller (Newton–Laybnitz formülü). Geometri ve diferansiyel hesapta bilimlerinde belirli integrallerle problemler çözebilmeleri;
- **Mantık yürütme açısından**
 - Limit, süreklilik, türev ve integralerden farklı problemlerin çözümünde veri, teorem ve metodlardan yararlanabilmeleri;
 - Verilere dayanarak problemlerin çözümünü ve analizini yapabilmeleri;
 - Dizilerin ve fonksiyonların limit problemlerini ayrıca türev problemlerini çözerken tanımlardan yararlanmaları ;
 - Geometrik cisimlerin alan ve hacimlerini (dönel cisimlerin alan ve hacimleri) ya da bir eğri çizginin uzunluğunu hesaplariken belirli integralerin özelliklerinden yararlanmaları ;
 - Yaratıcı ve eleştirel düşünmenin bir uygulaması olarak farklı matematik verilerin ispeti ,varsayımlardan hareket ederek çelişkili ya da karışık problemler öne sürerek yapabilmeleri gerekir.

DERS ÇERKLER

On üçüncü sınıf müfredat programının amaç ve genel amaçlarını içeriği çizelge – 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Ders	Program içeriği		Ders sayısı	%	Toplam. %
Matematik	I. Analiz		52	81.25	100
		Yazılı sınavlar	6	9.375	
		Testler	4	6.25	
		Yedek dersler	2	3.125	

DERS ÇERKLER , KAZANIMLAR, DERSLER ARASI L K

Tablo 2.

Kategoriler	Program içeri inin alt kategorileri	Program içeri i	Kazanı mlar	Dersler arası ili ki
I. Analiz	I.1. Sayı sal dizileri	I.1.1. Sayı sal dizi kavramı Dizinin tanı mı ; sabit diziler; monoton diziler; sı nı rlı diziler; özel dizilere ait önemli örnekler; aritmetik ve geometrik diziler. I.1.2. Dizinin limiti Dizilerde limit kavramı ; yakı nsak ve ı raksak diziler; yakı nsak dizilere özellikler – ispatsız; monoton dizilerin yakı nsaklı 1 - e sayı sı .	Ö renciler: 1. sabit, monoton, sı nı rlı vb. dizilere ait farklı örnekler vermeleri; 2. aritmetik ve geometrik dizlere ait formüleri farklı problemlerin çözümünde kullanabilmeleri; 3. dizlerin limitini yapabilmeleri; 4. yakı nsak dizilerin özelliklerini farklı problemlerin çözümünde kullanabilmeleri; 5. özel dizilerden yararlanarak farklı	

	<p>I.2. Fonksiyonun limiti ve süreklilik</p>	<p>I.2.1. Fonksiyonların limiti Limitin tanımı ($\epsilon - \delta$ komulük kavramı), limitlerin özellikleri. – ispatı; sağ ve sol limit; özel limitler $(\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1, \lim_{x \rightarrow 0} (1 + x)^{\frac{1}{x}} = e), x \rightarrow \pm\infty$ giderken limitler, belirsizlikler – ispatı z.</p> <p>I.2.2. Fonksiyonlarda süreklilik Fonksiyonlarda süreklilik tanımı. Sürekli fonksiyonların esas özellikleri – ispatı z. sağ dan ve soldan süreklilik. Süreklilik kriterleri. Süreksiz noktalar.</p> <p>I.3. 1. Fonksiyonun türevi Bağımsız değişkenin ve fonksiyonun artma miktarı; Türetme ve hız problemi; türevin tanımı; Türev ve süreklilik arasındaki ilişki;</p>	<p>problemlerin çözümünde uygulayabilmeler;</p> <p>6. fonksiyonların limitini yapabilmeleri;</p> <p>7. fonksiyonun limit tanımını ve özelliklerini kullanarak farklı problemler çözmeleri;</p> <p>8. özel limitlerden yararlanarak farklı problemler çözmeleri.;</p> <p>9. fonksiyonlarda süreklilik kavramını tanımlama yapımları ;</p> <p>10. bir fonksiyonun süreklilik özelliğinin analizini yapımları ;</p> <p>11. sürekli fonksiyonların özelliklerini uygulayabilmeler ve süreksiz olan noktaları ayırt</p>	<p>Fizik (hız, ivme, güç).</p> <p>Fizik (yol, hız, ivme, güç).</p>
--	---	--	--	--

	<p>I.3. Türev ve diferansiyel</p>	<p>Esas fonksiyonların türevleri; Türev alma kuralları – ispatsız z.Bilginlik türev.Ters fonksiyonların türevi – ispatsız z.Yüksek mertebede türev.</p> <p>I.3.2. Diferansiyel Diferansiyel ve türev arasındaki ilişki.</p> <p>I.3.3. Fonksiyonların çizimi Tanımlanabilirlik; eksenleri kestiği noktalar ve fonksiyonun eğilimi; tek çift özelliği; periyodu; tanımlanabilirlik uçlarında fonksiyonun durumu; asimptotlar; monotonluk ve ekstremum noktalar (birinci türev); konkavlık ve konvekslik; büküm noktaları ;</p> <p>I.4.1. Belirsiz İntegraler İkili ve belirsiz integralin tanımları . Belirsiz integralin özellikleri. Kalıpla integraler – ispatsız.</p> <p>I.4.2. İntegral alma yöntemleri Değişken dönüşüm yöntemi; parçalı integral</p>	<p>edebilmeleri;</p> <p>12. farklı fonksiyonların türevini tanımlayan yararlanarak hesaplamaları ;</p> <p>13. farklı problemlerin çözümünde türev alma kurallarını uygulayabilmeleri;</p> <p>14. birinci türevin geometrik ve kinematik anlatımını yapabilmeleri;</p> <p>15. fonksiyon çizimlerinde fonksiyonun özel noktalarını tanımlayabilmeleri;</p> <p>16. birinci türevden yararlanarak fonksiyonların çizimini yapabilmeleri;</p> <p>17. farklı fonksiyonların ilkelini hesaplayabilmeleri</p>	<p>Ekonomi (iktisat), demografi, tıp, teknik, vb.</p>
--	--	---	---	---

	<p>I.4. ntegral hesabi</p>	<p>metodu – kısımlı integrasyon metodu; rasyonel fonksiyonların integraler; trigonometrik fonksiyonların integraler.</p> <p>I.4.3. Belirli integraler Integral hesabıyla yapılan toplama işlemi; belirli integralin tanımı; ispatı z belirli integralerin özellikleri.</p> <p>I.4.4. Belirli integralerin hesabı Belirli integralerle yapılan işlemlerde Newton Laybnitz (ispatı z)</p> <p>I.4.5. Belirli integralerin uygulaması Belirli integralerle yapılan alan ve hacim hesapları .(düzlemsel şekillerin alanları) Dönel cisimlerin hacimleri; yay uzunluğu u – ispatı z.</p>	<p>18. kalı p integralerden yararlanarak farklı integral problemlerin çözümünde kullanabilmeleri;</p> <p>19. belli bir fonksiyonun belirli integralini farklı metodlar kullanarak hesaplayabilmeleri;</p> <p>20. belirli integralin tanımı ndan yararlanarak bazı basit fonksiyonların hesabını yapabilmeleri;</p> <p>21. belirli integralerin özelliklerinden uygulayarak farklı düzlemsel şekillerin alanlarını , yay uzunluklarını ve dönel cisimlerin hacim hesaplarını yapabilmeleri relevant.</p>	
--	-----------------------------------	--	---	--

Ö RET MİYÖNTEMLER

Ö rencilerin kazanması gereken hedef ve kazanımlar matematik müfredat programında öngörölmü tür. Ö retmen kendisini bir hedefteki davranı ları n hepsini ö rencilere kazandı rabilmeyi ilke edinmek zorundadı r.

Pratik, e itim amaçları na ula tı rmada kullanılacak yöntem ve tekniklerin çok önemli oldu unu göstermektedir. Programda düzenlenen üniteler ve seçilen konular i lenirken izlenecek yollar, ba vurulacak etkinlikler, ö rencide beklenen davranı de i ikli in meydana gelip gelmeyece ini ve dolayısı yla e itim amaçları nı n gerçekleştirilmesinde önemli rol oynar. Bu nedenle ö retmen, e itim, ö retim çalı maları nda; Ö rencileri, amaçlara ula tı racak yöntem ve etkinlikleri benimsemeli ve uygulamalı dı r. Yöntem ve teknikler ö rencilerin, yaratıcı ve ele tirel dü ünme yetene ini geli tirir. Problemleri çözmeye yarayacak ekilde dü ünme yolu geli tirecek ve matematik dersinde edindikleri bilgi ve becerileri günlük hayattaki problemleri çözmeye yardımcı olur. Ev çalı maları ve seminerlerin düzenlenmesi de ö rencilerin ba ı msız ve yapı cı çalı maları n geli mesinde önemli bir etkendir.

Ö retmen yöntem ve tekniklerin seçiminde birçok etkenden ba ka a a ı da belirtilen nitelikleri de göz önünde bulundurmalı dı r.

- Ders biriminin içeri i;
- Ö rencilerin kavrama nitelikleri;
- Ö rencilerin bilgi düzeyi ve istemleri

Bu nedenle ö retmenin kullanaca ı yöntem ve teknikler ö rencilerin kavrama düzeylerine uygun olmalı dı r.

Ö retmen müfredat programında öngörölen amaç ve hedeflere ulaşması için çok sayıda yöntem ve teknik kullanması gerekir. Kullanılan yöntem ve teknikler ö rencilerde grup çalı maları na ivme kazandı rı r. Ö rencilerin toplumsal süreçlerdeki ba ları n kuvvetlenmesine olanak sa lar.

Ö retmen, ö rencilerin, görev ve sorumluluk duygusu kazanması na, kazandı kları bilgilerin genilemesi ve derlendirmesine yardımcı olur.

Ö rencilerin söz konusu özellikleri kazanabilmeleri için a a ı da belirtilen süreçleri benimsemeleri gerekir.

1. Ö retmen, matematik problemlerini seçerken, ö rencilerin kendi ya antısı ndan seçmelidir. Problemler, ö rencinin istekle yapaca ı

nitelikte olmalıdır. Bu şekilde anlaşılması güç ve yeteri derecede soyut ve teorik olan matematik dersine karşı öğrencilerde olumlu tutum, günlük hayata yakın ilgisizliği olan bir ders niteliğini kazanmıyabilir.

2. Öğretmen sözlü olarak verilen bir matematik problemleri hakkında öğrencilerin düşüncelerini tekerledi. Öğretmen mümkün olduğu kadar öğrencilerin araştırmaları, problem çözmelerini kendi kendilerine yapmalarına olanak tanımalıdır. Bu şekilde öğrenciler çeşitli araştırmaları ve gözlem yapmalarını, not almalarını, problemlerin kaydını yapmalarını ve bilgi edinmelerini teker edilir.

3. Matematik dersinde sorulan birçok soruya cevap verilmelidir. Sorulan soruların öğrenciler için anlamlı olması önemlidir.;

4. Öğrenciler yukarıda belirtilen niteliklerde belirtilen basit araştırmaları alanlarında planlar ve sorular geliştirirler ve sorulara kesin yanıtlar verirler;

5. Öğrenciler öğretmenleriyle birlikte yaptıkları araştırmaları, pratik çalışmaları ya da problemlerin çözümü hakkında tartışırlar. Öğretmen öğrencilere çalışmalarla ilgili alternatif çözümler önerir. Öğretmen mümkün olduğu kadar öğrencilere problemleri kendi kendilerine çözmelerine olanak tanımalıdır, gerekmedikçe müdahale etmemelidir. Burada önemli olan öğrencilerin problemlerin çözümünde kendileri yollar aramaları, gerekli bilgi ve malzemeleri toplamaları ve derlendirmeleri, ayrıca görev ve sorumluluk duygusu kazanmalarınıdır.

Ayrıca birkaç çalışma metodu verilmiştir..

ÇALIŞMA METOTLARI

Okul öğrencilerde matematik dersine karşı ilgi alanını artırma, adımlarını geliştirecek nitelikte bir ortam oluşturması gerekir..

- Matematik dersi özde olarak anlam ve bağıntıların açısından soyut bir bilimdir. Bu nedenle matematik dersi soyut ve konularında eklinde olmamalıdır. Öğrencilere matematik konuları öğretilirken deneylerden, verilerin grafiklerden ve günlük hayattaki uygulamalardan yararlanmalıdır.
- Matematik konuları önkoşul bir yapıya sahiptir. Matematikteki konularını bir kereden tümüyle anlamak mümkün olmadığından öğrenciler matematik dersine ait bilgileri “sarmal yay” şeklinde verilmelidir. Matematikte herhangi bir kavram, onun önkoşulu durumundaki diğer kavramlar kazandırmadan verilemez. Küçük,

küçük matematik konuları birleştirerek önkoşul durumundaki diğer kavramları kazandırmak iyi bir yol olur. Bu şekilde matematik bilgiler daha kolay benimsenir, pekiştirilir ve önkoşul durumundaki matematik kavramlar için bir ön hazırlık gerçekleşir.

- Tevrik matematik dersinin öğrenme anahtarıdır. Demek oluyor ki öğrencilere çalışmalılı kazandırmak için onları sistematik bir şekilde tevrik etmek ve çalışmalarında süreklilik kazandırmak, öğretmenin becerisine bağlı bir işlemdir. Öğrencinin çalışmalarında bağımsız ve sistematik olması bir evrensel özellik belirtisidir. Söz konusu özellikler öğrencilerde mantıksal düşünmeyi, bilimsel araştırma ve tartışmaya hazırladır.
- Her öğrenci birbirinden farklıdır. Aynı yaştaki öğrencilerin; yetenekleri, gelişim hızları, ilgi alanları ve kabiliyetleri arasında büyük farklar vardır. Bu nedenle öğretmen öğrenciler arasındaki ferdi farkları ortadan kaldırmak için yöntemler aramalıdır. Eleştirilmedi düşünme metodu öğrenciler arasında zekâ bakımından ferdi farkları gidermek için bireysel ve küçük grup (iki ya da dört kişilik) çalışmalara başvurmak zorundadır.
- Öğretmen öğrencilerin karılıklı farklı problemleri çözebilecek özgün yöntemler geliştirebilmek zorundadır.
- Matematik eğitiminin amacı problemlerin çözümlerini mekanik olarak değil, konularını benimseyerek, problemleri ise istekle çözecek nitelikte olmalıdır. Matematik dersinde edinilen ve geliştirilen bilgi ve becerileri, öğrenciler hayatta uyguladuktan sonra önem kazanır.
- Öğretmen birinci sınıfıfta “sterotip” ve “öğretmen merkezli” eğitim yöntemini asla kullanamaz. Söz konusu yöntem öğrencinin etkinliğini ve anlamayı zorlaştırır. Matematik konuları önkoşul işlevi bir yapıya sahiptir. Herhangi bir kavram, onun önkoşul durumundaki diğer kavramlar kazandırmadan verilemez.. Problemler gereğikadar açık olmalı, aynı zamanda öğrencilere bir takım bilgiler kazandırmak amacıyla kullanılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme, eğitim etkinliklerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimde değerlendirme, öğrencilerin bilgi eksikliklerini tespit etmek, başarılarını saptamak, başvurulan öğretim metodunun etkinliğini anlamak, kullanılan eğitim programının uygun olup olmadığını belirlemek gibi

amaçlarla yapı lı r. Ö renci eksikliklerini saptamak ve kullanı lan ö retim metodları n etkinli ini anlamak, ö renciden çok ö retimi ilgilendirir.

Ö renci ba arı sı nı de erlendirmede, ö renimin programda belirtilen amaç ve davranı ları n ne kadarı nı kazandı ı nı n saptanması i lemidir. Bu çalı maları n sonunda, ö rencinin ba arı sı de erlendirilir. Matematik e itiminde ö rencinin eksikliklerini saptamak ve bireyin sonraki ya antı sı nda esas olacak davranı ları geli tirmeye yönelik olması gerekir. Ö rencilerin ba arı sı nı de erlendirmek amacı yla çalı malar ö retim yılı içinde yönetmenli e uygun olarak gerçekleştirilen ölçmelere, ödevler ve ö rencinin sı nı f içi çalı malardan olu malı dı r. Ö rencinin ba arı sı nı saptamak için yarı yıl ya da yıl içindeki ölçmelerden ö rencilerin eksikliklerini anlamak için de faydalanı lı r. Ayrıca sonuçlar ö renciyi mekanik çalı malardan kurtarı r, güdüler ve ilerdeki ö renmelere hazır hâle getirir.

Ö retmen ö rencilerin çalı maları nı de erlendirirken ö retim programı nda öngörülen amaç ve davranı lara uyması gerekir

1. Ö rencilerin davranı düzeyleri

Ö rencilerin davranı düzeyleri genel olarak dört basamakta de erlendirilir.

1. basamak – Ö renci ba arı sı nı de erlendirmede öncelikle ö rencinin programda belirtilen amaçlara ne derece ula tı ı nı n saptaması dı r. Ö renciler gördükleri derslerin benimsenmesinde müsaade edilen alt sı nı r (minimum) % 40 olmalı dı r. Söz konusu düzeye sahip ö renciler, sı nı rlı sayı da matematik yöntem kullanarak ve ö retmenin yardımı ile her zaman matematik problem ve konuları nı n açıklaması nı yapabilen ö rencileri kapsar.

2. basamak – Burada dersleri benimseme sı nı rı %50 - % 80 arası nda de i ir. İkinci basamak bilgisine sahip ö renciler matematik problem ve konuları nı ö retmenin sı nı rlı yardımı ve çok olmayan matematik yöntem ve hatalarla çözebilen ö rencileri kapsar.

3. basamak – Burada derslerin benimseme sı nı rı % 80- % 90'ın üzerindedir. Bu düzeye sahip olan ö renciler matematik problem ve konuları nı ö retmenin sı nı rlı yardımı yla ve farklı matematik yöntemlerle çözebilir.

4. basamak – Bü düzeydeki ö rencilerin benimseme sı nı rı % 90 'ın üzerindedir. Dördüncü basamak düzeyine sahip olan ö renciler en yüksek (maksimum) bilgi düzeyine sahip olan ö rencileri kapsar. Bu düzeye sahip olan ö renciler matematik problem ve konuları nı ba ı msız ve farklı matematik yöntemlerle ö retmenin yardımı olmadan çözer.

2. De erlendirme Süreci

Ölçme ve de erlendirme süreci programda öngörülen amaç ve davranı lara uyum içinde yapılması önerilir. Ölçme ve de erlendirme i lemi e itimin amaçlarına ve ö retim gerçeklerine uygun olmalıdır. Ö rencilerin bilgi ba arı sı nı de erlendirmede a a ı da belirtilen elemanlar ile saptanabilir.

- **Ders çalı maları**

- Sözlü yanı tları de erlendirme;
- Sı nı fçalı maları nde erlendirmesi;
- Grupçalı maları nde erlendirmesi;

- **Test çalı maları**

- Belirli konular için test de erlendirmesi;
- Ünite sonundaki test de erlendirmesi;
- İlk yarı yılı sonunda test de erlendirmesi;

- **Yazılı (sı navlar) yoklamalar;**

- **Ev ve seminer çalı maları .**

CO RAFYA

(haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati)

G R

13. sınıfın flara ait plan programının esas temellerini ikinci seviyeyi temelilerken, altıncı , yedinci ve dokuzuncu sınıfın flara ait plan programları arasında sıkı bir bağlantı vardır.

Söz konusu plan programının sayesinde öğrenci Kosova bölgesinin komşu ülkelerin yaşam ortamının **Fiziksel özelliklerini** (jeoloji yapısını , rölyef şekillerini, iklimi, suları , toprakları , bitki ve hayvanat alemini),

insani ortamını (nüfusu, yerleşme yerlerini ve iktisadi etkinliklerini) ve **Bölgesel** ile **Siyasi ayrılmalar** hakkında bilgi edilmelidir.

Öngörülen plan programının **amacı , fiziksel** ve **insani özellikleri** fark ederek, aralarındaki doğal ve bölgesel benzerlikleri ile bağlantıları açıklamak demektir. Onun esas **amacı** öğrencinin bilgi seviyesini yükselterek öğrencide **beceri, alı kanlık, uzmanlaşma, tutum ve değerlendirme** özelliklerini kazandırmaktır. 11. sınıfın flara ait plan program öğrencinin yaşam seviyesine göre uygulanmıştır.

Dersin esasını Kosova bölgesinin ve komşularının coğrafya özelliklerini öğrenmektir. Öğrenci Kosova bölgesine ait coğrafya bilgilerini elde ederek (doğal özellikleri ve zenginlikleri, nüfusu, yerleşme yerleri vb.), aynı zamanda bölgede yaşamın çevre korumasını , anlayışlı olmasını , işbirlik ve hoşgörülü olmasını öğrenmelidir.

UZAK HEDEFLER

Kosova bölgesi ve komşularına ait coğrafya dersinin esas hedefleri:

- Öğrencinin bilgisini geliştirerek, söz konusu bölgenin ve çevresinin coğrafya durumunu, doğal özelliklerini (jeolojik yapısını , rölyefini, iklimini, sularını , bitki ve hayvanat alemini) insan özelliklerini (nüfusu, yerleşme yerlerini ve iktisadi faaliyetleri).
- Öğrencilerde anlama yeteneğini geliştirerek, doğal ve toplumsal özelliklerinin insan olana olan etkilerini ve faaliyetlerini öğrenmeye yardımcı olmak demektir.
- Öğrencide Kosova bölgesinin ve komşularının kültürel ve doğal güzelliklerine dair değerlendirme yeteneğinin kazandırılması .
- Verilen yazılı , sayısal, resim, grafikon, tablo, diyagram, ve haritalar sayesinde öğrencide yetenek ve ifade etme özelliğinin kazandırılması .

- Kosova bölgesi ile kom ulara ait elde etti i co rafya bilgileri sayesinde ö rencide hazı rlı k yetene ini kazandı rı labilir.
- Kosova bölgesinde ile kom u ülkelerde ya ı yanları n dil, din,ırk farkı olmadan aynı hak ve imtiyazlara sahip olmaları na ait ö ren-cide saygı özelli ini kazandı rmaktı r.

GENEL HEDEFLER

Bilgi açısı ndan

- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin do al ve ı nsani özellik-lerinin kanı tları nı bilmeleri.
- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin do al ve insani özellikle-rinin bölgesel ayrı lı ı nı n konseptlerini.

Anlama açısı ndan

- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin co rafya özelliklerini (do al, toplumsal, iktisadi ve siyasi).

Uygulama açısı ndan

- Kosova bölgesine ve kom u ülkelere ait: grafiklerin, diyagram-ları n, konusal haritaları n ve istatistik bilgilerinin kullanı lması nı .
- Kosova bölgesine ve kom u ülkelere ait: haritaları n, grafikonları n ve istatistik belgelerini çizip ö dev çözmelerini.

Analiz açısı ndan

- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin do al, toplumsal ve siyasi faktörlerin etkilerini.
- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin geli mesinde do al ve toplumsal faktörlerin önemi ve rolü.

De erlendirme açısı ndan

- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin iktisadi geli mesinin dü ük seviyede olması nı n do al ve toplumsal faktörlerin önemi.
- Ya am ortamı nı n geli mesinde insano lunun etkisi.

Tutum ve de erlendirme açısı ndan

- Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin do al, insani ve kültürel özelliklerinin de erlendirilmesi.
- Bireysel davranı ları n anlamı nı (açı k, tolerant, istekli, saygı lı , ele -tirici olarak, grup, çift halinde çalı arak kitapları n, leksikonları n, ensiklopedilerin, internet, televizyon e itimci programları vb.)

DERS ÇER KLER

Kategori	Alt kategori	Ders birimleri	Arnavutlar		Sı rlar ve Karada - lı lar		Bo naklar		Türkler		Hı rvatlar	
			Ders birimi	%	Ders birimi	%	Ders birimi	%	Ders birimi	%	Ders birimi	%
Bölge	Kosova bölgesi ve Kom u	Balkan yarı madası	2+1	4,55	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55
		Kosova	27 + 8	53,03	27 + 8	53,03	27 + 8	53,03	27 + 8	53,03	27 + 8	53,03
		Arnavutluk	10 + 3	19,7	4 + 2	9,09	4 + 2	9,09	4 + 2	9,09	4 + 2	9,09
		Makedonya	3 + 1	6,06	3 + 1	6,06	3 + 1	6,06	3 + 1	6,06	3 + 1	6,06
		Sı rbistan ve Kara Da	2 +1	4,55	8 + 2	15,15	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55
	Ülkeleri	Yunanistan	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52
		Bosna Hersek	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	8 + 2	15,15	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55
		Hı rvatistan	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	1 + 0	1,52	6 + 2	12,12
		Türkiye	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	2 + 1	4,55	8 + 2	15,15	2 + 1	4,55
		Toplam	50 + 16	100	50+ 16	100	50 + 16	100	50 + 16	100	49 + 17	100

Kategori	Alt kategori	Ders birimleri	Ders sayısı	Toplam ders sayısı	%
		Balkan yarı madası	2+1	2 + 1	4,29
Bölge					
	Kosova	Kosova			
	ve kom u	Co rafya durumu ve büyük	1 + 0		
	ülkelerinin	lü ü			
	co rafyası	Kosova bölgesinin do al	9 + 3		
		özellikleri			
		Nüfusu ve yerle me	4 + 1		
		yerleri			
		ktisadı	8 + 2		
		Kosova bölgesinin do al	5 + 2	27 + 8	53,03
		bölümleri			
		Arnavutluk			
		Co rafya durumu, büyüklü	3 + 1		
		ü ve do al özellikleri			
		Nüfusu ve yerle me	2 + 0		
		yerleri			
		ktisadı	3 + 1		

		Arnavutlu un bölümleri	2 + 1	10 + 3	19,70
		Arnavutluk			
		Co rafya durumu ve do al özellikleri	1 + 0		
		Nüfusu ve yerle me yerleri	1 + 1		
		ktisadı	1 + 0		
		Arnavutlu un bölümleri	1 + 1	(4 + 2)	
		Makedonya			
		Co rafya durumu ve do al özellikleri	1 + 0		
		Nüfusu ve yerle me yerleri	1 + 0		
		Makedonyanı n bölümleri	1 + 1	3 + 1	6,06
		Sı rbistan ve Kara Da			
		Co rafya durumu ve do al özellikleri	1 + 0		
		Nüfusu ve iktisadı	1 + 1	2 + 1	4,55

		Sırbistan ve Karadağ			
		(Sırbistan ve Karadağlılar)			
		Coğrafya durumu ve doğal özellikleri	2 + 0		
		Nüfusu ve yerleşme yerleri	2 + 1		
		İktisadı	2 + 0		
		Bölümleri	2 + 1	(8 + 2)	
		Yunanistan			
		Coğrafya durumu ve doğal özellikleri	1 + 0	1 + 0	1,52
		Nüfusu ve iktisadı			
		Bosna - Hersek			
		Coğrafya durumu ve doğal özellikleri	1 + 0		
		Nüfusu ve iktisadı	1 + 1	2 + 1	4,55
		Bosna - Hersek			
		(Bosnaklar)			

		Co rafya durumu ve do al	2 + 0		
		özellikleri			
		Nüfusu ve yerle me yerleri	2 + 1		
		ktisadı	2 + 0		
		Bölümleri	2 + 1	(8 + 2)	
		Hı rvatistan			
		Co rafya durumu ve do al			
		özellikleri	1 + 0	1 + 0	1,52
		Nüfusu ve iktisadı			
		Hı rvatistan (Hı rvatlar)			
		Co rafya durumu ve do al	1 + 0		
		özellikleri			
		Nüfusu ve yerle me yerleri	1 + 1		
		ktisadı	2 + 0		
		Hı rvatistanı n bölümleri	2 + 1	(6 + 2)	
		Türkiye			
		Co rafya durumu ve do al	1 + 0		

	özellikleri			
	Nüfusu ve iktisadı	1 + 1	2 + 1	4,55
	Türkiye (Türkler)			
	Coğrafya durumu ve doğal özellikleri	1 + 0		
	Nüfusu ve yerleşme yerleri	2 + 1		
	iktisadı	3 + 0		
	Türkiye'nin bölümleri	2 + 1	(8 + 2)	
	T o p l a m		50 + 16	100%

Açıklama – Perantezler içinde verilen ders sayıları Kosova bölgesinde yaşayan azınlıklara aittir. Arnavutlukta azınlıklar hakkındaki 4 + 2 ders sayısı sıyla öğrenmelidir. Sırbular ve Karadağlılar Sırbistan ve Karadağ için 8+2, Boşnaklar, Bosna-Hersek için 8+2, Türkler, Türkiye için 8 + 2 ve Hırvatlar, Hırvatistan için 6+2 ders sayısını sıyla öğrenmelidirler.

Kategori	Alt kategori	Ders içerikleri	Kazanımlar	Dersler arası ili ki
Bölge	Kosova bölgesinin ve kom u ülkelerinin co rafyası	Balkan yarı madası	<ul style="list-style-type: none"> - Balkan yarı madası nı n co rafya durumu ve do al özellikleri - Balkan yarı madası nı n siyasi ayı rı mı - Balkan yarı madası nı n demografi ve iktisadi özellikleri 	Co rafya -siyasi, demografi, iktisad
		Kosova Co rafya durumu, bölgesel yayı lı , büyüklü ü ve sı nı rları	<ul style="list-style-type: none"> - Kosova bölgesinin Balkan yarı madası ndaki co rafya durumu - Bölgenin deniz sahili ile iç kara kı smı nı n ba lantı ları - Bölgenin yayı lı lı ve sı nı rları 	Co rafya - siyasi, iktisad, matematik, tarih, sosyoloji
		Kosova bölgesinin do al özellikleri: Jeoloji ve geli mesi rölyefi, iklimi, suları ,toprakları (arazileri), bitki ve hayvan alemi	<ul style="list-style-type: none"> - Genel jeoloji özellikleri. - Bölgedeki kütle çe itleri ve mineral zenginlikler. - Ba lı ca rölyef ekileri ve özellikleri. - Bölgedeki rölyef ekilerinin insan faaliyetlerine etkisi. - iklim faktörleri ve tipleri. - Bölgede hüküm süren iklim tipleri, özellikleri ve etkileri. - Bölgenin su zenginli i. - Hidroloji özellikleri ve denize dökülmeleri. 	Jeoloji, Jeomorfoloji, iklim bilgisi, Hidroloji, Bioco rafya, Pedoloji, Fizik, Kimya, Biyoloji

			<ul style="list-style-type: none"> - Göl çe itleri ve özellikleri. - klim ve suları n insan faaliyetlerine etkileri. - Toprak tipleri ve onları n özellikleri - Verimli arazilerdeki toprak kaymaları , kirlenme ve kötüye kullanmanı n sebepleri. - Kosova bölgesinde bitki ve hayvan aleminin özellikleri 	
		<p>Nüfusu ve yerle me yerleri: Halkı n tarihi geli mesi, nüfus sayı sı , co rafi yayı lı , nüfus hareketleri, halk yapı sı , göçler ve yerle me yerleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kosova bölgesinin en eski ça lardan beri nüfuslandı rı lması . - Antik dönemde Dardanları n co rafik da lı lı . - Kosova bölgesi tarih boyunca dil, din ve ırkları n ya adı lı bir bölge. - Çe itli tarihi dönemlerde Arnavut halkı nı n di er halklara ra men sayı sal de i melerin sebepleri. - Kosova bölgesinde nüfusun yayı lı lı ve yo unlu u. - Bölgesel do al artı ve do al artı lı etkileyen faktörler. - Bölgede natalitet, mortalitet ve do al artı faktörleri ve özellikleri, - Halk yapı sı , cinsiyet, iktisadi, dini, e itim seviyeleri ve onları n özellikleri - Göç etmeler ve onu etkileyen faktörler. - Yerle me yerleri ve onları n fonksiyonları . 	<p>Arkeoloji, Etnoloji, Tarih, Sosyoloji, Sanat, Demografi, n aatçı lı k, Yurtta lı k</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Kentler ve çe itleri, - Kosova bölgesinin endüstri ve tarı m bölgeleri 	
		<p>iktisad: iktisad geli mesini etkileyen faktörler, tarı mcı lı k, ormancılı k, endüstri, enerji kaynakları ve maden filizler zenginlikleri, endüstri kolları , onun geli mesi ve bölgesel yayılı ı , ula ım, turizm ve ticaret</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ktisadi geli mesini etkileyen do al ve toplumsal faktörler - Tarı mcı lı k, onun kolları ve geli me seviyesi - Ormancılı k ve onun geli me seviyesi - Endüstrinin geli mesini etkileyen faktörler - Kosova bölgesinin iktisadı nda endüstrinin önemi ve rolü - Kosova iktisadı nda endüstrinin önemi ve rolü - Bölgenin enerji kaynakları - Bölgenin en önemli enerji kaynakları - Bölgedeki en önemli endüstri kaynakları , üretim, hammadde, onların co rafyasal yayılı ı ve geli me seviyeleri - Ula ımın geli mesini etkileyen faktörler - Bölgedeki ula ım kolları ve onların geli me seviyeleri - Bölgedeki turizm geli mesini etkileyen do al, kültürel ve toplumsal faktörler - Kosova bölgesinin turizm potansiyeli 	<p>iktisadi, Sosyoloji,Tarih, Jeoloji</p>
		<p>Kosova`nın bölgeleri</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kosova bölgesinin genel bölümleri - Bölgenin ba lı ca bölümleri ve onların özellikleri (do al, nüfus ve iktisadı) 	<p>Jeoloji, pedoloji,iklim bilgisi, demografi,iktisad</p>

		<p>ARNAVUTLUK: Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu, iktisadı ve bölgelere ayrı lı ı</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Arnavutlu un co rafya durumu - Genel do al özellikleri - Arnavut halkı ve temel özellikleri - Arnavutlu un yerle me yerleri ve özellikleri - ktisadı geli mesini etkileyen do al ve toplumsal faktörler - Ülkenin genel tarı m kolları ve onları n geli me seviyeleri - Endüstrinin geli mesini etkileyen faktörler - Bölgedeki genel ula ı m kolları ve onları n geli me seviyeleri - Bölgedeki enerji kaynakları - Bölgede ba lı ca maden filizler çe itleri, onları n üretimleri ve yedek miktarları - Bölgedeki ba lı ca endüstri -kolları ve bölgesel yayı lı ı - Arnavutlu un turizı m potansiyeli - Arnavutlu un ba lı ca bölümleri ve onları n özellikleri - Arnavutlu un administrasyon ayrı rı mı 	<p>Jeoloji, pedoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, sosyoloji ve iktisad</p>
		<p>Arnavutluk Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu, yerle me</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Co rafya durumu ve özellikleri - Ba lı ca do al özellikleri - Arnavutluk halkı nı n ba lı ca özellikleri ve yerle me yerleri 	<p>Jeoloji, co rafya siyasi, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, sosyoloji, iktisad</p>

		yerleri, iktisad ve bölümlere ayrı lı 1	- Ülkenin iktisadi özellikleri - Arnavutlu un en önemli bölümleri ve onları n özellikleri	
		Makedonya - Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu, iktisadı ve bölgelere ayrı lı 1	- Ülkenin co rafya durumu ve özellikleri - Ülkenin ba lı ca do al özellikleri - Makedonya halkı nı n ba lı ca özellikleri ve yerle me yerleri - Ülkenin iktisadi özellikleri - Makedonya`nı n en önemli bölümleri ve onları n özellikleri	Geoloji, pedoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, iktisad
		Sı rbistan ve Kara Da Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu ve iktisadı	- Ülkenin co rafya durumu ve do al özellikleri - Ülke nüfusu ve iktisadi özellikleri - Ülkenin siyasi özellikleri ve örgütlenmesi	Geoloji, iklim bilgisi, demografi, tarih, iktisad
		Sı rbistan ve Kara Da Co rafya durumu, nüfusu, iktisadı, do al özellikleri ve bölgelere ayrı lı 1	- Co rafya durumu - Do al özellikleri - Sı rbistan ve Kara Da halkı nı n temel özellikleri ve iktisadı - Sı rbistan ve Kara Da ı n yerle me yerleri ve özellikleri - Ülkede iktisadı geli mesini etkileyen do al ve toplumsal faktörler - Ülkenin ba lı ca tarı m kolları ve onları n geli me	Geoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, iktisad

			seviyeleri - Ülkede enerji kaynakları - Ülkedeki ba lı ca maden filizler zenginlikleri, çe itleri ve üretimi - Ülkenin ba lı ca endüstri bölümleri - Ülkenin ba lı ca ula ım kolları ve turizim potansiyeli	
		Yunanistan - Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu ve iktisadı	- Ülkenin co rafya durumu ve do al özellikleri - Ülke nüfusu, kültürel geli meleri ve strüktürü - Ülkenin iktisadi geli mesi ve özellikleri (deniz ula ımı ve turizim)	Tarih, demografi, iktisad, co rafya, siyasi
		Bosna Hersek Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu ve iktisadı	- Ülkenin co rafya durumu ve do al özellikleri - Ülke nüfusu ve iktisadi özellikleri - Ülkede siyasi ayırımı ve örgütlenme	Tarih, demografi, iktisad, co rafya, siyasi
		Bosna Hersek (Bosnaklar) Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu, iktisadı ve	- Ülkenin co rafya durumu - Ba lı ca do al özellikleri - Ülke nüfusu ve onları n temel özellikleri - Bosna Hersek`in yerleşme yerleri ve onları n temel özellikleri - Ülke iktisadını n geli me seviyesi ve onu	Geoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, iktisad

		bölgelere ayrı lı ı	<p>etkileyen do al ile toplumsal faktörler</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ülkede tarı mcı lı k, tarı mcı lı k kolları ve geli me seviyeleri; - Ülkenin ba lı ca enerji kaynakları - Ülkenin ba lı ca maden filizler zenginlikleri, çe itleri ve üretümi - Ülkenin ba lı ca endüstri bölgeleri - Ülkenin ba lı ca ula ım kolları 	
		Hı rvatistan- Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu ve iktisadı	<ul style="list-style-type: none"> - Ülkenin co rafya durumu ve do al özellikleri - Ülke nüfusu, kültürel geli meleri ve halk yapı sı - Ülke iktisadı , geli mesi ve özellikleri (deniz ula ımı ve turizı m) 	Tarih, demografi, iktisad, co rafya ve siyasi
		Hı rvatistan (Hı rvatlar) Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu iktisadı ve bölgelere ayrı lımları	<ul style="list-style-type: none"> - Ülkenin co rafya durumu - Ba lı ca do al özellikleri - Ülke nüfusu ve yerle me yerleri ile onları n temel özellikleri. - Ülke iktisadı nı etkileyen do al ve toplumsal faktörler - Ülkede tarı mcı lı k, tarı mcı lı k kolları ve geli me seviyesi. - Ülkenin ba lı ca enerji kaynakları , - Ülkenin maden filizler zenginlikleri, çe itleri ve üretimi - Ülkenin ba lı ca endüstri bölgeleri. - Ülkenin ba lı ca ula ım kolları ve turizı m potansiyeli. 	Geoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji tarih iktisad

		T ü r k i y e		
		Co rafya durumu, do al özellikleri, nüfusu ve yerle me yerleri	<ul style="list-style-type: none"> -Türkiye`nin co rafya durumu ve do al özellikleri. - Türkiye nüfusu, onları n özellikleri, kültürel geli meleri ve strüktürü. - Türkiye iktisadı , geli me seviyesi ve özellikleri (deniz ula ı mı ve turizı m) 	Tarih, demografi, iktisad, co rafya, siyasi
		TÜRK YE (Türkler) Co rafya durumu,do al özellikleri,nüfusu,i ktisadı ve bölgesel ayrı lı ı .	<ul style="list-style-type: none"> - Türkiye`nin co rafya durumu. - Türkiye`nin ba lı ca do al özellikleri. - Türkiye nüfusu ve yerle me yerleri ile onları n temel özellikleri. - Türkiye iktisadı , geli me seviyesi ve onu etkileyen do al-toplumsal faktörler. - Türkiye`de tarı mcı lı k, geli mesi ve kolları . - Türkiye`nin ba lı ca enerji kaynakları . - Türkiye`nin ba lı ca maden filizler zenginlikleri, çe itleri, yedekleri ve üretimi. - Türkiye`nin endüstri bölgeleri. - Türkiye`nin ba lı ca ula ı m kolları ve turizı m potansiyeli. 	Geoloji, iklim bilgisi, demografi, hidroloji, tarih, iktisad.

Ö RET M YÖNTEMLER

Co rafia dersi çe itli yöntem ve tekniklerin sayesinde ö renilebilir. Dersin örgütlenmesi ve gerçekleştirilmesi ise ö retmenin profesyonelliğine ba lıdır.

Ders veren ö retmen yöntem seçiminde çok dikkatli olmalıdır ve bu hususta özel çaba harcamalıdır. Yöntem seçimi esnasında öncelik planla tır lı ders birimine ba lı olmalıdır. Bununla ilgili öğrencinin co rafia dersiyle ilgili ön bilgisi ve anlatma tarzı ayrı ca önemlidir.

Yöntem seçimi esnasında bilgilerin, ifade etmelerin, yeteneğin ve co rafia derslerinin farkedilmesi ve onların hergünkü hayatta kullanılabilirliği yaratması önemlidir.

Konuma ve anlatma yöntemleri ise ö retmen ve öğrencinin beceri seviyelerine ba lı olarak birbirleriyle sı kılı bantları vardır. Yeni fonksiyon ve teknik geli mesine katkı sunmaktadır.

Toplu yöntemler genellikle anlatma, gözetme ve tartışma gibi yöntemleri ortaya atmaktadır. Ö retmen kendi bilgisini ders esnasında tamamen öğrenciyi bilgi sahibi etmek için sarf ederse, o zaman öğrenci aktif ve uzun ömürlü bir bilgiye de sahip olur denilebilir. Serbest konuşma ve tartışmalar çift ve grup halinde yapılabilir, nitekim herhangi bir öğrenci daha geniş bilgiye sahip olmak isterse o zaman çe itli tekniklerde kullanılabilir, örneğin: fikir de i tirme, klaster tekni i, cikson tekni i, iki bölümlü gündem, biliyorum-bilmek istiyorum, öğreniyorum, ders birimleri, venediyagramı, sorun çözücü tartışmalar, be bölüm vb.

ÇALI MA EK LER

Co rafia bir bilim kolu olarak çe itli çalışma ekleriyle öğrenilebilir.

- **Bireysel** çalışma ekli
- **Çift** çalışma ekli
- **Grup** çalışma ekli
- **Tüm sınıfla** çalışma ekli

DE ERLENDİRME YÖNTEMLER

Öngörülen programın ba rılı gerçekleştirilmesi için, öğrencinin co rafia dersinde elde ettiği bilgilerin değerlendirilmesinde büyük önem taşımaktadır.

De erlendirme yapıldı ı zaman ö rencinin uzun vadeli bilgi sahibi olup olmadığı göz önüne alınmalıdır. Yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı takdir etmek, notlamak ve de erlendirmek sistematik bir şekilde hergün ve imkanlara göre sınavtaki tüm öğrencilerle yapılmalıdır.

DE ERLENDİRME

De erlendirmede istenen:

- Ders biriminin amaçları
- Öğrenciyi motive etmek
- Öğrencinin gelişme seviyesine ve ön bilgiye ne kadar sahip olduğunu tanımlamak
- Öğrencilerin istemlerini yerine getirmek ve başarıyla ders birimlerini gerçekleştirmek.
- De erlendirme esasları
- Ne konu duyursun, ne yazı yorsun ve öğrenciler ne yapıyor.

DE ERLENDİRME ARAÇLARI

Okul yönetimi ve öğretmen yeterli ölçme ve de erlendirme aracı seçip uygulamalıdır. Bu araçlar şöyle sıralanabilir:

- Algılama
 - Soru sorma
 - Uygulama veya deney raporu
 - Sözlü ifade
 - Yazılı ifade
 - Belirtke tablosu
 - Ölçüt ve amaçlara dayalı testler
 - Soru sorarak oluşturulan başarı testleri
 - çoktan seçmeli
 - kısa açık cevaplı
 - uzun açık cevaplı testler
- ve öğretmenin uygun gördüğü diğer araçlar olabilir.

DE ERLENDİRME SAFHALARI

- Kontrol etmek, öğrenen ne biliyorsunuz (nereye kadar yettiniz) ve öğrenci ne bilmiyor (ne yetti mediniz).

- Ölçmek, her ne kontrol edilirse aynı zamanda ölçülmelidir.
- De erlendirme tam notla yapı lmalı dı r, fakat de erlendirmeden önce birçok faktör ve elemanlar göz önüne alı nmalı dı r.

DE ERLENDİRME KATEGORİLERİ

- ekillendirme
- Tanı layı cı De erlendirme
- Genel de erlendirme (test)
- Motive etmek

De erlendirmeyi ö retmen yapmalı , demek ki iç de erlendirme yapı lı r.

BA ARIDERESESİ

Okul y lı sonunda her ö renci a a ıdaki ba arı derecesi ile de erlendirilir:

- Pek iyi (ba arı derecesi çok yüksek)
- yi (ba arı derecesi yüksek)
- Orta (ba arı derecesi orta)
- Yeter (ba arı derecesi sı nı rlı)
- Zayı f (ba arı derecesi zayı f)

Ö RETİM ARAÇ VE GEREÇLERİ

Ders kitapları nı n yanı sı ra a a ı da belirtilen bilgi kaynakları nı n da kullanı mı faydalı olacaktır:

- Ders Kitabı
- el kitabı ,
- atlas,
- bro ür;
- harita
- resim, poster, afi , ema, diyagram, tabela;
- model, ekil, maket;
- slayt, saydam (asetat), video kayı tları ;
- bilgisayar yazı lı mları , Internet, CD vb.

TAR H

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati

G R

Tarih dersi plan ve programı bütün olarak Kosova, Avrupa ve dünya tarihine ait bilgileri kapsamaktadır. Tarih dersi plan ve programında Kosova'da yaayan de ik toplulukların tarihine ve geleneklerine özel dikkat gösterilecektir. Örencilerin yerel, bölgesel, ulusal kimli i ve ayrı ca günümüzün giderek birbirine ba lanan dünyasındaki geni kimlik kavramı da Tarih dersi plan ve programı ile verilecektir. Tarih dersi plan ve programı geçmi le yapı cı bir ekilde hesaplamaya olan ihtiyacı uyandı rmalıdır.

Farklı lı klara kar ı ho görülü olmayı ve kar ı lı klı saygı yı a ı lamalıdır. Örenme hedeflerinin bir parçası olarak demokratik toplumlarda ulusal kimli in ve tarihi geleneklerin yerle tirilmesi, insanlar arasında barı çılı anlayı ı geli tirme ve yapı cı bir ekilde beraber ya ayabilme dü üncesiyle bilgi, tutum ve becerilerin geli tirilmesiyle ba lantılı olmalıdır.

13. sınıfta Tarih dersinin örencilere Yakı nça tarihte toplumun genel geli imi hakkında bilgilerini geli letmeleri amacı vardır.

Tarih dersi aracılı ıyla örencilerin her yanlı ki ili i yani siyasi, sosyal, ekonomi, insani, kültürel yönlerden geli mesi için uygun ko ulları yaratılmasına çaba harcanmalıdır.

UZAK HEDEFLER

Tarih Dersi Hedefleri:

Örenci

- Toplumda olagelen sosyal geli meleri kavrayıp temel analiz yetene ini geli tirmek, yetilerini geli tirmek. I. Dünya Sava ından sonra günümüze kadar tarihte olagelen sosyal de imleri algı layabilme yetene i geli tirmek.
- Edindi i tarih bilgisi çerçevesinde, adı geçen tarihi döneme ait, belirli sosyal, ekonomik, kültür, bilim, sanat vb. geli meleri / olayları anlama ve aydınlatmada analiz yöntemini uygulayabilir. Elde etti i sonuçları günümüzün benzeri, veya farklı olay / geli meleriyle kar ıla tırabilir ve kı yaslayabilir.

- Bazı ki ilerin belirli tariî dönemlere ait rolü ve onları n (ünlülerin) toplumsal (politik, ekonomik, sosyal, kültür, sanat, e itim, bilim) geli melere yansı ttıkları olumlu (veya olumsuz) etkileri belirleyebilme ve kavrayabilme yetene ini geli tirmek
- Güvenilir tarihi kanı tlarla dayanarak çatı malar, toplumlardaki geli meler ve devrimler hakkı nda do ru hükümler üretebilir.

Ö renci:

Anlama açısı ndan

- Tarihin bu dönemiyle ilgili temel terimoloji bilgisini benimsemi ve ilgili farklı konuları anlatmada kullanabilir,
- I. Dünya Sava ından sonra günümüze kadar sosyal de i meleri kavram bilgisini uygulayabilir ve örnek olay analizi yapabilir.

Analiz açısı ndan

- Yakı nça da Kapitalizm ve Sosyalizm sisteminin arasındaki siyasi farkları belirtebilir ve sonuç çı karabilir. Belirtilen sistemlerle ilgili Ça da Demokratik Sistemin farklı lık ve özelliklerini belirtebilir
- Farklı sosyal olayları n geli mesinde temel etkenlerin / faktörlerin etkisini belirtebilir

De erlendirme açısı ndan

- Sosyal süreçlerin geli mesinde ulusal devlet ve ba ka devlet kurumu ve makamları nı n rolünü de erlendirir
- Belirli tarihî dönemlerde ya anan olumsuz olaylardan sonuç çı karma ve benzer olayları önlemek için gereken çözüm yöntemi ve bilgileri
- kavramı ve de erlendirebilir durumundadır.

Tutum ve de erler açısı ndan

- Yakı nça döneminde insano lunun elde etti i medeni de erleri önemser,
- Ho görü, beraber çalı ma ve demokratik ilkelere vazife edinmi , bu do rultuda saygı n ve uygun davranı r,
- Kültürel, dinî, kavmî (etnik), cinsî farklı lıkla nazaran ho görü ve saygı yla yakla ır,
- Farklı tarihî dönemlerden miras kalan kültürel de erleri korur (kitaplık, müze, ar iv ve benzer kurumlar).

Kategoriler	Alt kategoriler	Ders içerikleri	Kazanımlar	Dersler arası ili ki
V. YAKINÇA	2. ki Dünya Sava 1 Arasında Dünya	<p>ki Sava Arası Dönemde Dünya</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versay barı sistemi, Kar ı tlı klar, Milletler cemiyeti. - Ekonomik bunalımlar, bunalımları n nedenleri, çözüm yolları . - 1919-1939 yılları dönemde parlamenter demokratik ülkelerde toplumsal ve siyasi gelişmeler (Fransa, İngiltere ve ABD). - 1919-1939 yılları dönemde fa izim, nasizim ve komünizm kuvvetle en ülkelerde toplumsal ve siyasal gelişmeler (İtalya, Almanya, İspanya, SSCB). - ki Sava arası dönemde Uzak ve Orta Do u'da gelişmeler (Japonya, Çin ve Hindistan). 	<ul style="list-style-type: none"> - Versay barı sistemin özelliklerini açıklayıp söyleme/yazma. - Milletler cemiyetinin barı ı korumakta çalı malarını de erlendirme - Ekonomik bunalı m nedenleri açıklama - Parlamenter demokratik ülkelerdeki gelişme özellikleri ayı rt etme - Fa izim ve nasizim ve komünizm ülkelerindeki gelişme özellikleri açıklama - Uzak Do u ülkelerinde gelişmeleri söyleme/yazma 	Co rafia, yurtta lık e itimi, ekonomi vb.
V. YAKINÇA	5. XX.Yüzyı lda Kültür, Bilim ve Teknikte gelişmeler	<p>Kültür, Bilim ve Teknikte Gelişmeler</p> <ul style="list-style-type: none"> - ki Dünya Sava 1 Arası Dönemde ekonomik, bilim, teknoloji, kültür ve sanatta gelişmeler. (Apstrakt sanat, modern mimari, bilim). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomi, teknoloji, kültür ve sanatın gelişimi söyleme/yazma 	Co rafia, ekonomi, edebiyat, sanat, vb.

V. YAKINÇA	<p>2. İkinci Dünya Savaşı Arasında Dünya</p>	<p>1919-1945 yılları Döneminde Türkiye</p> <ul style="list-style-type: none"> - Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin durumu, istiklal Savaşı için siyasi hazırlıklar. - Cephelelerde savaşlar. - Atatürk ilke ve inkılapları - İkinci Dünya savaşı aralarında Türkiye'de siyasi gelişmeler (4) 	<ul style="list-style-type: none"> - Savaştan sonra Türkiye'nin durumunu izah etme - Kongrelerden Meclise adlı konusunda siyasi hazırlıklarla ilgili belli başlı tarihi olayları kronolojisiyle verilen seçenekler arasında değerlendirme - Cephelelerde savaşları harita üzerinde gösterme - Atatürk ilke ve inkılaplarını çağda Türkiye'nin gelişimi için önemini kavrayabilme - Atatürkçülüğün, Türk milletinin devlet idaresinde söz sahibi olmasına dayandığı anlamını çıkarılma - İkinci Dünya savaşı arası dönemde Türkiye'deki gelişmeleri açıklama 	<p>Coğrafya, yurttaşlık eğitimi, ekonomi vb.</p>
V. YAKINÇA	<p>5. XX.Yüzyılda Kültür, Bilim ve Teknikte gelişmeler</p>	<p>1919-1945 yılları Döneminde Türkiye'de ekonomi, toplumsal, eğitim ve kültürel gelişmeler</p> <ul style="list-style-type: none"> - İkinci Dünya savaşı arası dönemde Türkiye'de ekonomik ve toplumsal, eğitim, kültür ve sanatta gelişmeler (1) 	<ul style="list-style-type: none"> - İkinci Dünya savaşı arası dönemde Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, kültür, eğitim, sanat gelişmeleri değerlendirme 	<p>Coğrafya, ekonomi, edebiyat, sanat vb.</p>

V. YAKINÇA	2. İkinci Dünya Savaşı Arasında Dünya	İkinci Dünya Savaşı Arasında Döneminde Balkanlar (1919-1939) - SHS Krallığı'nın meydana gelmesi-devletin sorunları -1929-1941 yılları döneminde Yugoslavya Krallığı-palamento yönetiminde bunalımlar - Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan ülkelerinde toplumsal siyasal ve ekonomik gelişmeler. (3) - Eski Yugoslavya'da Kosova'nın durumu – Arnavut ve diğer azınlıkların durum ve hakları , (3)	- İkinci Dünya savaşı arası dönemde Eski Yugoslavya'nın siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeleri söyleme/yazma - Eski Yugoslavya'nın sorunlarını yorumlama - Yeni Dünya düzeninde Balkan'ın rolünü analize yapma ve değerlendirme.	Coğrafya, yurttaşlık eğitimi, edebiyat, teknoloji vb
V. YAKINÇA	2. İkinci Dünya Savaşı Arasında Dünya	İkinci Dünya Savaşı Arasında Döneminde Kosova - SHS ve Yugoslavya Krallığı'nın Kosova'da yaşayan Arnavut ve diğer müslüman halkına (Türk, Boşnak) karşı siyaseti, Kosova'yı iskan ve kolonileştirme. Göçler. Eski Krallık siyasetine karşı direniş. 1918-1941 yılları döneminde Kosova'nın ekonomik gelişimi (2)	- Yugoslavya Krallığı'nın müslüman Kosova ahalisine karşı siyasetini analiz yapması - 1918-1941 yıllarında ekonomik gelişmeyi açıklaması - Kosova'da yaşayan Arnavut ve diğer müslüman ahalinin yurttaşlık ve ulusal hakları elde etmeleri için çabalarını söyleme/yazma	Coğrafya, yurttaşlık eğitimi, sosyal bilimler vb.

V. YAKINÇA	5. XX.Yüzyı lda Kültür, Bilim ve Teknikte geli meler	ki Dünya Sava Arası Döneminde Kosova'da ekonomi, toplumsal, e itim ve kültürel geli meler - Eski Yugoslavya-Kosova'da ekonomik, toplumsal, kültürel ve e itimde geli meler. (1)	- Kosova'da ekonomik, toplumsal, kültürel ve e itim geli me özelliklerini aç ıklama	Co rafya, ekonomi, sanat, edebiyat vb.
V. YAKINÇA	2. ki Dünya Sava ı Arası nda Dünya	ki Dünya Sava Arası Dönemde Arnavutluk (Ekonomi, siyasi, toplumsal, e itim ve kültürel geli meler) - 1919-1924 y ı lları döneminde Arnavutluk'ta ekonomik, toplumsal ve siyasi geli meler - 1925-1939 y ı lları dönemde Arnavutluk'ta ekonomik, toplumsal ve siyasi geli meler. (2)	- ki Dünya sava ı arası nda Arnavutlukta ekonomi, toplumsal ve siyasi geli meleri söyleme/yazma - Arnavutluk'un geli me özelliklerin ana hatları nı aç ıklayıp söyleme/yazma	- Co rafya, yurtta lık e itimi, sanat, edebiyat vb.
V. YAKINÇA	3. kinci Dünya Sava ı nda Dünya	kinci Dünya Sava ı (1939-1945) - Fa ist devletlerin ilk i galleri, - kinci Dünya Sava ı nı n belirme nedenleri ve grupları n olu ması , 1939-43 y ı lları nda cephelerde sava lar, Antı fa ist koalisyonun olu ması - 1943-1945 y ı lları nda cephelerde sava lar: Kuzey Afrika, Pasifik, Do u cephede sava lar, Müttefiklerin Avrupa ç ı kartması	- kinci Dünya sava ı nı n nedenlerini söyleme/yazma - Cephelerdeki sava geli meleri harita üzerinde gösterme - Fa izmin ve sava ları n insanlık için ne gibi zararlar yaptı ını analize etme - kinci Dünya sava ı nda büyük kuvvetlerin rolünü belirleme	Co rafya, yurtta lık e itimi, edebiyat vb.

		<ul style="list-style-type: none"> - Savaş esnasında faizme karşı Avrupa'da direnişler, toplama kampları - Faizmin yenilgisi ve insanlık tarihinde en büyük savaşın sonuçları (4) 		
V. YAKINÇA	3. kinci Dünya Savaşı nda Dünya	<p>kinci Dünya Savaşı nda Yugoslavya</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eski Yugoslavya'ya faiz devletlerin saldırısı ve iğal edilmesi, Yugoslavya'nı niğalciler tarafından bölünmesi. Faiz iğalcilere karşı direnişin belirmesi ve gelişimi. - kinci AVNOY oturumu, Tito-uba iç Anlaşması, Partizan kuvvetlerin çoğalması, Yugoslavya'nın kurtuluşu. (2) 	<ul style="list-style-type: none"> - Yugoslavya'ya faiz saldırılarını açıklama - Yugoslavya'nın faiz iğalciler tarafından bölünmesini harita üzerinde gösterme - Devrim, kontra devrim, faizlerle i birlikçi kavramlarının kavranması - Yugoslavya'nın kurtuluşunu açıklama 	<ul style="list-style-type: none"> - Coğrafya, yurttaşlık e itimi, sosyoloji, edebiyat vb.
V. YAKINÇA	3. kinci Dünya Savaşı nda Dünya	<p>kinci Dünya Savaşı nda Kosova</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yugoslavya'nı niğali ve Kosova'nın iğalciler tarafından bölünmesi - Kosova'da antifa ist hareketler ve kurtuluş için silahlı çatışmalar - Arnavutların ve diğeri Kosova halklarının antifa ist savaşına karşı katkıları, kinci Dünya savaşında toplulukları aralarında ilişkileri 	<ul style="list-style-type: none"> - Kosova'da HKH gelişme özelliklerini ayırt etme - Kosova'da silahlı çatışmanın gelişimini açıklama. - Kosova halkının antifa ist savaşına katkılarını değerlendirme 	<ul style="list-style-type: none"> - Coğrafya, yurttaşlık e itimi, sosyoloji, edebiyat vb.

		(2)		
V. YAKINÇA	3. kinci Dünya Sava ında Dünya	<p>kinici Dünya sava ında Arnavutluk</p> <ul style="list-style-type: none"> - talyan fa istlerin Arnavutlu u i gal etmesi ve 1939-1941 yı lları döneminde i galciye kar ı tepkiler - Nazi-fa ist ve Abtifa ist blokunun Arnavutlar ve Arnavutluk'a kar ı siyasetleri - Arnavutluk'ta fa izme kar ı silahlı direni in geli mi ve kurtulu u 	<ul style="list-style-type: none"> - Arnavutluk'ta HKH geli me özelliklerini aç ı klama - Arnavutluk'ta fa izme kar ı silahlı direni geli imini söyleme/yazma - Arnavutluk'ta HKH'nin özelliklerini ay ı rt etme. 	Co rafya, yurtta lı k e itimi, sosyoloji, edebiyat vb.
V. YAKINÇA	4. kinci Dünya Sava ından sonra Dünya	<p>Sava tan sonar Dünyadaki Geli meler</p> <ul style="list-style-type: none"> - So uk sava : Sava tan sonra uluslararası ili kiler, bar ı anla ma meseleleri, bloklar ı n kurulu u - BMÖ'nün dünyada bar ı ı korumakta rolü ((UNESKO, UN CEF, WHO, LO, MF, FAO vb.), Avrupa'da uluslararası örgütler (Avrupa Toplulu u, AG T vb.) - Sömürgecili in çökmesi, yeni devletler ve ba lantı sı z hareketi - kinici Dünya Sava ından sonra Avrupa - SSCB'nin da ı lması ve yeni dünya 	<ul style="list-style-type: none"> - So uk sava döneminin ana hatları nı söyleme/yazma - Uluslararası ve Avrupa örgütlerin rolü ve ödevlerini söyleme/yazma - Sava tan sonra Avrupa ve SSCB geli me özelliklerini ay ı rt etme - SSCB'nin da ı lması ve yeni dünya kurulması için giri imlerin nedenlerini yorumlama 	Co rafya, yurtta lı k e itimi, sosyoloji, edebiyat vb.

V. YAKINÇA	5. XX. Yüzyı lda Kültür, Bilim ve Teknikte geli meler	Sava tan sonra Bilim,Kültür ve Sanattaki geli meler - Sava tan sonra bilim,teknoloji, kültür, sanat ve e itimde geli meler (1)	- Sava tan sonra bilim ve teknolojinin geli me nedenleri ve toplumun geli mesine katkı ları nı aç ı klama	Fen bilimleri, edebiyat, müzik, sanat vb.
V. YAKINÇA	4. kinci Dünya Sava ından sonra Dünya	1945-2000 yı lları Döneminde Türkiye ve Türk Dünyası - Türkiye’de çok partili hayata geç i (1946-1960) - 1960-2000 yı lları döneminde Türkiye’de geli meler - Sava tan sonra Türk Dünyası (3)	- 1945-2000 yı lları döneminde Türkiye ve Türk Dünyası nda geli melerin ana hatları nı aç ı klama - Türk devletlerini harita üzerinde gösterme	Co rafya, yurtta lık e itimi, edebiyat vb.
V. YAKINÇA	5. XX.Yüzyı lda Kültür, Bilim ve Teknikte geli meler	Sava tan sonra Bilim, Kültür ve Sanattaki geli meler - Sava tan sonra Türkiye’de ekonomik , toplumsal, kültür, sanat ve e itimde geli meler. (1)	- Sava tan sonra Türkiye’nin ekonomik, toplumsal, kültürel, sanatsal ve e itim geli mesinin ana hatları nı aç ı klama	Ekonomi, sosyoloji, yurtta lık e itimi, edebiyat, sanat vb.
V. YAKINÇA	4. kinci Dünya Sava ından sonra Dünya	Sava tan sonra Balkandaki geli meler - 1945-1948 yı lları nda Yugoslavya - 1948-1980 yı lları döneminde Yugoslavya - Yugoslavya’da buhranlar ve bu	-Yugoslavya’da sasyalist geli me özelliklerini aç ı klama -Yugoslavya’da bunalı mları n neden-sonuç ili kilerini de erlendirme - Kosova geli me ve sorunları n	Co rafya, yurtta lık e itimi, sosyoloji vb.

		devletin dü mesi - 1945-1990 yılları döneminde Kosova - XX. Yüzyılın sonunda Kosova ve NATO'nun barış hareketi - Kosova Türk halkı - Arnavutluk'ta Komünizm sistemi, - Arnavutluk'ta parlamenterli demokrasi yönetimi gelişmesi (7)	özünü açıklama - Arnavutluk'ta sosyalist rejiminin sorunlarını söyleme/yazma	
V. YAKINÇA	5. XX.Yüzyılda Kültür, Bilim ve Teknikte gelişmeler	Savaştan sonra Bilim, Kültür ve Sanattaki gelişmeler - Savaştan sonra Balkan ülkelerinde kültür, eğitim, sanat ve teknolojiye gelişmeler (1)	- Savaştan sonra Balkan ülkelerinde kültür, eğitim ve sanat özelliklerini söyleme/yazma	Edebiyat, sanat vb.

Not: Öğretmen ve öğrencilerin seçimine 17 ders saati bırakılmıştır. Bu ders saatlerinden 13 derste öğretmen program içerikleri tekrarlayabilir, 4 ders saatinde ise yöre tarihi içeriklerini açıklayabilir yada arşiv, müze, kütüphane, tarih anıtlarını öğrencilerle ziyaret edebilir.

Ö RET MYÖNTEMLER

E itim çalı maları nı , amaçları na ula tı rmada kullanı lacak metot ve teknikler çok önemlidir. Programda düzenlenen üniteler ve seçilen konular i lenirken izlenecek yollar, ba vurulacak etkinlikler, çocukta beklenen davranı de i ikli inin meydana gelip gelmeyece ini ve dola yı sı yla e itim amaçları nı n gerçekleştirilmesinde önemli rol oynar. Bu bakı mdan, ö retmenin ö rencilerle birlikte sı nı f içinde veya dı ında amaçlara do ru yapaca ı çalı malar, e itim olu umuna etki yapan en önemli faktörlerdir. Bu sebeple ö retmen, e itim - ö retim çalı ma ları nda; ö rencileri amaçlara ula tı racak metotları ve etkinlikleri benim semeli ve uygulamalı dır. Genellikle kullanı lı yerleri ve özellikleri bakı mı ndan, yöntem ve teknikler ba lı ca dört grupta toplanmı tır:

1. Ö retmen a ı rlı klı yöntem ve teknikler
 2. Etkile im a ı rlı klı yöntem ve teknikler
 3. Bireysel a ı rlı klı yöntem ve teknikler
 4. Ya antı lara dayalı yöntem ve teknikler
- Anlatı m, soru-yanı t, gösteri gibi ö retmen a ı rlı klı olan ve genellikle tek yönlü ileti me yer veren, geçmi te çok kullanı lmı , günümüzde de çok kullanı lan geleneksel yöntem ve teknikleri kapsamaktadı r.
 - Açıkoturum, sunulu tartı ma, savlı tartı ma, toplu çalı ma gibi grup tartı ması türleri, grup tasarı mları vb. gibi etkile im a ı rlı klı ö retim yöntemleri ve teknikleri buraya girer. Ö renci katı lı mlı dır, çok kalabalık olmayan gruplarda çok olumlu sonuçlar verir.
 - Bilgisayar destekli ö retim, modüllerle ö retim, programlı ö retim, bireysel tasarı mlar gibi ö rencilerin bireysel olarak gerçekleştirildikleri çalı malarda yararlanan ö retim yöntemleri ya da teknikleridir. Ö renciler yaparak, ya ayarak, kendi kendileri çalı arak ö renmeyi gerçekleştirirler. Ö retmenler, genelde birer rehberdir. Ö rencilerin kendi kendilerin ö renme konusunda çaba göstermeleri ö renmenin önemli ölçüde kalı cı olmasına büyük bir etkendir.
 - Deneysel yöntem, rol oynama, ö retim uygulamaları , benzetleme ve oyunlar ya antı lara dayalı yöntem ve teknikler grubu girer. Ö rencinin kendisi ö renme ile ilgili etkinliklere do rudan kendisi de katı ldı ı ve ço u zaman kendisi de görev aldı ı için ö renmeler kalı cı dır.

Ünitelerin i leni inde ö retmen ihtiyaca göre anlatma (takrir), soru-cevap, gösterme, metin okuma, problem çözme, gözlem ve inceleme, grupla çalı ma, tartı ma, açıkoturum (panel), sunulu tartı ma, savlı tartı ma, topluçalı ma, oyunla tırma, vb. metodlar ve teknikler kullanabilir.

Ünitelerin i leni i sırası nda ferdi, küme, seviye grupları ve sı nı fçalı maları gibiçalı ma ekillerineba vurmalı dır. Ö retmen, buçalı ma ekillerini ö rencilerin durumları na, konunun özelli ine, okulun imkanları na ve ihtiyaca göre ayarlamalı dır.

1. ANLATIM METODU

Ö retmenin herhangi bir konuyu, kar ısı nda oturan ö rencilere iletmesi biçiminde uygulanmaktadır. Günümüzde ise, ö rencilerin pasif olarak oturmaları na neden oldu u, onlara dü üncelerini açıklama fı rsatı vermedi i için sı kıcı ve etkisiz bir metot olarak kabul edilmektedir.

Bu metod mümkün oldu u kadar az kullanılmalı , mutlaka kullanılması gerekiyorsa ö retmen konusunu çok dikkatli ve ayrı ntılı olarak hazı rlamalı , anlatacaklarını nası lanlataca ını planlamalı dır.

2. SORU-CEVAP METODU

Soru – Cevap metodu, önceden hazı rlık yapı ldı ı takdirde daha yararlı olur. Bunun için ö retmen önce konuyu ayrı ntılı olarak ve planlı ekilde taramalı sorular hazı rlamalı dır. Bu i lemin ö renciler tarafından yapı lması istenmeli ve böylece konu ile ilgili cevaplandırılacak sorular dersten önce hazı rlanmalı olmalıdır. Bu metodun etkili bir ekilde uygulanması için ö retmenler, ö rencilere soru sorma fı rsatı hazı rlamalı , mümkün oldu u kadar ö retimin amacı ve yönü ö rencilerin sorularına dayandı rılmalı dır. Böylece ö retmenin ö rencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak ö retim yapması ve sa lanmalı olur. Ö retmen ö renci sorularına yer ve önem verdikçe onları n daha dikkatli olmalarını ve konuyla daha çok ilgilenmelerini de te vik etmi olacaktı r.

3. GÖSTERME METODU

Ö retmen üniteleri açıklarken tarihi haritaları , emaları , foto rafları , müze ve tarihi anı tları ziyaret etmek sı rası nda gösterme metodunu uygular. Bunun yanı nda Tarihsel mekanlara, Askeri bölgelere, kalelere, eski e tim-ö retim kurumları , saraylara geziler düzenlenebilir.

4. METİN OKUMA METODU

Tarih dersinde üniteler, konular açıklanırken öğrencilerde tarihsel kaynak, edebi ve bilimsel metinlerden de faydalanabilir. Örneğin eski hükümdarlar arasındaki mektupları içeren metinler, eski yöneticilerin anıları, anlatma metinleri okuma parçalarını konularını oluşturabilir. Böyle metinlerle öğrenciler konu hakkında örnekler verebilir. Öğretimde öğrenciler için metin metodunu kullanmakla öğrencilerin geçmiş hakkında bilgilerini genişletirler ve çeşitli tarihi kaynak, eser, ansiklopedi sözlük seçmesi için beceri ve yeteneklerini geliştirmesine yardımcı edilir.

5. GRUPLA ÇALIŞMA METODU

Grup; birbiriyle ilişkileri ve aralarında ortak özellikleri olan, birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşan toplumsal bir birimdir. Grup çalışması, bireyin sosyal gelişimini ve değerini sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemle bireyin sorumluluk duygusu, başarıya veya gruba katkıda bulunma zevki de artırılmaktadır. Bu yöntem öğrencilerden oluşturulan gruplara birer konu verilmesi ve konunun öğrencilerce araştırılarak, sınavta grup halinde anlatılması şeklinde olmaktadır.

Grupların temel kriterleri: 3 – 7 kişiden meydana gelen gruplar en iyi çalışmalarıdır. En ideali 5 kişilik çalışmalarıdır. Her grupta bir başkan, bir sözcü ve bir de sekreter bulunmalıdır.

Çalışmaya katılan grup içindeki her birey, öğretmenin rehberliği ile çalışmanın inceliklerini, her birinin ne yapacağını, sorumluluğunu iyi öğrenmelidir.

6. TARTIŞMA METODU

Tartışma, herhangi bir grubun, bir başkanın yönetimi altında, belirli bir düzen içinde hepsini ilgilendiren sorunlar üzerinde ve belli bir amaca dönük kararlara görüşmelerdir.

Öğrenci sayısı az sınıflar için en uygun bir tekniktir. Tartışma metodunda hem öğretmenle öğrenci arasında hem de öğrenciler arasında dinamik bir etkileşim, alış-veriş vardır.

Tartışma yöntemi, öğrencilerin ilgisini uyandırarak, anlayışlarını geliştirme, gerçekleri kavrama, eleştirici düşünme kabiliyetlerini geliştirir.

DERSLER ARASI İLİŞKİ

Tarih öğretiminin amaçlarına ulaşması için ona yakın olan derslerle ve programlarla ilişki kurması gerekir. Tarih dersi en çok ana dili, coğrafya, yurttaşlık eğitimi, güzel sanatlar, felsefe, sosyoloji, dersleri ve okullarda uygulanacak olan niceki: çatışma çözüm oyunları, insan hakları eğitimi, milli azınlıklar, kadınlar hakları gibi programlarıyla da ilişki geliştirebilir. Tarih dersini veren öğretmenler konuları ilişkilendirken ona yakın olan dersleri veren öğretmenlerle ilişki kurarak birlikteki çalışmalarında korelasyon yapabilirler. Öğretmenler aralarında birlikte öğrencilerle serbest etkinlikler, gezi ve ziyaretler esnasında konular bakımında ilişki yapabilirler. Tarih dersinin okulların kendileri getirecek olan programlarıyla da ilişki yapma imkanı vardır. Okulun getirmeye çalıştığı programlar tarih dersinin programları daha da genişletilebilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilerin davranışlarında olumlu yönde değişimlerin olup olmadığı, ölçme ve değerlendirme ile belirlenebilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin saptanması ile öğretme-öğrenme sürecinin belirlenmesinde de ölçme ve değerlendirmeye gerek duyulur.

Ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığı gözlenerek sonuçlarının sayılarıyla ya da başka sembollerle gösterilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütlerle karşılaştırarak bir karara ulaşmaktır. Eğitimde farklı amaçlarla değerlendirmeye başvurulabilir. Tarih dersinde de bu bağlamda: öğretim programını değerlendirme, ihtiyaç saptama, öğrencilerin hazırolu durumlarını saptama, öğrenme eksiklerini belirleme ve düzey belirleme amacı ile değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Öğretme-öğrenme sürecinde öğrencilere kazandıracak olan davranışlar; bilişsel, duyuşsal ve devinimsel davranışlar olmaktadır. Bu bakımdan, öğretme-öğrenme sürecindeki ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin bu üç davranış alanındaki öğrenmeleri de içermesi gerekir.

Ölçme, değerlendirmenin bir ögesidir ve değerlendirme için gerekli olan gözlem sonuçlarının elde edilmesi içindir. Ölçme, özelliklerin veya niteliklerin sayı ve sembollerle değerlendirilmesi olarak da tanımlanır. Eğitimde kullanılan ölçme araçları şunlardır:

5. Yazılı sınavlar (Yazılı yoklamalar): Soruların yazılı olarak verildiği, öğrencilerin yazarak cevaplandırılmaları istendiği, genel olarak az sayıda sorunun sorulduğu sınavlara yazılı yoklamalar denir.
6. Kısa cevaplı testler: Bir kelime, bir rakam veya en fazla bir cümle ile cevaplandırabilecek sorulardan oluşan ölçme araçlarına, kısa cevaplı testler denir.
7. Çoktan seçmeli testler: Bir sorunun cevabını, verilen birtakım seçenekler arasından seçilerek verilmesi gerektiren sorulara seçmeli soru; seçmeli sorulardan oluşan bir ölçme aracı na da seçmeli test denir. Seçenek sayısı iki ise böyle seçmeli testlere doğruyanlı testleri, ikiden çok ise çoktan seçmeli test adı verilir.
8. Sözlü sınavlar: Soruların sözlü olarak sorulup sözlü olarak cevaplandırılması istenen sınavlara, sözlü sınavlar veya sözlü yoklamalar denir.
9. Çdev ve projeler: Bir konu hakkında derinlenmesine inceleme yapma amacıyla verilen soru veya sorulara ödev veya proje adı verilir. Ödev ve proje bireysel olabileceği gibi birden çok öğrencinin birlikte yapacakları bir çalışmada da olabilir.

Tarih dersinde öğrencilerin duyuşsal ve psikomotor alan davranışlarını ölçülmesinde de ölçme ve değerlendirme yapılır.

Ö RET MARAÇLARI

Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, öğrenmeyi büyük ölçüde kolaylaştıran araç-gereçlerin, özellikle ilköğretim okullarındaki öğrencilerimizin etkili ve kalıcı öğrenmelerinde önemli rolü vardır. Örneğin Tarih derslerinde birçok soyut konunun somut duruma getirilmesinde öğretim araç-gereçlerinden yararlanmak kaçınılmazdır.

Tarih dersinde en sık kullanabilecek birkaç araç-gereç arasında resimler, haritalar ve levhalar, zaman ve tarih çizitleri, video kasetler, CD'ler, film çizitleri, duvar resimleri, diyaizitifler, albümler, tepegöz, episkop, teyp ve ses bantları, televizyon ve video, bilgisayar sayılabilir.

KAYNAKÇA

1. Ahmet Mumcu, Mükerrrem Su, Lise ve dengi okulları için Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, MEB, İstanbul, 2001.
2. Akın Sina, Türkiye Tarihi, Cilt 4, Cem yayınevi, İstanbul, 1990.
3. Araz Nezihe, Dünya Tarihi, Cilt 1,2,3, İstanbul 1974..
4. Armaoğlu Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995, Cilt 1-2, Ankara, 1998.

5. Atatürk, Nutuk : C.1.2. Ankara, 1987.
6. Atatürkçülük, C.1,2,3 : M.E.B. Ankara,1984.
7. Branko Petranoviç, stroija Jugoslavi je 1918-1978, Nolit, Belgrat, 1981
8. Fehmi Recepti, Hüsnü Muzuri, Hı storı a e Popullı t Shqı ptar, Pri -tine, 2001
9. Historia e Popullit Shqiptar, II. Cilt, Tiran 2002.
10. Ilustrovana Encı klopedı ja-Istorı ja, 2, Vuk Karacı ç, Belgrat 1985.
11. Ilustrovana Istorija Sveta IV, Belgrat 1984.
12. Karal Enver Ziya, Türkiye Cumhuriyet Tarihi, Ankara,1979.
13. Noel Malcolm, Kosova Nje Hı storı e Shkurter, Pri tine-Tiran 2001.
14. Osmanlı Tarihi, Liseler için, MEB Yayını , stanbul,2001.
15. Robert Stradling, 20.Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Ö retmeli, Tarih Vakfı , stanbul, 2003
16. Sönmez Veysel, Sosyal Bilgiler Ö retimi, Ankara; Pegem yayı nları , 1996
17. enol Kalaycı , Türkiye Cumhuriyeti nkılap tarihi ve Atatürkçülük 8, Ba arı Yayınları , stanbul 2000
18. Stephen J.Lee, AvrupaTarihinden Kesitler 1789-1980, Dost Kitabevi,Ankara, 2002.
19. Voltitër Lakër, Europa Në Kohën Tonë (Përkthyer nga Gëyim Arapi, Dituria ,2003.

ANS KLOPED LER

1. Ana Britanica, Hüriyet Yayınları , stanbul 1994.
2. slam Ansiklopedisi, MEB Bası mevi, stanbul 1978
3. Büyük Larousse Sözlük Asmı klopedisi, stanbul 1986
4. Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, Sabah Yayınları , stanbul 1992.
5. Ülkeler ve Dünya Atlası , stanbul 1998.

SÖZLÜKLER

1. Türkçe Sözlük, TDK, Cilt 1-2, Ankara 1998.
2. mla Kı lavuzu, TDK, Ankara 1996.

INTERNET – KAYNAKÇA

1. www.meb.gov.tr
2. www.ttk.gov.tr
3. www.tarihvakfi.org.tr
4. www.iskenderiye.com
- 5 www.pegema.com.tr

PS KOLOJ

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati

G R

Günümüzde psikoloji bilimi ve psikoloji mesleğinin revaçta olduğu bilinene bir gerçektir. Böyle bir durum Kosova toplumunda da mevcuttur ve özellikle savaşın bitmesinden sonraki dönemde bu bilim dalının irdelenmesi için büyük bir ilgi mevcuttur. Böyle bir ilgi, ilk sıradaki toplumda görülen teknolojik değişikliklere ayak uydurması için kendi davranışlarını, kendi sağlığı için daha fazla ilgi göstermesi yönünde ilk sıradaki kendisini ve diğerlerini daha iyi tanıma gereksinimi ve çabaları ortaya çıkmaktadır. Çünkü, insan haklarına saygı gösterip doğaya ve çevrenin korunumuna özen gösteren refah bir toplumun sağlanması bunlar önemli unsurlardır. Burada takdim edilen müfredat (plan ve program) Kosovalı gençler arasında psikolojiye karşı giderek artan ilgiyi karşılamak amacıyla bir gayreti oluşturmaktadır.

Bu plan programda psikoloji bilim dalında kaydedilen yenilikler kapsamına çalışırken, diğer yandan da, Kosova'daki öğrencilerin gelişmelerine uyum sağlamasını hedeflemektedir. Bu şekilde yeni çağda en çok umut bulunan meslekler arasında bulunan psikoloji için dünyadaki kendi yeteneklerine Kosovalı gençlerin de katılmaları sağlanmaktadır. Plan programın dizaynında öğrenme dinamikası açısından elverişli imkanlar sağlanmaktadır. Aslında, hazırlanmış biçimi açısından, bu program: (1) öğrencinin psikolojideki temel belirtiler ve önemli konseptleri hakkında gereken bilgiye sahip olmasını ve (2) edinilen bu bilgilerin bireysel olarak kendileri tarafından uygulanmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Sınıfta yapılan derslere yardımcı olmakla birlikte öğrenilen her konuyla ilgili *objektifler (hedefler)* sıralanmaktadır. Bu hedeflerin gayesi öğrenci ve öğretmenlerin bireysel ve toplumsal davranışları sırasında düşünce ve davranışlarının 'özgürlük' kavramlarını sağlamaktır. Öğretim ve değerlendirme sürecinde *beklenen sonuçlar* da önemli ipuçları vermektedir. Bu alanlarda görülen sonuçları kaydedme suretiyle, öğretmenler, değerlendirme ve not verme sırasında daha objektif olup bu

dersle ilgili başarı oranını da daha izi izleme fırsatını yakalamaktadır. Diğer yandan, beklenen sonuçlar sayesinde öğrencilerin bu ders hakkında edindikleri bilgi ve yeteneklerini daha tarafsız bir şekilde değerlendirme durumunda olmaları sağlanıp kendilerinin bu alanda daha fazla bilgi edinmeleri için sistematik çaba harcamaları için de imkan sağlanmaktadır. Genel açıdan bakıldığında zaman zaman 13. sınıflara ait psikoloji plan programının kültür ve eğitim açısından farklı bir ortamın sağlanması na mütevazı bir yardımcı sunduğu görülmektedir.

UZAK HEDEFLER

Lise 13. sınıflarına ait Psikoloji dersinin temel hedefleri arasında unlar sıralanabilir:

- 1) Öğrencilerin Psikoloji bilimini tanıyıp, onun metodlarını ve geleneksel araştırma alanları hakkında bilgilerinin zenginleştirilmesi;
- 2) Psikolojideki temel konsept ve kavramları öğrencilerin anlaması ;
- 3) İnsanın ruhsal durumunu ve onun psikolojik yönden fonksiyon etmesi açısından iç ve dış faktörlerin etkisi hakkında öğrencinin bilgi sahibi olması ;
- 4) Öğrenme sürecinde edinilen bilgilerin öğrencinin kendisi ve etrafını çevreleyen toplum hakkındaki algılamaları na uygulaması .

HEDEFLER

Lise 13. sınıflarına ait Psikoloji dersi ile ilgili malzemelerin dizayn edilmesi sırasında, öğrencilerin ulaşılabilir olmaları amaçlanmaktadır:

- 1) Psikoloji bilimiyle ilgili edindikleri bilgileri memnun edici bir seviyede takdim edebilmeli**
 - Psikolojideki temel dalları
 - Psikolojiyi irdeledikleri açılarından psikolojideki temel dallar arasında görülen farkları
 - Psikolojideki araştırma metodlarını
- 2) Psikolojik konseptlerin birey ve toplum açısından özelliklerinin açıklanması**
 - Bir süreç olarak insanlığının gelişmesi
 - İnsanlığının gelişmesi hakkında birkaç teori

- Ö renme sürecine aç ılı ş ın getirilmesi
- Hafıza fenomeni ve onun bazı özellikleri
- Düş ünme ve konuş ma ve onların araları ndaki kar ılı ş lık etkileş im biçimleri
- Bilincin temel durumları

3) Toplum birey ilişkileri hakkında öğrenilen temel fenomenleri açıklama

- Kişiliğin anlamı ve onun değerlendirme yöntemleri
- Yetkinlerin yaşam özelliklerinin betimlenmesi
- Davranışları etkileyen sosyal ve kültür boyutu
- Fiziksel ve zihinsel sağlık hakkında konular hakkında bilgi sahibi olması
- Değerler ve din anlayışı

4) Bireysel düşünce süreçlerini açıklayıp onların belli durumlarda etkilerini belirlemeli

- Davranışlarının biyolojik esaslarını incelemesi
- Sansasyonu ve onun deş işik algılama biçimlerini açıklaması
- Bireysel psikoloji kapsamında güdülenme ve duyarlılığın betimlenmesi
- İnsanda cinsel düzeyler ve cinsiyetlere düş en roller hakkında bilgisi olup açıklamalarda bulunabilmesi
- Stres fenomeni hakkında bilgi sahibi olup bireysel psikolojik hayat süresince onunla yaşamı hakkında edinilen tecrübelerin uygulanması

PROGRAM ÇERÇEVESİ

Kategori	Alt kategori	Ders sayısı	%
Psikoloji tarihçesi ve psikolojide araştırmacı yöntemleri	Bilim olarak Psikolojinin gelişmesi	10	15.15
	Psikolojide temel kuramlar (teoriler)		
	Psikolojide araştırmacı yöntemleri		
Biyopsikoloji	Hayatın biyolojik esasları	19	28.78
	Sansasyon ve algılama		
	Güdü ve duyarlılık (emosiyon)		

	Cinsel ili ki (seksüalite) ve cinsiyet		
	Stres, onun atılması ve sağlıklı		
Hayat geli imi	Hayat boyunca insanın geli imi	4	6.06
Kognitivite (bili , kavrama)	Ö renme	14	21.21
	Hafıza		
	Dü ünme süreci ve dil		
	Bilinç durumu		
Sosyokültür	Ki ilik (personalitet)	19	28.78
	Fiziksel ve zihinsel sağlıklı		
	Davranı ların kültür ve sosyal boyutları		
	Yetkinlerin hayat karakteristikleri		
	De erler ve din		

KATEGOR LERE GÖRE DERSLERİN ÇER ÇERİ VE KAZANIMLAR

Psikoloji tarihi ve psikoloji ara tırma metotları (10 ders)	
<p>Program içeri i:</p> <p><i>1. Psikoloji nedir ve kendi geli mesinde u radı ı de i iklikler nelerdir</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Psikolojide kural ve alternatif alt kurallar • Psikolojik ara tı rmalara sı kı ca ba lı olan yöntemler • İnsan ve hayvanlarda yapı lan ara tı rmalara sı rası nda ahlak kuralları 	<p>Kazanı mlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Humanizm, feminizm ve sosyal konstruksiyon görü leri hakkında bilgilerin ileri sürülmesi • Humanizm, feminizm ve sosyal konstruksiyon görü lerinin kar ı la tır ı pki yaslanması • İnsan ve hayvanlarda yapı lan incelemelere sı rası nda ahlak kuralları nın geli me çizgisinin belirtilmesi • Ara tı rmalara sı rası nda uyulanacak birkaç ahlak kuralı nın sı ralanması

	<ul style="list-style-type: none"> • Psikolojinin bir ampirik bilimi olarak gelişmesi hakkında fikir beyan etme • Psikolojik araştırmalarda ahlak prensiplerinin önemi
Dersler arası ilişki: Ders biriminin bu kategoride istatistik alanıyla sıksık bir bağlantısı vardır.	

Biyopsikoloji (19 ders)	
Program içeriği: <i>1. Davranışın biyolojik esasları</i> <ul style="list-style-type: none"> • Sinir sistemi ve bilinçli deneyim • Kalıtsallık ve ortam: hangisi daha önemlidir? • İnsanlarda kalıtsallık üzerine araştırmalar • İnsanda endokrin sistem • Beyinle ilgili araştırmalar <i>2. Sensasyon ve algılama</i> <ul style="list-style-type: none"> • Yönelme ve hareket • Derinin duyarlılığı ve algı 	Kazanımlar: <ul style="list-style-type: none"> • Sinir sistemi ile bilinçleme arasındaki ilişkilerin belirtilmesi • İnsanın psikolojik (ruhsal) bilinçlemesinde hemisferlerin rollerinin açıklanması • Neuropsikolojide 'benin' nasıl saptandığı hakkında açıklama yapılması • Erkek ve kadınlarda beyinin fonksiyon etmesinde yapılan araştırmalar sonucu gözlenen farklar hakkında fikrin beyan edilmesi • İnsanlarda kalıtsallık üzere yapılan araştırmaların sonuçları hakkında düşüncelerin ileri sürülmesi • İnsanda endokrin sistemin fonksiyon etmesi hakkında açıklama yapılması • Endokrin sistemde bezlerin dağılımı ve onların fonksiyon etmeleri hakkında bilgilerin ileri sürülmesi • Vücudumuzun yön belirlemesi ve hareketi üzere görülen açıklanması

<ul style="list-style-type: none"> • Algılanan güçler: köken ve etkiler • Algılama bilmececi ve kültürel çeşitliliği 	<ul style="list-style-type: none"> • Derinin a rı kar ışı nda duyarlı l ını n aç ı klanması • A rı nı n hisedilmesi arası nda kültür farkları nı n aç ı klanması • Do u tan edinilen algılama yetileri • Gözetleme ile algılama yöntemi ve aç ı klanması • Algılama ile ilgili kültür farkları nı n aç ı klanması
<p><i>3. Güdülenme (motivasyon) ve duygu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sevme güdüsü ve onun kültürel elemanları • Seksüel motivasyon ve onun unsurları • Duygu elemanları • Saldırganlık (agresivite): onun güdü ve duygusal yönleri 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan hayatı nı n temel güdüsü olarak sevme duygusunun ifade edilmesi • İnsanı n ruhsal hayatı nda duygu hisini etkileyen kültür çeşitlendirmeleri hakkı nda görüş ler • Duygunun temel unsurlara ayrılması nı n aç ı klanması • Sevgide psikolojik unsurları n ifade edilmesi • Sevginin biyolojik özelliklerinin adlandırılması • Duygunun kültürel yönünün tartışılması • Saldırganlık (agresivite) fenomeni ve onun unsurları nı n aç ı klanması • Güdülenme ve duygu aç ı s ı ndan saldırganlık konseptinin aç ı klanması
<p><i>4. Seksüalite ve cinsiyet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Seksüel tutum, davranış ve tanımlar • Psikoseksüel dengesizlikler ve cinsiyet kimliği • Seksüalite ve onun belirmesinin birkaç ekli 	<ul style="list-style-type: none"> • Seksüel tutum ve davranış lar arası nda bağ ları n ifade edilmesi • Psikoseksüel dengesizliklerin temel belirtileri ve saptanması ve cinsiyet kimliği • Seksüel (cinsel) davranış ve belirtilerinin birkaç eklinin ifade edilmesi

<p>5. Stres, onun atlatılması ve sağlıklı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stresin biyolojik ve duygusal faktörleri • Stresin belirmesinde bireysel faktörler ve onların etkisi • Yanda faktörler ve stres • Sağlıkla ilgili davranışlarının de i i mi 	<ul style="list-style-type: none"> • Stresin biyolojik kaynaklarını n belirtilmesi ve aç ı klanması • Strese kar ı olası duygusal davranış larının sı ralanması ve aç ı klanması • Bireysel faktörlerin dizili i ve aç ı klanması ve onların stres'le olan ili kleri • Stresin belirmesi ve a ı rlanması nda yanda faktörlerin belirlenmesi ve aç ı klanması • Sağlıkla ilgili davranış larında de i i kliklerin belirlenmesi ve onların betimlenmesi
<p>Dersler arası ili ki:</p> <p>Derslerle ilgili bu kategoriye dü en malzemenin biyoloji, anatomi, fizyoloji, kültüroloji ve dü ünçe ile kamu sağ lı ı ile il iklidir.</p>	

<p>Hayatın geli mesi (4 ders)</p>	
<p>Program içeri i:</p> <p><i>1. Yeti kinlerin geli mesi</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Yeti kin: geli me ve bu safhaya kadar geçi in tabiatı • Erken ve orta olgunlaş ma • Geç ya da olgunlaş ma ve kı rı lgan ya dönemi • Ölüm öncesi dönemin temel özellikleri 	<p>Kazanı mlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olgunluk ça ı ndan ölüme kadarki dönemde gözlenen fiziki ve bili (kognitivite) de i i kliklerin betimlenmesi • Olgunluk ça ı nda de i i klikler tabiatını n aç ı klanması • Olgunluk ça ı na varmada temel özelliklerin saptanması • Hayatın olgunluk dönemindeki geli me safhaları hakkı nda teori • Kı rı lgan ya döneminde gözlenen geli melerin özellikleri • Kı rı lgan ya döneminde zihinsel sağ lıkla ilgili temel sorunların belirtilmesi • Bireysel olarak ölüm ile kar ı la ma sürecinin vası fları

	<ul style="list-style-type: none"> • Di er birinin ölümüyle kar ı la ı ldı ı durumun özellikleri
Dersler arası ili ki: Psikolojideki bu ders birimiyle ilgili kategorinin di er alanlarla ilgili önemli bir buluş ma noktası olarak biyoloji ve teknoloji bilim alanı gösterilebilir.	

Bili (kognitivite) (14 ders)	
Program içeri i: <i>1.Ö renme</i> <ul style="list-style-type: none"> • Ö renmenin biyolojik sınırları • Ö renmede bili in (kavramanın) etkisi • Ö renmede birleştirme modelleri • Bili uygulanabilirliği analizi <i>2.Hafıza</i> <ul style="list-style-type: none"> • Hafıza hakkındaki teoriler • Hafıza teorilerinin eleştirisi • Unutkanlık ve onun özelliği • Unutkanlığın önlenmesi: bu süreç ne kadar mümkündür? • Hafızanın biyolojik ve psikolojik yönden birleştirilmesi çabaları 	Kazanımlar: <ul style="list-style-type: none"> • Ö renme sürecinde biyolojinin koyduğu bazı sınırlar hakkında bilgi sahibi olunması • Ö renmedeki birkaç temel biyolojik sınırları tanımlama yönteminin açıklanması • Ö renmeyi etkileyen temel etkenler • Ö renme sürecinde temel bili (kavrama) teorileri hakkında tartışılması • Ö renmede birleştirme modellerinin açıklanması • Ö renmede kavrama yöntemlerinin betimlenmesi • Psikologlar tarafından uygulanabilir bihevioral (bilişsel) yöntemlerin analizi • Uygulanabilir bihevioral (bilişsel) analizinde kullanılan temel elemanların saptanması <ul style="list-style-type: none"> • Hafıza hakkındaki birkaç temel kuramın belirtilmesi • Hafıza hakkındaki deneysel teorilerin özellikleri arasında temel farklılıklar • Hafıza konusunda ilk araştırmacılar olan Ebbinghaus ve Bartlett'in çalışmaları hakkında

<p><i>3. Düşünmek ve dil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gerekçe ve sorunun çözümlenmesi meselesi • Önerme ve karar verme • Dilin ürünü: temel yöntemler • Dil ve iletişim • Dil, düşünme ve kültür <p><i>4. Bilincin durumu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rüya dünyasını açıklaması • Gün içerisinde bilinç durumunun değişmesi • Bilincin diğer özellikleri • Hipnoz: tabiatı ve onun hakkında teoriler 	<p>bilgilerin verilmesi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hafızanın temel özelliklerinin betimlenmesi • Şahsi unutkanlık örneklerinin ifade edilmesi • Unutkanlığın önlenmesi tekniklerinin saptanması • Unutkanlığın önlenmesi hakkında tartışmanın yapılması • Hafıza ile ilgili biyoloji ve psikolojinin birleştirilmesi önemini açıklaması <ul style="list-style-type: none"> • Gerekçe ve sorunların çözümlenmesinde temel özelliklerin belirtilmesi • Sorunların çözümlenmesiyle ilgili birkaç düşünce türünün sayılması • Sorunların çözümlenmesi ve insan zekası arasındaki ilişkilerin açıklanması • Dil süreçleri • Dil ve yöntem aracı olarak dil üzerinde tartışmanın yapılması • Dil ile iletişim arasındaki bağların saptanması • Konuşma ilkeleri hakkında tartışma • Dil ve iletişimde cinsiyet farklarının saptanması • Dil görevliliğinin tartışılması <ul style="list-style-type: none"> • Rüya içeriklerinin açıklanması • Rüya anlamları hakkında tartışma • Rüyaların seviyelerinin açıklanması • Gün içerisinde görülen rüyaların açıklanması
--	---

<ul style="list-style-type: none"> • Psikoaktif uyu turucularla ilgili meseleler 	<ul style="list-style-type: none"> • Hipnoz, meditasyon, sanrı vb. gibi de i ik bilinç durumları nı n ifade edilmesi. • Hipnoz fenomeni • Psikoaktif uyu turucularla ilgili debat unsurları nı n tartı lması
<p>Dersler arası ili ki:</p> <p>Bili (kognitivite) ile ilgili malzemenin biyoloji ve dilbilimi (linguistik) ile sı kılı kisi vardı r.</p>	

Sosyokültür (19 ders)	
<p>Program içeri i:</p> <p><i>1. Ki ilik (personalite)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ki ilik hakkı nda psikodinamik ve insancı l (humanizm) teorileri • Ki inin kendi kendine ö renmesi ve bili teorileri • Birey (ki i) üzerine kuramlar • Ki ilik kuramları nı n kar lı la tır lması <p><i>2. Fiziki ve ruhsal sa lık</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sa lık ve psikoloji: il kilerin tarihsel içeri i • Hastalı n a lması ve sa lı ın promosyonu • Toplulu un zihin sa lı ını n promosyonu • Önleme: onun de erleri ve temel özellikleri 	<p>Kazanı mlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Froyd'un ki ilik üstündeki teorisinin temel elemanları nı n saptanması • Ki ilik üzere Froyd'dan sonra ortaya atı lan teorilerin aç ı klanması • Ki ilik hakkı nda Rogersin insancı l teorisinin iç yüzü • Kel'in ki ilik olu um teorisinin betimlenmesi • Sosyal ö renme teorisinin saptanması (Bandura) • Ki ilik kuralları nı n dinamik boyutunun sayı lması • Ki ilik hakkı ndaki teoriler arası nda gözlenen temel ayrı mları n fark edilmesi <ul style="list-style-type: none"> • Psikoloji ve sa lık arası ndaki tarihi ba ları n belirtilmesi • Fiziksek hastalı k semptom ve belirtileri, araları ndaki ayrı mlar ve onları n aç ı klanması • Fiziksel hastalı k semptomları arası ndaki farklar ve örnekler • Toplulu un zihinsel sa lı ı temel unsurları ve promosyonu

<p><i>3. Davranışın sosyal ve kültürel boyutu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kişinin toplum ve sevgiyi algılaması • Kişiler arasında genel karışıklı çekicilik belirtileri • İlişkilerin muhafaza edilmesi <p><i>4. Yetkinlerin ya da amaç özellikleri</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Aile yaşamında kilit dönemler • Ailelerin güncel amaçları • Evlenmede münasiplik (uyumun) temel özellikleri • Yetkinlerin hayat biçimleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Önleme (prevalenca) ve istenmeyen davranış belirtilerinin önlenmesi ile ilgili birkaç yöntemin açıklanması vb. • Önleme programları ve onların değerlendirilmesi hakkında tartışma <ul style="list-style-type: none"> • Kişinin toplum ve algılaması ve anlamasını tanımlanması • Kişide karışıklı çekicilik ile ilgili en önemli elemanların sıralanması • Kişiler arasında karışıklı ilgi duyma belirteçlerinin ifade edilmesi • Karışıklı beşeride cinsiyetler arasında gözlenen bazı ayrımların saptanması • Kişiler arasında karışıklı ilişkilerde beklentilerle ilgili ifadelerin açıklanması • İlişkilerde etiklik <ul style="list-style-type: none"> • Aile yaşamında kilit dönemlerin belirtilmesi • Çiftlerin birleşmelerinin temel özelliklerinin belirtilmesi • Veli olan kişinin hayatında olagelen değişikliklerin açıklanması • Yetkinin çana ulaşımayan (re it olmayan) aile üyelerinde gözlenen bazı hareketlerin ifade edilmesi • Velinin kendisinin re it olmadığı durumlardaki ailede davranışlarının anlatılması • Evlenme ile ortaya çıkan beklentilerin ifade edilmesi • Evlilikte çatışmalara yol açan özelliklerin betimlenmesi
--	--

<p>5. De erler ve din</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ahlaklı geli me ve insan de erleri • E itim ve de erlerin artı rı lması • Din ve psikoloji 	<ul style="list-style-type: none"> • Ailede güce ba vurma neden ve sonuçları • Bilim dalı olarak psikolojinin de erleri hakkı nda tartı ma • Ahlaki sonuç evrelerinde en önemli noktaları n belirtilmesi (Kolberg) • Ahlak sonucu teorisine il ikin ele tirilerin tartı lması • Ahlaki de erlerle ilgili e itim ve ö retimin özelli inin aç ı klanması • Din psikolojisi tarihinde birkaç elemanı n ifade edilmesi • Din do ası nı n tartı lması • Dini inançları n temel özelliklerinin anlatı lması
--	---

DERSLER ARASI L K :

Sosyokültür kategorisine dü en ders birimlerinin, ilk sı rada, kültüroloji, sosyoloji ve zihin sa lı ı alanları yla, daha somut olarak da psikiyatri ve ilahiyat ile sı kı bir dersler arası ili kisi vardı r.

Ö RET MYÖNTEMLER

Ö retmenlerin (ve de özellikle Psikoloji dersini ilk kez vermeye ba layanları n) derslerin verilmesi sı rası nda yukarı da belirtilen standartları yerine getirmelerinin epey zor olaca ı izlenimi edinilmektedir. Ö retmenin bu alanda dayanaca ı önemli desteklerden biri olarak, *önerme ekinde* verilen beklenen sonuçlar gösterilebilir. Bunlar sı nı fta etkinliklerin sürdürülmesi için iyi bir esas ı olu turmaları yanı sı ra, ö retmenlerin sı kça kar ı la tı kları sorunlardan biri olan zamanı n (süre nin) planla tı rı lması için de iyi bir tabanı olu turmaktadı r. Aynı zamanda bu alanda beklenen sonuçlar ö rencilerin bilgilerinin daha objektif bir ekinde de erlendirilmesi için de bir esas ı olu turmaktadı r. Di er yandan bu yönde elde edilen ba arı lar, bir bilim dalı olarak Psikolojiyi ö rencilerin daha iyi kavramaları na da yardı mcı olacaktı r; bu sayede kendilerini ve etrafı ndakileri daha iyi tanı maları yönünde çok önemli bir faktör olan kendi kimliklerini tamamlama fı rsatı nı da yakalamı

olacaklardır. Demek ki, beklenen sonuçlar, her ders biriminin öğrenilmesine ilişkin ders plan ve programının entegral bir bölümü olarak kullanılabilir; dahası, dersin gerçekleştirilmesi için gereken malzemelerin burada kapsanması yanı sıra, onun uzman süreci vb. de kapsanabilir.

Sunulan plan programının yerine getirilmesi sırasıyla audio vizüel – görsel araçların kullanılması sırasıyla bir şekilde tavsiye edilirken, bu sayede öğrenilen konu ve malzemelerin öğrenciler tarafından daha kolay öğrenilmesi sağlanacaktır. Psikoloji dersine ait eğitim malzeme yetersizliğinin Kosova’da mevcut olması nedeniyle, bu alandaki durumun gündün güne değişimi hakkında belirtmemiz gerekir. Bu kapsamda, Psikoloji dersini verdikleri sırayla audio vizüel – görsel araçların kullanılması açısından öğretmenlerin son derece açık olmaları gerekir.

Kaliteli ve cesaretli bir plan programının uygulanması sadece eğitim sürecinde teknoloji elementlerini içeren ve belli konularda yapılan araştırmalar hakkında ayrıntılı bilgilere sahip ve interaktif eğitimi benimseyen öğretmen personeli ile mümkündür. Diğer yandan öğretmen, ders esnası sırasında değişik ve farklı fikirlerini sürülmesini teşvik ederek bireysel ve kültür açısından görüşlerin daha net ve anlaşılır olması na katkı sunmalıdır. Psikoloji dersini veren öğretmen personeli ise kendi aralarında enformasyon değişimini yapmaları yanı sıra, teknolojik araç ve gereçlerin kullanılması açısından de değişik eğitimlerden geçmi olmalı ve özellikle psikoloji ile ilgili kişi olan konferans, seminer gibi diğer birleşim ve toplantılara katılarak bu yönde gereken eğitime sahip olarak kendilerinin profesyonel açıdan yetenekleri imkanlarından yararlanmalıdır.

Böylelikle, yukarıda belirtilen felsefi görüşlerden hareket ederek ders verme sırasında bu dersle ilgili beklenen standartlara ulaşılması ile başvurulan yöntemler arasında unlar yer almaktadır:

Bireysel çalışma – sınavı ve ders esnasında geçilenlerle ilgili öğrenciden bireysel olarak bazı beklentilerin ortada olduğu her durumda öğretmenin böyle bir yöntemle başvurması olumlu sonuçlar getirmiş olurdu. Bu yöntem çerçevesinde çiftler halinde çalışmanın sürdürülmesi de uygulanabilir.

Çiftler halinde çalışma – bu yöntemle başvurmadan önce bireysel çalışmanın geçilmesi gerekir. Kullanılan bu yöntem sayesinde öğrencilerin bilgilerinin sıvanması yerine geliştirilmesi yanı sıra onlara tartışabilecekleri bir ortamın sağlanması hedeflendiğinde de bu metoda başvurulmaktadır.

Küçük gruplar halinde çalışma – uygulanan bu yöntemle, öğretmenlerin denetimleri altında olan öğrencilerin kendi fikir ve

ide'lerini gruplar içinde tartışabilmeleri için kendilerine fırsat sağlanmaktadır; bu şekilde onların ekip halinde fikir üretmeleri ve düşüncüklerini sınav önünde takdim etmelerine fırsat verilmektedir.

Sınıfın iki gruba ayrılması – bu yöntem belli konu ve tutumlar hakkında öğrencilerin tartışmalarını netleştirilmesi istendiği durumlarda ideal bir tercih olurdu.

Müelliflere sorular – öğrencilere sunulan malzemeleri kendisinin eleştirel bir gözle incelemesi açısından bu yöntem son derece önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin ders esnasında sınavı aldıkları bilgilerin objektif bir şekilde değerlendirilmesini yapmak ve onların yanlış fikirlerinin sağlıklı olmalarını temin etmek açısından, yazılı olarak tutulacak değerlendirme yöntemleri arasında en uygun olanı yer almaktadır:

Uyarı – Öğrencilerin sınavdaki etkinliklerini değerlendirilmesi istendiği durumda bu yöntemle başvurulacaktır. Tutulu güncesinde öğretmen bu tür uyarıları kaydederek etkinliklerin sistematik olarak izlenmesini sağlaması yanı sıra, her öğrenci hakkında detayların unutulması olasılığı da bu yöntemle ortadan kalkacaktır.

Yazılı test – her ders kategorisinin sonunda ve dersin sona ermesinde de bu yöntemin uygulanması belki isabetli olurdu.

Kompozisyon – bu yöntem sayesinde öğrencilerin aldıkları bilgileri nedeli kullanıp uygulanabileceği yapılabilecek yazı sayesinde kontrol edilecektir. Öte yandan, deneme türünün uygulanması sayesinde, derslerde işlenen konular hakkında öğrencilerin tutumlarını öğrenmek de mümkündür. Diğer yandan, her öğrenci üniversite düzeyinde eğitimini devam ettirmek isterse bu yöntem, öğrencinin hazırlanması açısından da değerlidir. Elbette ki denemenin yapılması ödevi dersin tamamlanmasından sonra verilmeye olacaktır. Ancak, öğretmen uygun gördüğü durumlarda, kısa denemelerin yazılması yöntemlerine de başvurulabilir.

Sözlü Test – bu yöntem sayesinde öğrencinin sınavı edindiği bilgilerin denetlenmesi sağlanır. Bu yöntemle öğrencilerin, öğrendikleri tabir ve deyimleri konuşma sayesinde daha iyi ve akıncılı bir şekilde öğrenme ve ezberleme fırsatını yakalamaktadırlar.

KAYNAKÇA

Juniku, Neki (1994) “*Kaptina nga psikologjia*”

Musai, Bardhyl (1999) “*Psikologji edukimi*”, SHB “Pegi”, Tiran, Arnavutluk

Nushi, Pajazit; Juniku, Neki; & Bërxulli, Dashamir (2004) “*Psikologjia XI*”, Libri Shkollor Yayinevi, Pri tine, Kosova

Nushi, Pajazit (2001) “*Psikologjia*” *Për klasën e II-të gjimnaz*, III baski, Libri Shkollor Yayinevi, Pri tine, Kosova

Nushi, Pajazit (1999) “*Psikologjia e përgjithshme II, Njeriu dhe personaliteti i tij në psikologji*”, Pri tine Universiteti, Pri tine, Kosova

Pango, Ylli (1997) “*Psikologjia Sociale*”, Tiran, Arnavutluk

Pettijohn, Terry (1996) “*Psikologjia: Një hyrje konçize*”, Tiran, Arnavutluk

nternet sayfası: www.uni-pr.edu/filozofik/psikologji, bu sayfa Pri tine Universiteti Psikoloji bölümünün resmi sayfasını oluşturmaktadır. Bu sayfada öğrenciler ve öğretmenler, Kosova ve daha geniş alanda psikoloji ile ilgili diğer enformasyon ve bilgilere ulaşabilirler.

SOSYOLOJ

(haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati)

G R

13. sınıflara ait Sosyoloji dersi çağdaş toplumdaki süreçler, fenomenler, olay ve vakalar hakkında öğrencilerin bilgi edinmelerini sağlamaktadır. Ders içeriklerinin temel amacı hayata atılmaları için öğrencilerin yeteneklemlerini sağlamak yanı sıra onların toplumda ikinci planda kalmalarını önleyip, kendilerinin ve jenerasyonlarının bireysel yetenek ve potansiyellerini ifade etmek için ilgi göstermelerini sağlamaktan ibarettir. Sosyoloji 13 sayısıyla öğrencilere verilen bilgi ve kültür birikimi, gençlerin toplumun dinamik kalkınması sürecinin bir parçası ve aktif katılımcı olmalarını hedeflemektedir.

Konusal içerikler üzerinde çalışarak öğrenciler kendi bilgi ufuklarını genişleterek entelektüel ve etik (ahlaki) planda da yeteneklemektedirler. Bu şekilde kendilerinin bireysel planda gelişmeleri açısından önem taşıyan projeler yanı sıra toplumsal açıdan önem arzeden projelerin gerçekleştirilmesinde toplumsal sorumluluğu üstlenmektedirler.

Birey ve grupların sosyal boyutları hakkında gençlerin doğru bir görüş ve değerlendirme yetisini sağlayan sosyoloji, bu bilim dalı alanında kaydedilen en yeni teori ve sonuçlar hakkında da veri sağlayarak ilerdeki çalışmaları sırasıyla gençlerin sorumlu olmalarını sağlamaktadır. Aynı şekilde bireysel ve kolektif hakların kullanılması için de geçerlidir. Sosyolojik fikir, toplumun deşerli alanlarında yapılan araştırmalarla sayesinde gerçekleştirilir. Bu yüzden de en iyi bir yol, bu yönde gençlerin sosyolojik olayları yakından tanımaları ve kendilerinin araştırma yapmalarından geçer.

13. sınıflara ait Sosyoloji programı aslında toplum bilim alanındaki temel problemlerin ele alınması sırasıyla bu yaşıdaki gençlerin sosyolojik eğitim ve ilgilerini esas alarak hazırlanmıştır.

Bu esas programla öğrencilerin bireysel eleştirel yapabilmeleri için yeteneklemleri hedeflenmektedir. Bu alandaki teknoloji hakkında bilgi sahibi olarak ve bu alandaki çağdaş sosyolojideki temel kavramları tanıyarak, öğrenci, sosyolojik olguların bulunması, incelenmesi ve onların

bireysel açıdan oturtulması için yetenekle melidir. Program içerikleri ile ba lantı sı olan ve sosyologlar tarafı ndan ele alı nı p yazı lan kısı sa konuların ele alı nı p i lenmesi de tercih sebebi dir.

Orta okulları n 13. sınıfları na ait Sosyoloji Dersi haftalık 2, yıl boyunca ise 64 ders ö renilecektir.

Lise 13. sınıfları na ait Sosyoloji plan ve programı ö renciler için yeterli bilgileri içermektedir.

UZAK HEDEFLER

Genel Lise bölümlerinde okutulan Sosyoloji dersi ile u hedeflerin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır:

1. Genel bir toplumsal bilim dalı olarak Sosyoloji'nin sa ladı ı veri, içerik ve enformasyon fonu komple edilmeli. Daha önce gördükleri kurs sayesinde ö renciler sosyolojinin temel kavramları hakkında bilgi sahibi olmu tur. 13. sını f programı sayesinde ileri derecede ele tirisel bir yana ım sergilenerek bu bilim dalı hakkında bilgiler toparlanmaktadır.
2. Programın ilk bölümünde sosyolojinin önceleri ö renmesinde vurulan felsefi kapsamdan ba ı msızlı a kavu masını sa layan sosyologları n çalı maları nı n ürünü olan, üstelik teori olarak dayanı klı bir toplumsal açı dan onaylanan çalı maları hakkında bilgiler ö rencilere verilmektedir.
3. Toplumsal enstitüler ile yeni ili ki kurma ekilleri arasında gerçekte tirecekleri ziyaretler, birebir görüşmeler ve deneme yazı yazmaları sayesinde ö renciler bu kurslar sayesinde, hiç bir aracı ve vası ta kullanı lmadan do rudan do ruya toplumsal gerçeklerle kar ıla maktadır. Enstitülere yapı lan ziyaretler bu ortamlar hakkında mit'lerin yı kılması ve ö rencilerin toplum ile entegrasyon sa lamaları için onlara uyum sa lamaları hedeflenmektedir.
4. Ö rencilerin sosyolojideki temel kavram ve ifadelerden hareket ederek birey, grup, toplum ve kendi ahsiyeti hakkında ele tirisel açı dan dü ünçe yürütme yetenekleri geli melidir.
5. Toplumdaki mevcut negatif belirtileri saptayarak onlara kar ı ö rencinin mücadele vermesi ve pozitif olanları geli tirme kabiliyetinde olması sa lanmalı ;

6. Toplumsal ve politik gerçeklerini daha yakından tanıyan öğrenci, yeti kin bir kimse olarak toplum konuları hakkı nda dü ünmeli ve onları n akı ına kendi katkı sı nı sunacak konumda olmalı dır.
7. Toplumsal süreçleri anlaması yönünde bili süreçlerinden yararlanabilmeli, onları n anlamları nı bilmelidir;
8. Bu ya taki öğrencilere uygulanan kurs vası tasıyla toplumsal gelişmeler hakkı nda edindikleri bilgilerin gelişmesi sa lanmaktadır. Toplumsal teoriler, politika, enstitüler, demografik gelişmeler, aile, kadı nı n toplumdaki rolü vb. Sosolojiye ait bu kursu tamamlayan öğrencilerin “yeti ikinlerin” ve görevlilerin esiri olmaktan kurtulmaları amaçlanmaktadır.
9. Her konu ma ister yazı da öğrencilerin sosyolojik kavramları anlayıp onları akı ntılı bir şekilde kullanmaları sa lanmaktadır.
10. Aile, grup, okul ve toplumda insanca l ve yaratıcı ilikilerin kurulması köruklenmekte.
11. Sosyal bilimler ve di er bilim alanları nda ciddi ve heryönlü ara tırma yapabilmeleri için öğrenciler hazı rlanmaktadır. Çünkü, Sosyoloji, yüksek öğrenim kademelerinin tümünde öğrenilen tek bilim dalı dır.
12. Bu ya taki çocukları n ço unda patriakhal (babaerкли) kökenli ailede otorite etkisi ve toplumdaki birey, grup ve enstitülerin fonksiyon etmeleri alanı nda yeter bilgi olmadığı ndan kaynaklanan memnuniyetsizlik ve sertlik yanlı sı belirtilerin a ılması hedeflenmektedir.
13. Kamu toplantı ları na katılı p kendi fikir ve görüşlerini rahatça ileri sürebilmesi için çekingenliğine son verip öğrencinin aktif katılımı cesaretlendirilmelidir.

GENEL VE ÖZEL HEDEFLER

13. sı nı flara ait Sosyoloji dersi programı ile öngörülen ödevlerden hareket ederek geçilecek dersler sayesinde u hedeflerin yerine getirilmesi amaçlanmaktadır.

1. Sosyolojide mevcut temel kategoriler hakkı nda bilgilerin temin edilmesinden sonra, bu seviyede kursu izleyen öğrencilerin bilimsel aç klamalar için kendi bilgi ufukları nı genişleteceklerdir. Bu yapı lı rken, toplumsal ilikileri ve toplumda geçerli olan yasalar üzerinde duran kuralları n pozisyonları ndan hareket edilectir.

2. Geçmi dönemlerde insan topluluğunun geçtiği amaçlar ve bu amaçları gerçekleştirmek için bilimsel gerçekleri saptamak ve günümüzdeki toplumsal kalkınmaya yeni ufuklar açmak;

- 2A. Toplum bilim fikirleri ve bir toplum bilimi olarak Sosyoloji'nin gelişmesi için yeterli bilgilerin sağlanması ve onun ilgili alanındaki araştırma metodolojisi için esasın sağlanması ;
- 2B. Genel toplumsal ilişkileri, onların tarihsel devamlılığı ve gelişmesi açısından incelenmesinde devam edilecektir.

3. Toplumun fonksiyon etmesi mekanizmaları , oluşumu, transformasyonu (dönüşümü) ve onun ilerletilmesini öğrenmeli.

4. Toplumsal gelişmelerin esas akınlarına bireyin katılımlını sağlamak, entegre etmek;

- 4A. Birey – grup - toplum ve diğer toplumsal gruplar hakkında bilgi sahibi olmak;
- 4.B. Toplumsal ilişkilerin köriklenmesinde birey ve gruba düşen görev ve aynı zamanda enstitüsel yaşamın oluşması , geleneksel değerlerin yaşaması ve ilerletilmesi ve toplumda pozitif yasalara saygı nın gösterilmesini farketmeli.
- Kültür, ırk, din, cinsiyet, politik inanç açısından ayrıcalık arz eden ve ilk sıradan hoşgörüsüzlükten kaynaklanan örencinin önyargılardan kurtulması sağlanmalı vb.
- Ksenofobi çevrelerinden kaynaklanan basamaklı pozisyon ve çerçeve olarak örencide açık düşüncenin oluşması köriklenmektedir.

5. Toplumsal fenomen ve süreçleri açıklayabilecek kabiliyete olmak

- 5A. Pozitif veya negatif olup olmadıklarına bakmadan toplumsal süreçlerde görülen fenomenler hakkında doğru karar alabilmek;
- 5B. Toplumsal fenomenler ele alınırken onları sadece bir boyut ve açıdan değerlendirilmesi yerine onların çok boyutlu bir fenomen olarak ele alınması ;

6. Toplumsal gelişmelerin bireysel açıdan ele alınması yorumlanması yanlışından kurtulmayı sağlayan Sosyoloji sayesinde bu alanda bilgi sahibinin olunması .

- 6A. Toplumsal kurumların ve kurum hayatının öz'ü, rolü ve önemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmak

7. Toplum olarak karşılaşılan problem ve güçlüklerin aşılanması için fikir ve görüş üretebilme ve verebilme kapasitesine sahip olunması .

- 7A Toplum tabakaları ve onların aralarındaki fark ve ziddiyetler hakkında sağlıklı bilgilere sahip olup toplumsal çatışmaları engellemesini mümkün kılmalı .

8. Çağdaş toplumun normal kalkınma süreçleri hakkında bilgi sahibi olması .

- 8A. Kültür ve bilincin diğer ekillerinde görülen deşikliklerin bir çatışma için vesile ve kaynak deşil, aslında bir ruhsal zenginlik olduğunu kavraması .

9. Toplumdaki deşiklikleri, dünya görüşü ve davranışları hayatını iyileştirmesi için değerlendirerek, bu gelişmenin geleneksel, sert ve patriarkal yapıların hüznü daldırması olarak algılanmasından kurtulması sağlanmalı .

- 9A Bilinç düzeyinin geliştirilmesi ve toplumdaki bireylerin fonksiyon etmesine dair eskimi müstahab'lerden kurtulması yönünde öğrencilerin bilinçleştirmesi yönünde toplumda aktif rol almaları .

DERS ÇER KLER

Kategori	Alt kategori ve ders sayısı	Program içeri i (ders birimleri)	Kazanı mlar	Dersler arası ili ki
<p>Yurtta toplumu</p> <p>Politika, legalite ve politik etkinlikte</p> <p>Yönetim biçimleri</p>	<p>Yurta toplumu, iktidar, idare ve demokrasi hakkı nda de i ik sosyoloji yaklaşı mlar</p> <p>10 ders % 16,00</p> <p>ktidar kuramları Toplumsal idare biçimi olarak politika</p> <p>Monar i Cumhuriyet Karma idare Diktatörlük</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toplum hakkı nda de i ik fikirler – önceki eğitim ile bağlantı (marksizm görüşü, yurta toplumu ve sivil toplum) • Devlet, idare, iktidar, felsefe ve politik bilimler, sosyolojik ve hukuk yönleri, • Devletin oluş turulması na dair fonksiyonel ve marksist yaklaşı m • Devlet ve toplum, • Devlet ne zaman kurulur • Devlet idaresi • İktidar türleri, • Politikanın esasları , me ruluk problemi, me rulu u sağlayan de i ik prensipler, me ruluk ve etkinlikte 	<p>- De i ik sosyolojik yaklaşı mlar hakkı nda öğrenci u alanlarda açıklama yapabilecek seviyeye ulaşmalı :</p> <p>-Yurta ve marksist yaklaşı mları</p> <p>- Devletin rolü nedir ve idare nasıl örgütlenir</p> <p>- Me rulu ile me rulu olmayan iktidarlar arasında farkları bilir</p> <ul style="list-style-type: none"> - Temsil edilme şekillerini ayırt edebilir - Demokrasinin ne olduğunu ve bir toplumun demokratik ve plural olabilmesi için yerine getirilmesi gereken temel kriterler nelerdir 	<p>Tarih, Felsefe, Antropoloji, İktisat, Politika, Hukuk Bilimleri</p>

<p>Demokrasi</p>	<p>Demokrasi türleri Parlamento Demokrasisi</p> <p><i>Belediye meclisi, politik parti ve parlamento ziyaretleri</i> <i>Deneme yazı türü</i> <i>Politika ve toplum</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yönetim biçimleri, klasik tipoloji, monar i ve cumhuriyet, di er biçimler, karma idare • Demokrasi ve diktatörlük, • Günümüzde mevcut idare biçimleri teorisinde demokrasi teorisi • Dolaysız ve temsilcilik demokrasisi, formal ve öz demokrasi • Antik zaman diktatörlü ü ve modern zaman diktatörlü ü 	<p>Ö renci iktidar türleri hakkı nda bilgilenmelidir. ktidar tarihçesi hakkı nda kendisine bilgiler verilerek bu yapı lmalı dır. Bu toplumsal olayı n açı klanması için kronoloji sı raya göre hareket edilmeli, çünkü de i ik zaman dilimlerinde ve de i ik ortamlara bu alanda çok sayı da örneklere rastlanmı tır. Her toplumda mevcut idarelerde kendine özgü özelliklere sahiptir. Bu olgu gayet özel bir belirti ile kar ı kar ı ya oldu umuzu göstermektedir.</p>	
<p>Ogist Kont Pozitif Teorisi</p>	<p>Sosyolojik dü üncenin geli mesi</p> <p>11 ders % 18.66</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyolojide mekanik teoriler, biyolojiye dayalı teoriler, psikoloji teorileri, individual psikoloji teorileri, kolektif psikoloji teorileri ve sosyal psikoloji teorileri 	<ul style="list-style-type: none"> - Ö renci, sosyolojideki en önemli torileri bilmeli - Onları n araları ndaki farkları n nereden kaynaklandı ını bilmeli - En tanı nmı sosyolglar hakkı nda bilgi sahibi olmalı - Toplumsal teoriler hakkı nda konu abilecek derecede bilgi sahibi olmalı . 	<p>Tarih, Felsefe, Politik Bilimler, Psikoloji, Biyoloji</p>

<p>Avrupa Formalizmi</p> <p>Frankfurt ekolünün toplum hakkı nda teorisine giri</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Sosyolojide formalizm, - formalizm kavramı ve onun sınırları , - formalizmin belirmesini etkileyen faktörler ve en büyük temsilciler • Avrupa formalizmi • Ferdinand Tönnies, Gustav Reusch, Georg Zimmel, Leopold Von Wiese ve Jurgen Habermas • Frankfurt ekolü, Max Horkheimer, Theodor Adorno, Herbert Marcuse, Erich Fromm, Erich Neuman ve Jurgen Habermas 	<p>Toplumu ve onun fenomenlerinin açıklanmasında sundukları katkıları ile beraber sosyologların çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmalı</p>	
<p>Din Toplumsal kurallar deoloji</p>	<p>insan toplumu ve inanı biçimleri Dinin fonksiyonu Dinin gelişme safhaları</p> <p>10 ders % 13.33</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Din • Temel tasarımlar ve dinin teorik analizi - din ve sosyal ilişkiler, ileriye doğru bakış : XXI yüzyılda din 	<p>- Örneği, toplumun aslında geniş toplumsal ilişkilerin bir bütünü olarak toplumu ve kendi gelişmesi sırasında yaşadığı evrelerden geçtiğini bilmelidir.</p>	<p>Psikoloji, Tönnies, Hukuk, Yurttaşlık, Etnoloji, Tarih, Demografi, Coğrafya, Mimarcılık,</p>

<p><i>*Dinler arası tolerans için yazılmış bir deneme</i></p> <p>Demografi</p> <p>Urbanizm (kentleşme) ve XXI. yüzyılda onun gelişme perspektifleri</p>	<p>Politeist inanç, Monoteizm, Monoteist (tektanrılı) din türleri Monoteist inançlarının özelliği</p> <p>ideoloji ve kimlik</p> <p>10 ders % 14.66</p> <p>Demografi bilimi ve onun gelişiminin tarihçesi. Halkların devinimi insanlığın Perspektifi: doğal kaynak zenginlikleri hakkında bilgiler</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumsal kural türleri, gelenek ve kurallar, töre • ideolojinin fonksiyonu simgesel yönelim, me rutiyet, dayanışma, identitet, <p>Modern toplumda ideoloji, liberalizm,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosyalizm milliyetçilik <ul style="list-style-type: none"> • Demografi, nüfus irdelemesi, <ul style="list-style-type: none"> - nüfus artışı tarihsel, - natalite, - mortalite, nüfusun doğal artışı, demografik tranziyon (dönüşüm), • Urbanizm, kentlerin büyümesi, yaşam tarzı 	<ul style="list-style-type: none"> • Örgütlenmeler, pozitif yasalar ve kurallarının hüküm sürdüğü örgütlü toplumların fonksiyon etmesi hakkında bilgi sahibi olmalı . • Aynı zamanda, örgütlenmeler, deyimlik toplumlarında gelişimlik ve kalkınma oranlarına göre deyimlik karakter ve içerik taşıyan kurallarının kökenleri hakkında da bilgi sahibi olmalıdır. • Davranış kuralları, belli toplumların örgütlenmesinin bir ürünü olan tarihsel gelişim, kalkınma özellikleri ve ayrıcalıklarından ve pozitif kanunlarının yasal düzenlemelerinden kaynaklanan geleneksel davranışlarının bir karışımı olacaktır. 	<p>Ekonomi, Siyasal bilimler</p>
---	--	--	--	--

<p>Aile</p> <p><i>*Nesiller arası nda görülen çatı ma veya aile içinde gücün</i></p>	<p>agonalite veya aile planlaması</p> <p>7 des % 10,66</p> <p>Toplumun esas hücresi olarak aile Aile Tarihi açısı ndan onun kalkınma safhaları Büyük/Patriarkal aile Modern aile Ailenin ilevi Ça da dünyada</p>	<p>olarak urbanizm, fakir toplumlarda urbanizm, ileriye bakı : XXI. yüzyılda urbanizm (kentleşme)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aile, ailenin temel yapısı, aile ve toplumsal değişimler, ya da bilimi 	<p>Toplumun irdelenmesi açısı ndan demografi yanısırlarının özellikleri hakkında öğrenci bilgi sahibi olmalı .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Değişik sosyal bilimlerde toplumda görülen devinimleri, farklılıkları, ve o devinimlerden kaynaklanan değişiklikleri incelerken, bir bilim dalı özel toplumsal ilişkileri irdeler. • Demografi, tarih açısı ndan sıklıkla ve alımla ilgili de iklilikleri ekonomi de iklilikler kapsamında irdeler. Bu arada, belli bir coğrafya yöresinde toplumsal yaşam koşullarının oluşturulması kapsamında, toplumun uyum sağlayabilme kapasitesini gözönünde bulundurur. • Demografi, aynı zamanda, toplumda görülen bu devinimleri bu de ikliliklerin göstergesi olan nüfus sayımlarındaki artış ve düşüşlerden hareket eder: <ul style="list-style-type: none"> - Natalite, - mortalite, - doğum artışı ve düşüşleri 	
---	---	--	--	--

<p><i>kullanılması ile ilgili deneme yazı</i></p>	<p>ailenin gelişme perspektifi Türk ailesinin özellikleri</p> <p>Ailenin temel taslağı</p> <p>7 ders % 6,93</p>		<p>yöntemler ya da çevresinden kaynaklanan durumdan giderek daha zorla maktadır. Bu çevrenin birey ve grubun ihtiyaçlarını giderek daha zor bir şekilde karşıladığı durumda insanın ihtiyacı olan yerleşim yerleri, gereken altyapı ve muhafaza kapasitelerinin temin edilmesi de giderek daha zor temin edilmektedir.</p>	
<p>Aile ve yaşlılık</p> <p>Yaşlılık dönemi,</p>	<p>Temel taslaklar</p> <p>Nesil arası çatışma</p> <p>Çağdaş aile ve yaşlıların kaderi</p> <p>Kentsel ve kırsal kesimdeki ailelerin özellikleri</p> <p>Yaşlı, malul ve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gençler ve genç nesiller, • Gençliğin özelliği, - çağdaş toplumda gençlerin sorunları • Yaşlılık dönemi • Sosyal emeklilik, emekli sigortası, kazalardan sigorta ekileri, sağlık sigortası, işsizlerin sigortası. • Sosyal esirgeme ve 	<ul style="list-style-type: none"> - öğrenciler ailenin temel fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olmalı – yaşlılar, hastalar ve yardıma muhtaçların esirgenmesi - sosyal emeklilik temel ilkeleri hakkında bilgilerin edinilmesi <p>Toplumda sosyal esirgeme ve savunma ekilerini tanıması yanı sıra öğrencide humanist, dayanışma ve filantropi duygularının aşılanması hedeflenmektedir.</p>	

<p>Sosyal esirgeme ve e itlik</p>	<p>çocukları n esirgenmesi Kaçı nı lmaz bir zorunluluk olarak genç nesillerin e itim ve ö retimi</p> <p>5 ders % 8.00</p>	<p>yardı m, dayanı ma kaynakları , filantropi, hasta ve çocuk bakı mı</p>		
<p>Sosyal hareketler, sivil toplum</p> <p><i>* STÖ, KMDLN J, Kı zıl Haç vb. ziyareti .</i></p>	<p>4 ders % 6.66</p> <p>Hükümet dı ı asosyasyon, dernek, cemiyet ve kulüplerin Toplumda sivil toplumun rolü Sivil toplumun örgütlenme ve etkinlik biçimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal hareketler, reform hareketleri, vatanda ları n direni hareketleri, utopi hareketleri, kaynakları n seferber edilmesi • Sivil toplum, vatanda çı karları mı n açı k bir ekilde ifade edilmesi, vatanda • Formal olmayan grup, birey ve hükümet dı ı di er derneklerin ihtiyaçları için Hükümet enstitülerinin duyarlı lı ı 		<p>Demografi, Co rafya, Mimari, ktisat Politikası , Sosyal Psikoloji, Bili im, Ekonomi, Kültür</p>

<p>Cinsi yet, seksüalite, cinsiyet ve cinsiyetin rolü</p> <p><i>* Cinsiyet e itli i konusunda bir Deneme</i></p>	<p>5 ders % 8.00</p> <p>Cinsiyet raporları tarihi de inisi “De i ik” ve e itsizlik yana ımları ve ili kileri Biyolojik aç klamalar göre e itsizli in enstitüle mesi Cinsiyet e itli i cinsiyet esasça mensubiyet ve cinsiyetin rolü</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cinsiyet ve seksüalite • Cinsiyet ve cinsiyetin rolü • Feminizm • Seksüalite • Gay-izm ve lezbienizm • Bu toplumsal belirtilere kar ı toplumun baskı sı • De i ik seksüel yönelim ve istemlere kar ı bireysel ve enstitü esasınca ho görüsüzlü ün ifade edilmesi • Aynı cinsiyetler arası nda dünyada ve bizde toplumsal çekimsizlik belirtileri • Örgütlenme biçimleri ve onların etkinli i 		
<p>Kültür ve kültür derneklerin etkinli i</p>		<p>Kendi hakları için toplumun duyarlı olmaları nı sa lamak için bu derneklerin örgütlenmesi ve etkinli i.</p>	<p>Kültür ve toplumun birbiriyle kar ılıklı ekile tili ni bilmeli ve kültür ve onun toplumdaki rolü hakkında ö rencinin bilgisi olmalı ; - külürün temel çe itleri hangileridir ve subkültür nedir;</p>	<p>Demografi, Co rafia, Mimari, ktisadi, Siyaset</p>

<p>Kültür ve toplum</p> <p><i>*Tiyatro, sinema, müze ve kültür derneği ziyareti vb.</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> • Kültür ve toplum • Kültür çeşitleri • Kültürün toplumsal fonksiyonu • Kültür ve din 	<ul style="list-style-type: none"> - dinin ne olduğunu ve dinin erken biçimleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır; - monoteist (tektanrılı) dinlerin hangileri olduğunu ve onların ortak özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır; - bilim ve ideolojinin ne olduğunu ve aralarındaki farkları bilmelidir; - hakların ne olduğunu ve onun belli bir toplumda kültür ve toplumsal düzeyin bir belirtisi olduğunu bilmelidir; - ahlak unsurlarını ayırt edebilmeli ve onların toplumdaki etkisi hakkında bilgi sahibi olmalıdır. 	
<p>Medya ve toplum</p> <p>Gazete, Radyo ve Televizyon ziyareti</p>	<p>4ders % 6,66</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çağdaş toplumda kitlevi medyanın rolü, - kitlevi medyanın işlevi ve rolü - kamuoyunun oluşturulmasında kitlevi medyanın rolü, kamuoyu, ün • Subkültür 	<ul style="list-style-type: none"> - kitlevi medya nedir, yazılı basılı ile elektronik medya arasındaki fark nereden kaynaklanıyor, - Yasama, yönetim ve yargıdan sonra medyanın dördüncü güç olarak algılanması nereden kaynaklanmaktadır, - yerel, bölgesel, ulusal ve global planda kamuoyunun oluşturulmasında medyanın nasıl 	<p>Sosyal Psikoloji, Bilim, İktisat, Kültür</p>

			<p>etki etti i hakkı nda bilgi sahibi olmalı dı r,</p> <ul style="list-style-type: none"> - birey ve toplum aç ısı ndan medyaları n sorun yaratabilecekleri durumlar ve onlardan sı yırı lma yolları , - ya adı ı ı çevrede mevcut subkültürü fark edebilme kabiliyetine sahip olmalı , 	
<p>Spor Sosyolojisi</p> <p>Sporda güce ba vurma konusunda deneme yazı</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toplum ve spor • Gençler ve spor • Temel ihtiyaç olarak sporun afirmasyonu <p>4 ders % 5,33</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spor ve toplum, <ul style="list-style-type: none"> - amatör spor, - profesyonel spor, - - marketing, sponsorluk, seyirci, a ır ıcı taraftar, sporda ahlak, spor ve milliyetçilik • Toplum ve sanat, <ul style="list-style-type: none"> - toplumda sanat ın etkisi, - tiyatro ve toplum, - film, kitap, müzik 	<ul style="list-style-type: none"> - sporun sosyal boyutu nadir - spor türlerinin fonksiyon etmesini ayı rt etmeli; <ul style="list-style-type: none"> - Kamu sporlarda ortaya çı kan sorunlar nelerdir - Spor ahlakı mı ho görü ve sosyal anlayı ı n bir ifadesi oldu unu bilmesi - nesiller arası ndaki farklar nelerdir, ya lı lık durumları na göre ö rencilerin de dü tü ü gençler grubunun özelli i hakkı nda bilgi sahibi olması , - toplumsal süreçlere aktif katkı lı m için fı rsatlardan yararlanma, - toplumsal çevresinde mevcut 	<p>Psikoloji, Tıp, ktisat, Bili</p>

<p>Sanat sosyolojisi, sanatın toplumsal ilevi</p> <p><i>*Sanat ve toplum hakkı nda bir de ini yazı türü</i></p>	<p>3 ders % 6.66</p>		<p>olumsuzlukları n saptanması ve onları n ortadan kaldı rılması için çaba harcaması .</p> <p>Sanatın estetik boyutu yanı sı ra insanın sosyal dimenziyonu hakkı nda öğrencinin bilgisi olmalı</p> <ul style="list-style-type: none"> - sanat de ğerlerinin en geli mi biçimleri ve onları n toplumdaki etkileri hakkı nda bilgi sahibi olmalı - ülkede sanatın biçimleri ve etkilerini ayı rd edebilmeli - film, tiyatro, kitap ve onları n sosyal ilevleri hakkı nda ilgisi olmalı - ulusal sanat hangi kurulu larda gerçekleşir 	
--	---------------------------------	--	--	--

Not: Ders yılı içerisinde öğrenciye 2 ders bırakılmaktadır. Bu dersler esnasında genel toplumsal önem taşıyan güncel konular işlenebilir.

Ö RET MYÖNTEMLER

Sosyoloji dersinin ö rencilere verilmesi sı rası nda de i ik metotlardan yararlanı labilir. Dersin aç ı klanması sı rası nda ö retmenin hangi yöntem ve metodu kullanaca ı kendisine bı rakı lmı bir i tir. Genellikle bakı ldı ı zaman, ders esnası nda ö retmenin kullanaca ı yöntemler ö rencilerin ihtiyaç ve gereksinimlerine göre belirlenir. Ancak, i lenilen konunun içeri i, i lenilen yeni ders birimlerini kavrayabilmek için ö rencilerin ya ve algı lama kabiliyetleri ve ö rencilerin kendi ba ları na ve ba ı msız bir ekilde çalı ma ve inceleme alı kanlı ı nı n yaratı lması nı arzuladı ı zaman, ö retmen, uygun yöntemlere ba vurabilir.

Ders plan ve programları nı n daha derli toplu bir ekilde yerine getirilip gerçeğe mesi için ö rencilerin interaktif yöntemlerle çalı ma sı nı ö renmeleri yönünde ö retmenler çaba harcamalı dı rlar. Bu tür e itimin uygulanması , ö rencilerin genel olarak toplum konuları hakkı nda önceden edindikleri bilgilerden yararlanmaları nı mümkün kı lmaktadır. Di er yandan toplumun kar ı la tı ı problemler hakkı nda ö rencinin ba ı msız bir ekilde kendi görü ve fikirlerini ileri sürebilmesi için ö retmenleri tarafı ndan cesaretlendirilmelidir.

Ö retmen, ö rencilerle beraber olup klasik e itim ve de erlendirme yöntemlerinin a ı lması için çaba harcamalı dı r. Bu yönde daha uygun çalı ma yöntem ve metotları nı n bulunması için Sosyoloji (Toplum Bilim) dersini veren ö retmenler arasında daha sık ı temas ve i birli in sürdürülmesi ve bilimin bu alanı ile ilgili e itim ve didaktik nitelikteki seminerlerin izlenmesiyle mümkündür.

Ders verme sı rası nda ö retmenin daha üst seviyede bir ba arı kaydetmesi ve ö rencilere daha fazla bilgilerin aktarı lması için, ö retmenler, devamda getirilen birkaç teknik, metot ve yönleme ba vurabilir:

- Anlatı m
- Gruplar halinde çalı ma
- Sorunun çözümlenmesi için yapı cı diyalogun (debat) yürütülmesi
- Beyin fı rtı nası (brainstorming)
- Öz ara tı rma (inceleme)
- Sözlü konu manı n uygulanması vb.

Dersin yapı lması sı rası nda ö rencilerin u tür örgütlenmelerine ba vurulabilir:

- Gruplar halinde çalı ma
- Bütün sı nı f ile çalı ma
- Çiftler halinde çalı ma, ve
- Bireysel çalı ma

Gruplar ve çiftler halinde çalışma yöntemi, öğrencilerin hoş olmayan duygulardan (korku) kurtulmaları ve derli ve doru sonuçlara varabilmek için dersleriyle tartışmalara katılmalarını mümkün kılmaktadır. Gruplar 4 – 6 kişilerin halinde olabilir. Öğrencilerin daha önceden bilgileri olan konular sözkonusu olduğu zaman, toplumsal pratiklerle kombine edilen interaktif derslerin düzenlenmesi yöntemi de uygulanabilir.

Tartışma metodu sayesinde problemlerin çözüme kavuşturulması için bir tek yolun olmadığı ve bu yönde bir çok yolun olduğu gerçeğini öğretmeye amaçlanmaktadır. Bu yöntem, problemin çözümlenmesi için öğrencinin birden fazla seçenek ve alternatif sunarak en elverişli olanını seçilmesini mümkün kılmaktadır.

Beyn fırtınası Metodu – (brainstorming) öğrencinin verilen sorun hakkındaivedi çözüm, fikir veya yorum yapabilmek için yeteneklemesini hedeflemektedir.

Öğretmen olarak hazırlanmış öğretmen her zaman öğrenciyi ilgilendirmede bulunduğundan, öğrencide eleştirel fikirlerin gelişmesi için değişik stratejileri kullanmaktadır. Dersin usanç ve tekdüze olmaktan kurtulması ve ilenilen konunun ilginç olması için öğretmen her zaman değişik yollar bulmalıdır. Elbette ki öğretmen didaktik prensiplerine saygı göstermeli ancak öğrencide devamda verilen davranışsal ve vasıfların yaratılması için de çaba harcamalıdır: bilinenden - bilinmeyene doğru hareket edilmesi, basitten - bileşime, somuttan - soyuta ve özelden – genele doğru hareket edip kendi fikirlerini pekiştirmesini öğrenmelidir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin değerlendirilmesi, eğitim sürecinin bir bölümünü oluşturmaktadır. Değerlendirme sayesinde plan ve programlarla saptanan hedeflerden öğrencilerin ne kadar bilgi edindiklerini öğrenmekteyiz. Öğrenilen bilgi miktarını nispeten hızlı bir şekilde ölçülmesi için yararlanılan değerlendirme, ilerideki dönemde yapılacak çalışmalar için de bir temel oluşturur. Değerlendirme şu şekillerde yapılabilir:

- Ders esnasındaki etkinliklerin sürekli izlenmesiyle
- Yazılı yoklamaların yapılması ve çeşitli tür testlerin düzenlenmesiyle (kısa soruları içeren testler, alternatif testler, kombine edilmiş testler, çok sayıda yanıtı (1-5) içeren testler vb.), denemelerin yapılmasıyla vb.

- Sözlü (kı smen olarak kullanılabilir)
- Ev ödevleri
- Pratik i

De erlendirme sistematik bir biçimde yapı lmalı dır (her ders birimi için tertiplenmeli) ve periodik, sömestre veya yı llık dönemi kapsamalı dır. De erlendirme u özelliklere sahip olmalı : **sistematik olması yanı sı ra, objektif, geçerli, güvenilir, e it, uygun, yapı cı ve belli dönemlerde yapı lmı olmalı .**

- **sistematik** – her ders biriminin geçilmesi veya belli bir zamanı n geçmesinden sonra uygulanmalı dır,
- **objektif** – cinsiyet, etnik köken veya akraba – yakı nlı kili kileri gözlemeksizin de erlendirme tamamen tarafsız bir ekilde yapı lmalı dır,
- **geçerli** – belli kriteri ve ölçütleri göz önünde bulundurarak bilgilerin real bir ekilde yoklanması yapı lmalı ,
- **güvenilir** – de erlendirme yapı lı rken aynı standartları n uygulanmasıyla ö rencilerde ikircimli in yaratılması önlenmelidir,
- **e it** – görgü ve tecrübeleri e it olmamasına ra men ö rencilere e it imkânları n sağlanması ,
- **uygun** – ö rencilerde ho olmayan duyguları n önlenmesi ere iyle ö rencinin ki ili ine en uygun ve elverişli olan de erlendirme ekli uygulanmalı dır,
- **Belli dönemlerde yapı lan de erlendirme** – yarı yı llık veya sadece ders yı llık sonunda de il bütün bir yıl boyunca de erlendirme yapı lmalı dır, öteki türlü ö rencinin notunu düzeltmesi için fırsatı olmayacaktır.

De erlendirme tipleri

Ö retmenin en önemli ödevleri arasında ö rencilerin kazandı kları bilgilerinin de erlendirilmesinin planlanması dır. Bu arada ö rencilerin kar ılı maktada oldukları güçlükler de nazare alı narak daha büyük bir başarı nı n kaydedilmesi amaçlanmaktadır. De erlendirmenin yapı labilece i birkaç yol vardır:

Kriterlere dayalı de erlendirme: standart sayı labilecek kriterler esasınca ö rencilerin bilgilerinin yoklanması nda kullanılır. Yapılacak ve uygulanacak testlerde soruları n kar ılı ı olan puanlar belirlenmelidir. Kazanı lan puan sayısı na göre de erlendirme yapı lmaktadır. Cevaplara

karıllık olarak verilen puanlar hakkında sorumluluk tamamen olarak öğretmene aittir.

Olgunla manında değerlendirilmesi: onların gelecek dönemdeki çalışmasını öğretmenin planlaması amacıyla gütmektedir. Bu değerlendirilmenin ders yılı başında veya yıl boyunca başlaması gerekir ve onun karıllık olarak notlar verilmez.

Diagnostik (tehis koyma yöntemi ile) değerlendirme: öğrencilerin karıllıkları güçlük ve zayıflıkları belirtilip saptanmasını amaçlamaktadır. Bu ön testlerin karıllık olarak notlar verilmez ve öğrenme sürecinde öğrencilerin karıllıkta oldukları güçlük ve zayıflıkları saptanması için bu yöntemle başvurulur.

Toplu ekilde değerlendirme (yoklama): bu tür testler genellikle birinci yarı yılın sonu ve ders yılının bitmek üzere olduğu dönemde uygulanır. Amacı, belli bir zaman dilimi içerisinde edinilen bilgilerin yoklanması ve değerlendirilmesinden ibarettir.

KAYNAKÇA:

1. Anthony Giddens, "Sociologjia", 'Qabej' Yayinevi, Tiran 2002
2. Dr. Ante Fiamengo, "Bazate sociolgjisë së përgjithshme", 'Rilindja', Pristine, 1984
3. Bardhyl Musai, "Metodologjia e Mësimdhënies", Tiran, 2003

FELSEFE

(haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati)

G R

13. sınıflara ait ders plan programlarında Felsefe dersinin okutulması, öğrencinin hayat için hazırlanması yanı sıra kültür alanında ilerlemesi ve öğrencilerin çıkar ve potansiyellerinin yerine getirilmesinden ibarettir. Diğer yandan, genel açıdan bakıldığında, toplumsal planda bir gelişmeyi sağlayacak bireysel amaçlarının yerine getirilmesini mümkün kılacak bilgi ve veri tabanlarının oluşturulması da hedeflenmektedir.

Gençlerin yaşamayı, etkinlik sürmeyi, proje üretmeyi ve o projeleri hayata geçirebilmeleri yönünde gereken yetenekleri aşılayabilecek bir Felsefe'ye ihtiyaçları vardır. Onların hayatı kavramaları ve onun yaşamaları yönünde yardımcı edebilecek türde bir Felsefe dersi orta okul öğrencilerine sunulmaktadır. Sosyal bir varlık olan insanın tavırlarının değişmesine yardımcı eden bu ders, onun pratik ve teorik etkinlik ve davranışlarına içeriklik kazandırır, toplumsal fikirlerine yön vermektedir.

Felsefe düşüncesi, felsefe problemleri sayesinde gelişmektedir. Bu olgudan hareket ederek, öğrencilere felsefenin anlatılması mümkün olan yollarından birini felsefi yolun bizzat izlenmesinden ibarettir.

Bu perspektiften bakıldığında zaman, öğrencilerin doğrudan felsefi gerçekleri kavramalarına ilişkin edinilen deneyimlerden hareket ederek, bu ders programı bir sürü problemleri ve bir sürü fikirleri kapsamaktadır. Ders programının temel hedefi, iki temel unsur arasında ilişkinin kurulması sayesinde, öğrencinin eleştirel fikir üretebilmesi için yeteneklenmesinden ibarettir: Felsefe'nin temel problemleri ve kavramları hakkında bilgilerin temin edilmesi (felsefe eserlerine ilişkin basılan kitap ve metinlerle) ile yansımalara dayalı aktif bir öğrenme sayesinde gerçekleşmesi eğitim sürecinde en ciddi ve zor bir engeli oluşturmaktadır.

Aynı zamanda, böyle bir program öğrencilerin dünya ve kendilerine yönelik yapıcı bir yaklaşım uygulamalarına da yol açmaktadır.

UZAK HEDEFLER

Örencilerin 13. sınıflarda felsefe sorunları ile ilk kez karşılaşmalarından hareket ederek Felsefe Dersi eğitim programının amaçları şöyle sıralanabilir:

1. Örencinin temel felsefe düşüncelerini kavrayıp öğrenmesinden hareket ederek, kendi etrafındaki dünya ve kendisi hakkında eleştirel fikir üretme yetisinin gelişimi.
2. Kendi konuşması veya yazdığı genel düşünceler yanında felsefi düşünceleri de öğrencinin ifade edip kullanabilmesi için beceri sahibi olması.
3. Felsefe alanında edindiği bilgilerden hareket ederek öğrencinin topluma ve ahlakı olarak kendisine yönelik yaratıcı kimliğini artırması.

GENEL HEDEFLER

13. Sınıfa ait Felsefe Dersi program amaçlarından hareket ederek, bu dersin amacı, ilk sıradan öğrencinin gelişme ihtiyaçları gözönünde bulundurularak önemli edinimler kazanmasına yöneliktir. Bir yıl zarfında verilen Felsefe dersi sayesinde öğrencilerin gruplar halinde sıralanan hedefleri yerine getirmeleri hedeflenmektedir:

1. Bilgi edinmesi ve onların uygulanması amacıyla öğrencinin bunları yerine getirmesi gerekir:
 - İnsanın düşüncesinin gelişmesinde Felsefe'nin oynadığı rolü anlaması ve felsefenin diğer bilimlerle beraber bir bütünü oluşturduğuna dair fikir sahibi olması
 - Felsefi düşüncenin ürettiği deontoloji ve evrimleri kavraması ve bu arada insan amaçlarının temel problemleri üzerinde olanlara açıklık vermesi
 - Felsefe tarihinin açılanmasındaki temel metot ve yöntemler arasında farkları yapabilmeli ve onlar hakkında bilgi sahibi olmalı
 - İnsanın genel tecrübeleri olarak temel felsefi düşünce ve kategori kavramlarını ayırt edebilmeli
 - Problemlerin çözümlenmesinde her zaman birden daha çok görüşü açması ve davranış noktalarından yararlanarak diğer yöntemleri de benimseyebilme düzeyine erişmeli.

2. Bu beceri ve yeteneklere erişmek için öğrenci şu özelliklere sahip olmalı :

- Felsefi ve pratik konular hakkında kendi fikirlerini argümanlara dayatabilmek için fikrini belli bir yapıya dayatmayı bilmeli
- Başlıca tartışmalarla gerçekleştirdiği sıradanları teorik kuramlara (felsefe ile ilgili metinlerden yararlanarak) ve pratiklere dayatmayı bilmeli.

3. Belli konulardaki tutum ve değerlerin gelişmesi hedefine ulaşmak için öğrencinin sorunları yerine getirmesi gerekir:

- Felsefede geçerli olan genel görüşlerden hareket ederek toplumsal süreç ve fenomenlerin analiz edilip onlar hakkında açık konuşmalar yapma amaçlarına gelmeli
- Kendi içinde olan gerçekleri inceleyip onları öğrendikten sonra, değerleri ile iletişimin kurulmasında bu tecrübeden hareket etmeli
- Bir bütün olarak dünyanın bir parçasını oluştururken kendi kişiliği hakkında açık konuşma yapabilecek kabiliyete olmalı .

ÖZEL HEDEFLER

Öğrencinin sorunları yerine getirecek özellikleri olmalı :

- **Bilgi açısından:**
 - insan fikrinin genel anlamda gelişmesinde felsefenin yeri ve rolünü
 - kendi tarihi boyunca felsefenin açıklanmasında kullanılan temel metod ve yöntemler ve felsefede mevcut olan temel disiplinler arasındaki farklarının aydınlatılmasını
 - insanın doğası ve onun dünyadaki rolü kavramına açıklık getiren dikkatli felsefi yönleri
 - felsefede mevcut dikkatli kuramlardan hareket ederek insanlığı ve onun gelişme süreci hakkında bilgi sahibi olması
 - metafiziğin temelini ve ona yönelik eleştirilerin esasını
 - ahlakla ilgili felsefi değerlerde görülen problemi
- **Anlama açısından:**
 - estetik teori ve pratik temel kavramlarını
 - toplum, devlet ve iktidar hakkında temel felsefe teorilerini
- **Felsefe edebilmesi açısından:**
 - felsefe dersinde edindiği bilgilerden hareket ederek gerçekler hakkında eleştirel fikir üretebilmeli

- **Yazma kabiliyeti açısından**
 - o felsefedeki temel metinlere ve birey olarak edindiği deneyimlere dayanarak bağımsız çalışmada türünde yazı yazma becerisini kazanması olmalı

Program içeriğinin yapısı

Etkinlik	Ders sayısı	%
Konu ile ilgili malzeme sunumu	47	63.5
Seçme ders	6	8.1
Tekrarlama ve değerlendirme	21	28.4
TOPLAM	74	100

Program içeriğinin planlanması

Kategori	Altkategori	Ders sayısı	%
Felsefe ve onun tarihçesi	insan düşüncesinin gelişmesinde felsefenin yeri ve felsefenin diğer bilimlerle ilişkisi	5	7.4
	Felsefe tarihinin açıklanmasında temel yöntem		
insan ve dünya	insan kavramı	16	23.5
	insanın dünyadaki durumu		
	insan, zaman ve uzay		
	insan ve tarih		
Tanım ve gerekçe	Tanım imkanı ve sınırları	11	16.1
	Pragmatizm ve tanım etkinliği		
	fade yeteneği		
	Analitik felsefe		
Felsefe ve metafizik	Metafizik temeli ve eleştirisi	12	17.6
	Metafizik içinde tanrı meselesi		
Törebilim	Ahlak ve serbest irade	9	13.3
	Değerlerin problemi		
Estetik	Estetiğin temel kategorileri	6	8.8
Politik Felsefesi	insan ve toplum	9	13.3
	Devlet ve iktidar		

DERS ÇER

Kategori	Alt kategori	Program içeri i	Kazanı mlar	Dersler arası ili ki
I Felsefe ve onun tarihçesi	1. İnsan dü üncesinin gelişmesinde Felsefe'nin yeri ve diğer bilimlerle ilişkileri	Ö rencinin öğrendikleri: <ul style="list-style-type: none"> • Felsefe nedir? • Felsefenin en önemli dalları ve kolları • Felsefenin diğer bilimlerle ilişkileri • Felsefe, mit ve din (3 ders)	Ö renci: <ul style="list-style-type: none"> • Felsefe sözcük anlamını ve bağlamını anlatabilmeli • Felsefenin temel konusu ve dalları hakkında bilgi sahibi olmalı • Felsefenin gelişmesi ve diğer bilimlerle olan ilişkilerini bilmeli • Felsefe, mit ve din arasında ortak elemanları ve aralarındaki farklar hakkında bilgi sahibi olmalı 	Sosyal ve Fen Bilimleri
	2. Felsefe tarihçesinin açıklanmasında temel yöntemler	<ul style="list-style-type: none"> • Felsefe ve onun tarihçesinin ayrıcalığı • Felsefe tarihinin açıklanmasında tarih yöntemi (kronoloji) ve problemler yöntemi (2 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Felsefe ve onun tarihçesi ile olan ilişkisinin ifade edilmesi • Felsefenin ve onun tarihçesinin açıklanmasında başvurulan iki esas yöntem arasındaki farkları izah edebilmesi 	
II İnsan ve dünya	1. İnsan dü üncesi	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan nedir sorusunun temel içerikleri • İnsanın bir varlık olarak ifade edilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • İnsanı çok boyutlu bir varlık olarak anlaması (ontolojik, gneseolojik, ahlak, estetik, tarih vb.) • Şehir antropolojisinde insanın nasıl 	Tarih, Linguistik

		<ul style="list-style-type: none"> • Bir kültür varlığı olarak insan (2 ders) 	<p>tanımlandığını açıklayabilmeli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaiser felsefesinde insanın dü üncelerini ifade eden unsurlardan dil, mit, din, tarih ve bilimin belirleyici faktör olduklarına dair analiz yapabilme yeteneğini göstermeli 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Kalım (varoluş) kavramı • Öz, düşünme ve özgürlük ile ilişkilerde varoluş (2 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Varoluş kavramını anlamalı • Varoluşa öz'ün öncelikli bir pozisyona sahip olduğunu hakkındaki fikir yürütebilmeli • Kirkegard felsefesinde başlangıç fikri olan varoluş hakkındaki bilgi sahibi olmalı • Egzistansiyalizm felsefesinde varoluş-özgürlük ilişkilerini ayırt edebilmeli 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Dini ve dine duyulan ihtiyaç (2 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Dini kavramını ve XX. yüzyıl felsefesinde dine duyulan ihtiyacı açıklayabilmeli 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Sorumluluk, tanıma ve deneyim • Sorumluluğun psikolojik 	<ul style="list-style-type: none"> • Sorumluluk, tanıma ve deneyim arasındaki ilişkiler hakkında bilgi sahibi olmalı 	Psikoloji

		<p>boyutu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Froyd teorisinde sorumsuzlu un ifade edilmesi <p>(2 ders)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bergson felsefesine göre sorumlulu un ki iye ait bir gerçek oldu unu bilmeli • Soumlulu un psikolojik boyutunu belirlemeli • Felsefe dü ünçesinde Froyd kuramı nı n pozisyonunu saptayabilmeli • Froyd kuramı nda (teorisinde) sorumsuzlu u analiz ve ifade edebilmeli • Sorumsuzlu un ifade etti i anlamı ve sistemi hakkı nda bilgi sahibi olmalı 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Ölüm, anlamı ve onun yadı rganması • nsan sı nı rı ndaki durum: varolu un sonu ile kar ı la mak <p>(2 ders)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ölümü felsefenin anladı ı tarzda ifade edı lmesi • Lukrecia felsefesinde ölüm kavramı nı n analizi • nsanı n ölümü varolu un bir sonu olarak algı laması (K.Jaspers) 	Biyoloji
II nsan ve dünya	2. nsanı n dünyadaki pozisyonu	<ul style="list-style-type: none"> • Yunan felsefesinde uzay (kosmos) fikri • Rönesans ve I ı kç ı lı k (İ lluminisme) döneminde mikrokozmos dhe 	<ul style="list-style-type: none"> • Tales, Aleksimander ve Empedokle felsefelerinde uzayı n (kozmos) kavramı nı bilmeli • G.Bruno, Didro ve Bufon felsefelerinde mikro ve makro 	Biyoloji, Fizik, Astronomi

		makrokozmos (2 ders)	kozmos fikirlerini ifade edebilmeli	
II İnsan ve dünya	3. İnsan, zaman ve uzay	<ul style="list-style-type: none"> • Ruhsal boyut olarak zaman • Valı ın önsel (apriori) boyutu olarak zaman ve uzay • Zamanın görelilik boyutu • Uzay, boşluk ve zaman (2 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Aya Augustin felsefesinde zaman kavramını anlaması • Kant'ın tanıma teorisinde sübjektif ekler olarak zaman ve uzayı anlatabilmeli • Ayn'tayn'a göre zaman'ın ifadesi • Uzay boşluğunun varoluşuna dair karşı fikirleri kavrayıp anlaması (Epikür, C. Bruno ve atomcularının görüşleri) 	Fizik
II İnsan ve dünya	4. İnsan ve onun tarihçesi	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihte keşiflerin kendi icadı : Tarihe uygunluk ve tarihi çizgi • Pratik bir varlık olarak insan (2 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihin ve kendisinin icad edilmesinde insanın rolünün açıklanması • Pratik kavramı hakkında bilgisi olmalı • Çağdaş felsefede pratik bir varlık olarak keşiflerini ifade etmesi 	Tarih
III Tanıma ve gerekçe	1. Tanıma ve onun sınırları	<ul style="list-style-type: none"> • Tanımanın başlangıç noktası olarak keşif • Dünya ve kendimizi tanımanın 	<ul style="list-style-type: none"> • Skeptisizm felsefesi ve Dekart rasyonalizm anlayışına karşı keşifini ifade edebilmeli • Bilinç ve öz bilinç arasındaki farkları 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Gerekçe ve heves (irade) (2 ders) 	<p>ayır d edebilmeli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aklı n (entelektin) içeri ini sı nı flandı rabilmeli: mazeret ile irade arası ndaki farkı bilmeli 	
III Tanı ma ve gerekçe		<ul style="list-style-type: none"> • Deneyim ve tanı ma sı nı rları • Tanı ma deneyimle ba lar, ancak ondan ileri gelmez • Deneyimin teorik yönden tasdı klanması ve hipotezin (varsayı mı n) pratikte tasdik edilmesi (3 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Empirik felsefe hakkı nda bilgi sahibi oldu unu göstermeli • Felsefenin algı lama ve sansasyon açısı ndan hareket ederek deneyim hakkı nda bilgi sahibi olmalı • Kant' ı n tanı ma teorisinin önsel (apriori) olarak tanı ması • Varsayı mları n (hipotezlerin) pratik tasdı klanması konusunda bilgi sahibi olmalı (örne in Astronomi ve benzerleri) 	
III Tanı ma ve gerekçe	2. Pragmatizm ve tanı ma etkinli i	<ul style="list-style-type: none"> • Anlama teorisi olarak pragmatik kuram, ve bir metot olarak pragmatizm • Pragmatik felsefede iradenin rolü (2 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ça da felsefede pragmatizme dü en yeri belirlemesi • Ç. Pers'in felsefesinde bir yöntem olarak pragmatizm ve anlamaya yol açan bir teori olarak pragmatizm arası nda ili ki kurabilmeli • XH. Uilliams felsefesinde iradenin pozisyonunu saptamalı 	

III Tanıma ve Gerekçe	3. Yargı (önerme) yeteneği	<ul style="list-style-type: none"> • Aristotel'in formal mantığına göre önerme (yargı) • Bir ilmi, tercih ve ceza olarak önerme • Düşünmek, önerme (yargı) belirtmek anlamına gelir (2 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Aristotel'in mantığında önermeye verilen anlamı bilmesi • Dekart'a göre önerme tanımlanması • Kant teorisinde önermeye verilen anlamı bilmesi 	Mantık
III Tanıma ve gerekçe	4. Analitik Felsefe	<ul style="list-style-type: none"> • Analitik Felsefe nedir? • Mantık-matematik gerçekleri (2 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Analitik Felsefe temel ilkeleri hakkında bilgi sahibi olması • Aksiyomatik ve deduktif metotların kullanılması • Wittgenstein'in analitik felsefesinde belirtilen mantık-matematiksel gerçekleri (ifadeleri) anlatabilme kabiliyetinde olmalı 	Mantık, Matematik
IV Felsefe ve metafizik	1. Metafiziğin esası ve eleştirisi	<ul style="list-style-type: none"> • Metafizik bir bilim midir? (Metafizik düşüncesi, temeli ve onun eleştirisi) • Aristotel'den Heidegger'e kadar varlığını belirtmesi (6 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • Metafizik kavramını, temelini ve ona yönelik eleştiriler hakkında bilgi sahibi olmalı • Metafizik meseleler hakkında tartışma yürütebilmeli • Aristotel felsefesinde "ilk felsefe"yi 	

			<p>izah edebilmeli</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aristotel’den Haydere kadar felsefe teorilerinde varlık hakkındaki kavramlarının tanıması 	
IV Felsefe ve metafizik	2. Metafizik içinde tanrı meselesi	<ul style="list-style-type: none"> • Deneyim ve mazerete dayanarak tanrının varlığını tasdiklanması • Dinin reddedilmesi • Ortak inanç • Ölümden sonra hayat var mıdır? (6 ders) 	<ul style="list-style-type: none"> • T. Aquin felsefesindeki deneyimlerden hareket ederek tanrının varlığını ispat edilebilirliğini bilmeli • Dekart’a göre tanrının varlığını tasdiklanması na değin ontolojik argümanlarının tutarlı tarafları hakkında görüş bildirmesi • Niçe’nin teorisine göre, dinin, kentlemin bir hastalığı olarak açıklaması • Xh. Djuit’in ortak bir inanç hedefini anlaması • Platon, Hjum ve Kirkegard’a ait metinlerdeki bölümlere göre ölümden sonra hayat hakkında tartışabilmesi 	Sosyoloji, Tarih
V Törebilim	1. Ahlak ve serbest irade	<ul style="list-style-type: none"> • insanın tabiatında törebilimin desteklenmesi • Törebilim yasası : hipotetik ve kararlı bir zorunluluk 	<ul style="list-style-type: none"> • Aristotel törebiliminde ahlak değerlerini tanımlaması • Kant felsefesine göre ahlak yasası ve ahlaki olma mecburiyetini açıklama 	Sosyoloji, Kentta e itimi

		<ul style="list-style-type: none"> • rade serbest midir? (determinist ve indeterminist teoriler) • Ahlak felsefesinde utilitarizm (faydacı lık) (5 ders)	<p>kabiliyetinde olmalı</p> <ul style="list-style-type: none"> • radenin serbest olması konusunda fikir üretebilecek kapasiteye sahip olması • Özgürlük hakkı nda varolu görü ü hakkı nda tartı abilecek kabileyette olması • Xh.S. Mil felsefesinde faydacı lık ölçüsünün önemini kavrayabilmeli 	
V Törebilim	2. De erlerin problemi	<ul style="list-style-type: none"> • Felsefi anlamda de er nedir? • Tüm de erlerin yeniden de erlendirilmesi (4 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Diltar ve Bergson teorilerinde “ya am felsefesi” hakkı nda bilgi sahibi olması <p>Niçe'nin imoralizm (ahlaksızlık) ilkesinde apolonizmin, dionizm ilkesi ile de i tirmesine açık lık getirmesi</p>	Sosyoloji, Kentta e itimi
VI Estetik	1. Estetikte temel kategoriler	<ul style="list-style-type: none"> • Tabiatta ve sanatta güzel • Sanat yaratıcı lık • Sanat ve gerçek durum (6 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Estetik temel dü ünceleri hakkı nda bilgi sahibi olup Platon ve Kant'ın eserlerindeki alı ntı lardan (güzellik ve sanat) hakkı nda fikir sahibi olmalı • Kant ve Niçe'nin sanata deha konusu üzere görü lerini ileri sürebilmeli • Romantik sanat hakkı nda Hegel'in dü üncelerine açık lık getirebilmeli • Benjamin teorisinde sanat tarihi hakkı nda bilgi sahibi olmalı 	Sanat

VII Politik Felsefi	1 İnsan ve toplum	<ul style="list-style-type: none"> • Toplumun do al yapı sı • Devletin kökenleri: do al durum ve toplu sözleşme • İnsanların özgür olma mecburiyeti (4 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Aristotel teorilerine göre toplumun örgütlenmesinde insanın tabiatını bilmesi • Bencillik (egoizm) ve mal varlığından hareket ederek devletin kökenlerine dair Hobs ve Ruso'nun teorilerini kı yaslayabilmeli 	Kenta E itimi, Sosyoloji, Tarih
IX Politik Felsefi	2. Devlet ve iktidar	<ul style="list-style-type: none"> • Ideal devletin örgütlenmesi • İktidar, bilmek ve yapabilmek • Ki i ve devlet iktidarını n sı nı rları • Etikin politikadan ayrı lması • Felsefe teorilerinde ça da demokrasi (5 ders)	<ul style="list-style-type: none"> • Platon teorisine göre i bölü ümü esasına dayalı ideal devlet konusunda kilitsel kavram hakkında bilgi sahibi olması • Lok politik felsefesinde do al hak ve sivil toplum görüşü ünü bilmesi • XH.S. Mil'in teorisine göre devlet gücü kar ı sı nda bireyin sahip oldu u gücü kavraması • Makiavel teorisinde idarenin öncelikli özellikleri hakkında bilgi sahibi olup bu ahı sa ait olan "Amaç önlemleri özürler" sözü hakkında tartı ma yapma kabiliyetine ula malı Ruso ve Toknevil'in demokrasi teorileri hakkında bilgi sahibi olmalı	Kenta E itimi, Sosyoloji, Tarih

Açıklama: Ders programı çerçevesine sadık kalma artıyla öğrencilerin isteklerine ve bireysel istemlere göre 6 dersi öğretmen istedi i şekilde özörgütlenme hakkına sahiptir.

Di er yandan, bazı ders birimlerinin ele alınması p i lenmesi sı rasında di er bazı dersleri veren öğretmenlerin katılımları da mümkündür. Örne in, *insan, zaman ve uzay* ders birimi i lendi i sı rada Fizik öğretmenin katılımı gibi.

Ö RET MYÖNTEMLER

Problemlere yana ım

Ö rencilerin analitik ve ele tirisel dü ünce üretebilmeleri için bu vası fları nı n geli tirilmesi Felsefe dersinin okutulması nı n en önemli meselelerinin ba ı nda gelir. Bu amaçtan yola çı karak Felsefe dersi, belli kavram, kategori ve teoriler hakkında hazı r ve önceden belirlenmi for- mal dü üncelerin bir sunumu olmamalı dı r. Felsefe dersinin verilmesinin amacı , ilk sı rada bir dü ünce, problem veya felsefi görü ün her yönlü ve analitik bir ekilde anlatılması ve ifade edilmesinden ibarettir. Felsefi dü üncelerin en kolay ve ba arılı bir ekilde ö renilmesinin yolu, dü ünce, kı yaslama, kar ı la tırma ve di er dü ünceler ile arası nda var olan ili kilerin anlatılması ve bu arada onların kullanılması yol ve imkânları nı n analiz edilmesinden geçer.

Kar ılıklı etki

Felsefe'nin ö renilmesi sürecinde bireysel ve grup halinde fikirlerin ifade edilmesi özel bir a ırılık ta ı maktadır. Daha ba ka sözlerle, bu fikirlerin ayan ve net bir dille ifade edilmesi anlamına gelmektedir. fade, de i ik teorilerle ilgili açıklamalar, somut örneklerin ileri sürülmesi ve onların di er örneklerle kı yaslanması , teorik bölümle ilgili ö rencinin sa lı klı bir dü ünceye varması ve onun pratikte uygulanması nı n en geni temelini olu turmaktadır. Bu sayede Felsefe'nin ikincil bir amacı da yerine getirilmi olacaktı r: hayatı anlayabilmek ve ya amak için ö renciye yardım mahiyetinde olan bir Felsefe'nin arzedilmesi.

Felsefe'nin sı kıcı ve usanç bir derse dönü mesini önlemek için, felsefe problemleri ve sorunları hakkında açık tartı maları nı yapı lması , verilecek her dersin ayrı lmaz bir parçası olmalı dı r. Di er yandan, felsefeye ait kı sa metin ve anlatı mlar, ö rencilerin büyük filozoflarla temasa geçmelerinin en iyi ve ba arılı yolunu olu turmaktadır. Ayrıca, her ders birimi, felsefi terim ve dü üncelerin anlamlarına açık lık getirecek sözlük ve açıklamaları içermelidir.

Bu metotlara dayanarak ö renci sa lı klı ve tutarlı bir inanca do ru yönelmelidir. Böyle bir sonuca varmak için savunulan tezler birçok soruya cevap verebilecek türden olmalı , onlar gerçeklere dayanmalı , onların sayesinde bazı tahminler yapı labilmeli ve yeni ara tı rımlar için ufuk açan özellikte olmalı dı rlar. Ö renci kendi görü ve fikirlerini yazılı yoklama ekinde veya sözlü olarak ba ı msız bir ekilde ileri sürebilmeli.

Elbette ki bunları yaparken felsefe ile ilgili metinlerden veya pratikten veri ve bilgilere başvurmalıdır.

DE ERLENDİRME

Örencilerin değerlendirilmesi sırasında Felsefe Dersi öğretmeni bazı önemli meseleleri de gözönünde bulundurmalıdır:

- Değişik felsefi konuları ve pratik ile ilgili düşünce ve fikirlerin oluşmasıyla öğrencinin hangi argümanlara başvurduğunu
- Teorik ve bilimsel verileri entegre etmekte ne denli becerikli olduğunu
- Bireysel veya gruplar halinde öğrenilen değişik konuların takdim ve sunumunu yapmak için öğrenci ne denli becerikli göstermektedir
- Büyük filozofların eserlerinden özetlediği metinler sayesinde bağımsız çalışmaya yapabilme yönünde ne derece kabiliyete sahiptir.

Değerlendirme konusu:

Sözlü yanıtlar

Takdim ve sunumlar

Deneme ve diğer bağımsız yazı türleri

DERSLER ARASI İLİŞKİ

Felsefe'nin, insan düşüncesinin genel olarak gelişmesinde önemli bir bölümünü oluşturması gerçeği, bu gelişmenin diğer faktörleri ile karşılıklı etkileşim halinde olmasını zorunlu kılmaktadır. Tabiat ve toplumda görülen diğer sorunların kümelemeleri, felsefe sayesinde diğer özel bilim dallarını ortaya çıkarmalarına yol açmıştır. Diğer yandan, bilim dallarının erişimleri her gelişme safhasında, dünya olumu hakkında geniş bir bilgi sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak Felsefe karşımıza çıkmaktadır.

Örencilere verilecek dersler ve işlenecek konular kapsamında Felsefe dersinin devamda getireceğimiz bölümlerle irtibat halinde olması gerekir:

- Felsefe ve onun tarihçesi: Sosyal ve Fen Bilimleri
- İnsan ve dünya: Psikoloji, Tarih, Linguistik, Fizik, Astronomi, Biyoloji

- Tanıma ve gerekçe: Mantık, Matematik
- Felsefe ve metafizik: Sosyoloji, Tarih
- Etik: Sosyoloji, Yurttaşlık Etiği
- Estetik: Sanat
- Politik Felsefe: Yurttaşlık Etiği, Sosyoloji, Tarih

KAYNAKÇA

1. Filozofia (Historia & Problemet), S.E.Stumpf, 'Toena', Tiran
2. Filozofia (për klasën e katërt të gjimnazit), E.Murtezai, 'Libri Shkollor', Priştine, 2001
3. Idetë filozofike të shekullit XX, I.Berlin, 'Onufri', Tiran, 2003
4. Një hyrje tek idetë, W.Raeper & L.Smith, 'Dituria', Priştine 1999
5. "Thema nr.14", Instituti i filozofisë dhe sociologjisë, Priştine, 1996
6. "Buletini i Fakultetit Filozofik", Felsefe Fakultesi, Priştine, 2001
7. "Fjalori i Filozofisë", E.Murtezai, 'Instituti i filozofisë dhe sociologjisë', Priştine, 1995

B L MTEKNOLOJ S (B T)

haftalık ders sayısı 2, yıllık toplam 64 ders saati

G R

Bili m Teknolojisi, ça da insan hayatı nı n ana alanları ndan birini, günlük etkinliklerin ayrı lmaz parçası ve bugün ile gelece in problemleriyle u ra maya hazı rlı klı olması nı temsil eder.

13. sını f Bili m Teknolojisi dersinde, önceden alın mı bilgilerin devam ettirilmesi, bili m araçları nı n ba arılı ve ba ı msız kullanımı için gerekli bilgi ve becerilerin benimsenmesi; somut örneklerle algoritma ve C++ programları nı n uygulanması amaçlanmaktadır.

13. sını f ders programı , Matematik-Bilgisayar Liseleri 12. sını fında okutulan aynı dersi kı saltı lmı bir versiyonudur.

UZAK HEDEFLER:

1. Günlük yaşam etkinliklerinde algoritma ve C++ programlama dili ile ilgili bili m teknolojilerini kullanabilme.

2. B T ve di er alanlarla ilgili bilgiyi ba ı msız ara tı rmada kuramsal ve uygulama çalı ma alı kanlık ve becerilerini geli tirebilme.

GENEL HEDEFLER:

1. Algoritma ve programlama dillerinin önemini kavrayabilme.

1.1 Temel aritmetik etkinliklerde ba vurulan algoritmaları ve kullanı mları nı ö renebilme.

1.2 Temel aritmetik etkinliklere basit algoritmalar uyarlayabilme.

1.3 Algoritmalarla sunulan ödevlerin önemini kavrayabilme.

2. Matematikten çe itli problemlerin çözümünde bili im teknolojisi olanakları ndan yararlanabilme
 2.1 Programlama dillerinin temel bile enlerinin farkı nda olabilme.
 2.2 Verilen somut ödevlerin yapı lması nda C++ programı nı uygulaya bilme.

DERS ÇER

Kategoriler	Alt Kategoriler	Ders saati sayısı	Oranı
1. Algoritmalar	1.1 Algoritmalar – Temel Bilgiler 1.2 Toplama/ Çarpma/ Faktöriyel Hesabı 1.3 Dallanmalar/ Ko ulla malar 1.4 Kombinasyonlar: Toplam/ Çarpı m/ Faktöriyel 1.5 Diziler (vektör ve matrisler) 1.6 Belli bile enlerin bulunması 1.7 Sı nı flandı rma 1.8 Fonksiyonlar	28	% 43,75
2. C++ Programlama	2.1 Programlamaya Giri – Programlama Dilleri 2.2 C++ Giri - lk C++ Programı 2.3 De i kenler/ Tanı mlamalar/ Ba langı çlar/ Sabitler 2.4 lemciler – Öncülükler 2.5 Öni lemci Yönergeleri 2.6 Okuma ve Yazdı rma (Giri /Çı kı) 2.7 Ko ulla r/Dallanmalar 2.8 Switch ve GoTo Komutları 2.9 Döngüler 2.10 Fonksiyonlar 2.11 De i kenlerin Görünümü ve De erlerin letilmesi 2.12 Hatalar – stisnalar ve hataları n yönlendirilmesi 2.13 Diziler (vektör ve matrisler)	36	% 56,25

Kategori	Alt kategori	Ders içeri i	Kazanı mlar	Dersler arası ili ki
1. Algoritmalar	1.1 Algoritmalar – temel bilgiler	1.1.1 Algoritmalar 1.1.2 Temel kavramlar 1.1.3 Algoritma blokları , i levi ve anlamı 1.1.4 Kullanı m amaçları	Ö renci: Temel algoritma blokları nı tanı r ve anlamları nı bilir.	Matematik
	1.2 Toplama/ Çarpma/ Faktöriyel Hesabı	1.2.1 Basit toplam hesabı 1.2.2 Sayı serilerinin toplamı . Çift/tek sayı ları n toplamı 1.2.3 Çarpı m hesabı . Sayı serilerinin çarpı mı . Çift/tek sayı ları n çarpı mı 1.2.4 Faktöriyel hesabı	Sayı ve serilerin toplam/ çarpı m/ faktöriyel hesabı nı yapacak algoritmaları (akı diyagramları nı) hazı rlar	Matematik
	1.3 Dallanmalar/ Ko ullamalar	1.3.1 Dallanmalar/döngüler 1.3.2 Dallanmalar/Tek kollu döngüler /çözüm. 1.3.3 Dallanmalar/iki veya daha çok kollu döngüler /çözüm. 1.3.4 Dallanmalar/Karma ık ve çok katlı döngüler	Belli ko ullara ba lı hesapları yapacak algoritmaları (akı diyagramları nı) hazı rlar	Matematik
	1.4 Kombinasyonlar: Toplam/ Çarpı m/ Faktöriyel	1.4.1 Çarpı mı n/ faktöriyel toplam hesabı ve toplamı n çarpı m/faktöriyel hesabı . 1.4.2 Toplamı n/ faktöriyel çarpı m hesabı ve çarpı mı n toplam/ faktöriyel hesabı 1.4.3 Toplamı n/ çarpı mı n faktöriyel hesabı	Toplamı n/ çarpı mı n/ faktöriyel toplam/ çarpı m/ faktöriyel kombinasyon hesapları nı yapacak algoritmaları (akı diyagramları nı) hazı rlar	Matematik
	1.5 Diziler (vektör	1.5.1 Sayı sal diziler. Tek boyutlu dizi (Vektörler). ki boyutlu dizi (Matrisler). Çok	Dizi (vektör/ matris) olu um/kullanı mı nı ve	Matematik

	ve matrisler)	boyutlu diziler 1.5.2 Vektör/ matrisin oluşturulması (değerler verilmesi) 1.5.3 Vektör/ matrislerinde i ik köüllara göre toplamı 1.5.4 Ba ka vektör/ matrisin belli bile enlerinden vektör/ matrisin oluşturulması	farklı bile enlerinin çe itli hesaplarını yapacak algoritmaları (akı diyagramlarını) hazırlar	
	1.6 Belli bile enlerin bulunması	1.6.1 Maksimum/ minimum bile enlerinin bulunması 1.6.2 Vektör/ matrisin bile enlerinin ve konumunun bulunması 1.6.3 Belli köulu gerçekle tiren bile enlerin bulunması .	Vektör/ matrisin belli (maksimum/ minimum vb) bile enlerini bulacak algoritmaları (akı diyagramlarını) hazırlar.	Matematik
	1.7 Sınıflandırma	1.7.1 Vektör bile enlerinin bulunması . Artan ve azalan değerlerin sınıflandırılması 1.7.2 Matris bile enlerinin sınıflandırılması . Artan ve azalan değerlerin sınıflandırılması	Vektör/ matris bile enlerinin sınıflandırmasını yapacak algoritmaları (akı diyagramlarını) hazırlar	Matematik
	1.8 Fonksiyonlar	1.8.1 Fonksiyonlar. Alt programlar 1.8.2 Fonksiyonlar aracı lı ıyla çe itli hesapların gerçekle tirilmesi 1.8.3 Çok fonksiyonlu (alt programlı) programlar	Çe itli fonksiyonların kullanımı nı sa layacak algoritmaları (akı diyagramlarını) hazırlar	Matematik
2. C++ Programlama	2.1 Programlamaya	2.1.1 Programlama dilleri. Basit programlama dilleri. Yüksek programlama dilleri 2.1.2 Derleyiciler ve Yorumlayıcı lar	Programlama dilleri temel bile enlerini bilir	Türk Dili ve Edebiyatı İngilizce

	Giri – Programlama Dilleri	2.1.3 Kaynak ifresi, nesnel ifre ve yürütme ifresi		
	2.2 C++ Giri - lk C++ Programı	2.2.1 C++ programlama dili. Programlama dilinin temel bile enleri 2.2.2 C++ kodu editörü. Mönüler ve komutlar. 2.2.3 Derleme ve linkleme. Yürütme programı nı n yapı sı	C++ programlama dilini, dilin temel bile enlerini, C++ kod editörünü, mönü ve komutları , derleme ve linklemeyi, yürütme programı nı n yapı sı nı bilir	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.3 De i kenler/ Tanı mlamalar/ Ba langı çlar/ Sabitler	2.3.1 Veriler. Veri tipleri. 2.3.2 De i kenler. De i kenlerin tanı mlanması ve ba latılması 2.3.3 Sabitler.	Verileri, de i kenleri, sabitleri ve bunları çe itli amaçlara yönelik kullanı mı nı bilir	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.4 lemciler – Öncülükler	2.4.1 Aritmetik i lemciler. Mantı ksal i lemciler. lemcilerin öncülü ü. 2.4.2 Ko ullaama i lemcisi “?”. Artı i lemcisi Karar verme i lemcileri. size of i lemcisi. Bit i lemciler.	lemcileri, türlerini, kullanı mları nı ve çe itli hesaplamalarda öncülüklerini bilir	ngilizce Matematik
	2.5 Öni lemcii Yönergeleri	2.5.1 Öni lemcii talimatları nı n tanı mlanması . 2.5.2 #include talimatı . #define talimatı .	#include ve #define ön i lemcii talimatları nı kullanı r	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.6 Okuma ve	2.6.1 cin ve cout i lemciler, get() ve put() fonksiyonlar.	Okuma ve yazdı rma (girdi/çı ktı) komutları nı	Türk Dili ve Edebiyatı

	Yazdırma (Girdi/Çıktı)	2.6.2 Değerlerin, vektörlerin, metinlerin okunması ve yazdırılması . 2.6.3 Belirli format ve duyarlılıkla yazdırma 2.6.4 Örneklerle doldurma. Tümcelerin okunması	kullanılır ve çıktıları biçimlendirir	ngilizce
	2.7 Koşullar/ Dallar	2.7.1 Dallar/Döngüler. 2.7.2 If komutu, If Else komutu 2.7.3 Basit diyagramlar. Kombine diyagramlar. Karmaşık diyagramlar	C++ döngü ve diyagram komutlarını kullanabilir	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.8 Switch ve Go To Komutları	2.8.1 Switch komutu. Go To komutu	Çok katlı koşullu döngü komutlarını kullanabilir	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.9 Döngüler	2.9.1 While, Do While, For ve karmaşık döngüler 2.9.2 Döngülerin diğer özellikleri 2.9.3 Döngü kesintisi: Break . Döngü devamı : Continue .	Döngü ve komut tekrarlarını anlayıp kullanabilir	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.10 Fonksiyonlar	2.10.1 Fonksiyon tanımları. Fonksiyon tipleri. Fonksiyon verileri. Fonksiyon dönüş değerleri. Fonksiyon prototipi. 2.10.2 Karakter yönlendirme fonksiyonları . Koşul yönlendirme fonksiyonları . 2.10.3 Matematik, trigonometrik ve logaritmik fonksiyonlar. Tesadüf değerleri	C++ programı fonksiyonlarını kullanabilirler	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.11 Değişkenlerin Görünümü ve	2.11.1 Değişkenlerin görünümü. 2.11.2 Değişken görünümüne ilişkin tanımlar 2.11.3 Yerel değişkenler. Genel değişkenler.	Yerel, genel ve durgun değişkenleri tanımlar, kullanılır ve bilir.	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce

	Değerlerin izlenmesi	Durgun değerler 2.11.4 Değere göre (by Value) değeri izlenmesi. 2.11.5 Referans/Adrese göre (by Reference/ by Address) değeri izlenmesi	Yerel, genel ve durgun değerleri tanımlar, kullanır ve bilir.	ngilizce
	2.12 Hatalar – istisnalar ve hataların yönlendirilmesi	2.12.1 Hatalar, Tesadüfi Hatalar, Mantık Hataları 2.12.2 Hataların bulunup giderilmesi 2.12.3 Program çalıştırılması sırasında muhtemel hataların tahmini ve giderilme teknikleri	Program hatalarını fark eder, ortaya çıkan hataları giderir ve program çalıştırılması sırasında muhtemel hataları önler	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.13 Diziler (vektör ve matrisler)	2.13.1 Dizi tanımlama. Vektör/matris tanımlama 2.13.2 Tanımlama sırasında dizinin başlangıç durumuna getirilmesi 2.13.3 Program çalıştırılması sırasında vektör/matrisin başlangıç durumuna getirilmesi 2.13.4 Vektör/matris bileşenleri ile çalışma. 2.13.5 Belirli vektör/matris bileşenlerinin bulunması 2.13.6 Belirli vektör/matris bileşenlerinin sıranın tanımlanması	Dizi (vektör/matris)'lerle çalışma programları hazırlayabilirler	Matematik Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce
	2.14 Göstergeler	2.14.1 Göstergelerin tanımlanması. Gösterge çeşitleri 2.14.2 "&" adresi lemcisi, "*" başvuru lemcisi. 2.14.3 Gösterge dizileri, Karakter göstergeleri, Göstergelerle çalışma	Göstergeleri ayrırt edip kullanabilir.	Türk Dili ve Edebiyatı ngilizce

YÖNTEMLER VE ÖĞRETME YÖNERGELERİ

Algoritma gösteriminin kavranmasını sağlayacak program içeriğinin anlatılması. Dersin açıklanması esnasında somut örneklerin sunulması. Öğrencilerin, programlama dili temel elemanlarını öğrenmeleri gerekir. C++ dallanma/köşullara bağlı seçitli komutları kullanmayı öğrenirler. Bundan başka C++ programlama dili fonksiyonlarını oluşturup kullanmaları ve dizi (vektör/matris)'lerle çalıştırma programları geliştirmeleri gerekir.

METODOLOJİK YÖNERGELER

1. Belirli program içeriklerinin görsel araçlarla desteklenerek anlatılması
2. Somut etkinliklerin bilgisayar üzerinde gösterilmesi
3. Bilgisayarda bireysel ve grup çalışmaları (çalışmaları öğrenciler tarafından yürütülmesi)
4. C++ programlama dilinde, matematik ödevlerini (problemlerini) çözecek, (adım adım ilkesine göre) algoritma ve programların hazırlanması

DEĞERLENDİRME

Öğrenmenin değerlendirilmesi şöyle yapılmıştır:

1. Ders programının gerçekleştirilmesi sırasında öğrencinin etkinliğinin değerlendirilmesi
2. Kişisel çalışmaları değerlendirilmesi
3. Grup çalışması katkıları değerlendirilmesi
4. Öğrenim süresince testlerin yapılması
5. Ödev projelerin değerlendirilmesi

DERS KAYNAKLARININ KULLANILMASINA YÖNELİK YÖNERGELER

Önerilen kaynak kitaplar

1. “**C++ How to Program**” - H.M. Deitel, P. J. Deitel, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
2. “**C++ Programming Language**” - Bjarne Stroustrup, Addison-Wesley Publishing Company, Massachusetts
3. “**Teach Yourself C++ in 21 Days**” - Jesse Liberty, Sams Publishing, Indianapolis, Indiana.
4. “**C/C++ Programmer's Bible**” - Kris Jamsa, Lars Klander, Gulf Publishing Company, Houston, Texas
5. “**Bazat e Programimit ne C++**” - Agni Dika, Prishtinë
6. “**Algoritmet me programe në C++**” - Agni Dika, Prishtinë
7. **MSDN – 2003** dhe udhëzimet e integruara në **Visual Studio**
8. **Internet'ten** indirilebilen kaynak ve örnekler

Gerekli diğer araç ve koşullar

1. Bilgisayar ve yazıcılarla donatılmış bilgisayar laboratuvarı
2. C++ programlama dili
3. İnternet ve yerel ağ bağlantısı
4. Öğretmelere yönelik hizmet içi eğitim kursları
5. Bakım

Asgari şartlar

1. Öğretmelere yönelik hizmet içi eğitim kursları
2. Öğretim programını nereden gerçekleştirebilmesi için her okula en az bir bilgisayar

UYARI:

1. Okulun bilgisayarla donatılmış laboratuvarı yoksa gösterim en azından bir bilgisayar üzerinden yapılır.

2. Öngörülen ders kredilerine açıklama, bilgilerin pekiştirilmesi ve değerlendirme etkinlikleri dahildir.
3. Okulun bilgisayar yoksa ders kredisi bu koşulları gerektirmeyen başka derslere ayrılabilir.

Ö RET M YÖNTEM VE TEKN KLER

1. Gösterme (örneklendirme), yalnız ve grup çalışmaları ağırlıklı, örneğin, açıklama % 25, gösterme % 25, yalnız ve grup çalışması % 50
2. Kişisel çalışmaların cesaretlendirilmesi ve bilgi ve becerilerin alışverişi, etkileşimli çalışma
3. Kazanılan bilgilerin ve ders kapsamını ödevler aracılığıyla pekiştirilmesi.

BA IMSIZ ÇALI MAYA YÖNELME

1. Grup ve kişisel çalışma
2. C++ dilinde hazırlanmış bir algoritma ödevinin ilan edilmesi
3. Okul programcıları kulübü

BEDEN E T M VE SPOR

(haftalık ders sayısı 2 ders, yıllık toplam 64 ders saati)

G R

Her di er ders gibi, beden ve spor e itimi de gençlerde ki iliklerinin olu turulması nı etkiler, toplumsal etkinliklere aktif katılı mcı olmaları nı sa lar, genel ve özel bilgilerinin zenginle tirilmesi ile güçlendirilmesini mümkün kı lar ve bu e kilde onları n sorumlu ve aç ık vatanda olmaları nı etkileyerek, demokratik topluma bütünle melerini mümkün kı lar. Bedensel, spor ve sanatsal etkinlikler sayesinde okul ve ya amları boyunca vücut geli melerini kontrol etmeyi bilen, toplumsal ili kileri düzene alabilen, kendileriyle ve etrafları yla ilgili olup bitenlere aktif ve ele tirisel yakla ım yapabilen geli mi ve ba ı msız vatanda olmaları nı sa lar.

Beden ve spor etkinlikleri sayesinde bu ya taki ö renciler belirli spor dalları yla ilgili bilgilere sahip olurlar, yeni ve özel durumlara uyum sa larlar ve bedensel etkinliklerdeki özel durumlarda en iyi çözümleri üretebilme çabası nda bulunarak yeni tecrübeler edinirler.

Bedensel etkinliklerle elde edilen bilgiler (kazanı mlar) ö rencilere grup içindeki davranmayı , davranı kuralları nı tanı maları nı ile kullanma- ları nı ve aynı zamanda kullanacakları kuralları hazı rlamayı sa lar.

Yarı lar örgütleyerek, onları de erlendirip yorumlayarak ve aynı za- manda bu yarı lardaki katılı mcı lar olarak ya ayacakları çok sayı daki duygular sayesinde onları n örgütleme yetenekleri de ifade edilmi olacaktır.

UZAK HEDEFLER

Beden ve spor e itimi özellikle u ekilde yönlendirilmi tir:

- Bireysel ve kollektif sporlara göre uyumla tı rı lan hareket ve fonksiyonal yeteneklerin geli tirilmesi;
- Beden ve spor e itimi ve sportif rejim (ya am), sa lı klı ya amayı etkiler;
- Spor yaptı kları durumlarda özgüven ile iradenin geli tirilmesi;
- De i ik sporlarda hareketler yaratı cı lı ı nı nolu turulması ;
- Sporun her e klinde onun mutlu ya anması : okul beden e itimi, zirve sporu ve herkes için spor (rekreasyon).
- Çevrenin geli tirilmesi, ilerletilmesi ile korunması ;
- Günlük ya amda kar ı la ı lan sorunları n atlatı lması için bedensel, zihinsel ve ruhsal sa lı ı n bakı mı ile ilerletilmesi.

HEDEFLER

Vücut geli tirilmesi, hareket ve fonksiyonal yeteneklerin geli - tirilmesi

- Hareket içeriklerini ve hareket yeteneklerin geli tirilmesini etkileyecek zorlukları n dozunu ba ı msı z ekilde seçebilmeyi bilmeleri (güç, hız, hareketler koordinasyonu, denge, isabet, dayanıklı k);
- Hareket içeriklerini ve fonksiyonla yeteneklerin geli tirilmesini etkileyecek zorlukları n dozunu seçebilmeyi bilmeleri (aerob ve anaerob? dayanıklı k);
- Vücudun dü z tutulması nı n ilerletilmesi ve geli tirilmesi ile vücudun dü z tutulması nı nolu turulması için ba ı msı z bir ekilde hareket içeriklerini seçebilmeyi bilmeleri;

Okulda ve okul dı ı ndaki spor etkinliklerine katı lı mı olanaklı kılan dü zeye kadar de i ik spor bilgilerinin ö renilmesi ile güçlendirilmesi

- Esas spor bilgilerinin güçlendirilmesi ile geni letilmesi;
- Hareket içeriklerini yaratı cı bir ekilde birle tirmeyi bilmeleri;

- Ba ı msız bir ekilde antreman yapmayı ve antreman ekilerini seçmeyi bilmeleri;
- Hareket antremanlarına ait yo unluk ile hacmin hazı rlanma sürecine ö retmen ya da antrenörle birlikte katı lmaları ;
- Oyunun de i ik durumlarında isabetli taktik çözümleri üretmeyi bilmeleri;
- Kazanı mları ,ö rendikleri ve seçici sporları n güçlendirilmesi.

Teorik bilgilerin bilinmesi

- Fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik açı dan rekreatif ve zirve sporunun insana olan etkiyi kavramaları ;
- Sı ralı bedensel antreman hazı rlı kları ile vücut geli tirilmesi fenomeninin bilinmesi ve kavranması ;
- Dayanı klı lık, hareketlilik, güç ve hı zı n iletmesine ait de i ik araç ile metodları n bilinmesi;
- Bedensel (spor) antremanları n esas ilkelerinin bilinmesi;
- Spor sakatlı kları getiren nedenleri, onları n tedavisi ve onları n önlenmesini bilmeleri.

Sporun mutluya anması , vücutun dü z tutulması

- Sporya am eklinin atlatılması için alı kanlı kları n olu turulması ve bedensel antremanlardan sonra yenilenmeye ait bilincin olu turulması (vücutun iletmesi, sporculara ait sa lı klı beslenme, organizmanı n yenilenmesi için fizikal metodları n kullanılması);
- Kar ılı klı katı lı mın ve dostlu un te vik edilmesi;
- Do a ve çevreye ait kültürel yakla ımın geli tirilmesi;
- Sportmen davranı ları n saygı lanması (fair play);
- Bedensel antremanı n gev etici etkisinin ya anması .

PROGRAM ÇER

KATEGOR LER	DERS SAYISI	%
Spor e itimi teorisi	2 ders	2.7
ATLET Z M	12	16.2
SPOR VE R TM K J MNAST	10	13.5
KOLLEKT F SPORLAR	26 ders	35.13
B REYSEL SPORLAR	10 ders	13.5
Suda etkinlikler	7-10 gün	
Kayak	5-7 gün	
Spor yarı ları	10 ders	13.5
Piknik-do aya çı kmak	2 gün	
ANTROPOMETR VE MOTOR K	4 ders	5.4

PROGRAMLA MANINESAS GÖSTERGELER

Ders programı nı n 3/2 seçici spı or. Zorunlu ders 3/1. Zorunlu program ve seçici programı n gerçeikle tirilmesine ait esas kriterler unları r: maddi dayanak, spor sahaları ve hava ko ulları .

Seğmeli ve zorunlu program içerikleriyle birlikte kollektif ve bireysel sporlar için spor yarı ları n da kapsanması gerekir. Bu spor yarı ları sı nı flar arası ndaki yarı larla ba layarak, ulusal düzeydeki yarı ları n örgütlenmesine kadar devam etmelidir.

Yüzme ve kayak ö renme, okul müdürü, ebeveynler ve di er enstitülerle yapı lan i birlik sayesinde uygun spor sahaları nda örgütlenir.

PROGRAM ÇERÇELER

Kategoriler	Alt kategoriler	Program içerikleri	Kazanım standartları	Dersler arası ili ki
Spor e itimi teorisi	Fonksiyonel ve hareket yetenekleri	Büyük gücün, hızı n, hareketler koordinasyonunun, hareketlili in ve dayanıklılı ın güçlendirilmesine ait antrenmanlar ve fonksiyonel yetenekler ile vücut özelliklerinin iyile tirilmesi.	Kazanım standartları : Ö renciler hareket ve fonksiyonel yeteneklerini normal vücut geli mesiyle uyumlu olacak düzeye kadar geli tirirler.	Biyoloji, enformatik
Atletizim	Ko ular Atlayı lar	Engelli ko ularını n ö renilmesi Zamanı artı rarak ko u 8, 10, 12 dakika. Mesafeli ko u 3000-4000 m. Yüksek atlayı : sonucun düzeltilmesi – “sı rt üstü” ya da “karı n üstü” teknikler. Uzak atlayı ve sonuç için atlayı ları n ö renilmesi.	Ö renciler, yetenekleriyle uyumlu bir ekilde devamlı olarak ve tempolu bir ekilde uzun mesafeli ko u mesafesini artı rmalı . Hızlı ko u, destekli uzak atlayı , yüksek atlayı a ait teknik ve sonuçları n güçlendirilmesi oldu u gibi, atı teknikleri ve sonuçları nı n da güçlendirilmesi.	Biyoloji, kimya, fizik, enformatik
Ritmik jimnastikli jimnastik	Dö emede alı tı rmalar	Boyun uzalı vaziyette arka takla.. Arkaya takla yapmak yarım çember ekinde.	Ö renciler ba ı msız bir ekilde jimnastik elementlerini yapabilmeli	Müzik

		<p>Sa taraftan destekli yan takla. Destek olmadan ön takla (salto).</p> <p>12. sı nı fta ö renilen atlamaları n tekrarlanması . sveç kasası nı n atlanması .</p> <p>12. sı nı fta ö renilen elementlerin tekrarlanması . Ön destekli ekilde bacakları n öne,arkaya geçi i. Destekli kalkma. Arka destekli durumdan çember ekinde öne çı kma. Ası larak sallanmaktan tutunarak kalka bilmek.</p> <p>12. sı nı fta ö renilen elementlerin tekrarlanması . Ellere destekli vaziyette omuzlara do ru toplanma ve sallanabilme. Öne do ru sallanarak kalkmak, kö eye destekli-durmak. Omuzlara destekli bir vaziyetten kalkabilmek.</p> <p>12. sı nı fta ö renilen elementlerin</p>	<p>bunu da kendilerine ait özel yetenek ve gereksinimlerine göre gerçekle tirmeli; Müzik e li inde de i ik akrobatik ve ritmik içerikleri toplamayı bilmeleri.</p>	
	Atlayı lar			
	Demir			
	Basamaklı paraleller			
	Basamaklı paraleller			

	Odun direk	<p>tekrarlanması . Bir elle üst paraleli tutarak yandan ve önden takla yapabilmek. Üst paralelde eller üzerine durmak, ard arda ellerle alt paralele geçi (vertikal üzerinde durmak için hazırlık). Üst paralele ası larak ve üst taraftan tutunarak, öne-arkaya do ru salanabilmek.</p>		
	Yüzükler	<p>12. sı nı fta ö renilen elementlerin tekrarlanması . Elementlerle kombinasyon yapmak: Sa ayakla zı playarak bini , sa aya ı nı n topu na dayanarak yarı e ik durmak, ayakları n yana ması yla yön almak, yüksek atlayı , parmaklar ucunda iki hadı m atmak, paralellerde durabilmek (yandan ya da cepheden) . Vücutla çembere çı kmak (direk üzerine destekli- direk üstünde toplanmak, ön çember, omuzlar yukarda olmak üzere vücutla çembere çı kmak. 12. sı nı fta ö renilen elementlerin tekrarlanması . Omuzlar önde ve toplanmı vaziyette, basit ası lma.</p>		

		Omuzlar toplanmı halde öne, arkaya sallanma. Serbest ası lma ekinde öne-arkaya sallanma. Serbest ası lmadan, toplanmı ası lmaya geçi . Öne-arkaya sallanmadan toplanmı ası lmaya geçi .		
	Ritmik jimnastik ve danslar (oyunlar)	De i ik ritim ve tempoyla ritmik hareketler. Kı sa çubuklarla, odun i elerle, çemberle, topla vb. gereçlerle hareketler. Yöreye ait halk oyunları . Valser.	Ö renciler, kolaylı kla yapabilecekleri düzeye kadar toplumsal dansları n esasları nı bilmelidir. Aerobike ait esas elementleri ö renmeli..	Müzk, Psikoloji, Sosyoloji
Kolektif sporlar	Basketbol	Esas elementlerin güçlendirilmesi-bilinmesi: Topla hareket. Topu kapabilmek için savunmada ve atakta atlamak. Pivot oyuncusunun pota altı ndaki hareketleri ve serbest atı lar çizgisindeki hareketleri. Saha içinde oyuncuların pozisyonları . Oyun stiline seçilmesi. Atak sisteminin seçimini etkileyen etmenler. Atak: bireysel savunmaya kar ı .	Ö renciler bir pota yada iki potada oynayabilecekleri seviyeye kadar esas teknik elementlerini ve savunma ile ataktaki taktik kombinasyonları bilmeli. Sı nı flar ve okullar arası yarı ları n hazı rlanması nada ve örgütlenmesinde aktif katılı mcı olmaları .	

		Alan savunması na kar ı . Alan presingine (bire bir) kar ı . Yarı lar: sı nı flar ve okullar arası .		
	Voleybol	Teknik hareketlerin tekrarlanması : Pas yapma, tenis servisi, atı lar, bloklar vb. Servis kar ı lamanı n ö renilmesi ile mükemelle tirilmesi. Yere uzanarak topu kar ı layabilmek “plongeon”. Grup ve ekip savunmaları - savunma sistemleri. Grup ve ekip ataklar. 6:6.oyun, atak ve savunmanı n sa lanması .	6:0 oyunundan yava bir ekilde 5:1 oyununa geçi teki dinamik durumlarda ö renciler, esas teknik elementlerini savunma ile ataktaki taktik kombinasyonları ö renmeleri gerekir. . Sı nı flar ve okullar arası yarı ları n hazı rlanması nda ve örgütlenmesinde aktif katılı mcı olmaları .	
	Futbol	Küçük alanda kı sa topları pas yapabilme ve kabul etme. Ortalama ve kaleye atı lar. Duraksamalardan kaleye atı lar (serbest vuru lar). Oyun halinde ve hareketli vaziyette topu pas etme ve kabul etme. Grup ve ekip savunma. Grup ve ekip atak. Küçük fudbol 6:6 ve 7:7 oyun kuralları nı n uygulanması artı yla.	Ö renciler, esas teknik elementlerini ve savunma ile ataktak taktik kombinasyonları bilmeleri ve bunları oyunun de i ik dinamik durumları nda ve küçük fudbolda kullanmaları . Sı nı flar ve okullar arası yarı ları n hazı rlanması nda ve	

			örgütlenmesinde aktif katılımcı olmaları .	
	El topu	<p>Ö rencilerin çembersel değerlendirilmeleri 12. sınıfa ait testler sayesinde yapılır. Gösterilen özel yetenekler bakımından enerjetik ve enformatik zorluklar belirlenir ve onların artırılması hedeflenir (% 80-90).</p> <p>Hareket içeriklerinin tekrarlanması oyun sayesinde ancak olanakların olduğu yerde, yani düzeltmelerle kısa molalarla, bireysel savunma ile atakta somut uygulamaları elementlerin örnekleriyle yapılır.</p> <p>Olanakların olmadığı yerde, oyunun emprovize edilmesi gerekir. Olanaklar dahilinde bu durumda el topu oyununun teknik-taktik unsurlarının otomatiklemesine gidilir. Sınıfta okul içinde yapılan seçimle özel yerlerde oynayanları bulmak gerekir:</p> <p>2.1 Atakta, kanatta, savunmada, pivot v.b. aynı zamanda savunma.</p> <p>2.2 Aynı zamanda grup ve kolektif ataklar için en azından iki sistemin (1 ve 2 pivotla) hazırlanmasını yapacak kişilerin saptanması gerekir. Aynı zamanda alan ve bire bir savunma olmak üzere iki savunma</p>	<p>Ö renciler, esas teknik elementlerini ve savunma ile ataktaki taktik kombinasyonları, bilmeleri ve bunları oyunun dinamik durumlarında ve bireysel alan savunmalarında kullanmayı bilmeli.</p> <p>Sınıflar ve okullar arası yarışmaların hazırlanmasında ve örgütlenmesinde aktif katılımcı olmaları .</p>	

		sisteminin de hazı rlanması gerekir.		
Bireysel Sporlar	Dövü sporları - karate- kendini savunma Röketli sporlar tenis	Yarı aktif ve aktif rakiple kendini savunmaya ait esas elementler. Yarı aktif ve aktif rakiple kendini savunmaya ait taktik elementlerin ö renilmesi. 12. sınıfta ö renilen elementlerin tekrarlanması . Topa voley forhend ve bekhend spin ekliyle vuru . Smaç vuru . Keserek servis yapmak –“slice”. Servis kabulü. Oyun.	Kendini savunmaya ait teknik ve taktik elementleri bilmeleri Röketle yapı lan u vuru ları bilmeleri: forhendli spin, bekhendli spin, servis yapma ve oyunun teknik-taktik elementleri	Biyoloji Matematik
Yüzme ve suda etkinlikler	Yüzme teknikleri Dönü ler	Yüzme tekniklerin ö renilmesi: serbest stil, sı rt üstü, kurba lama ve yunus stilinde ba lanmak ve kurallara göre dönü yapmak. Yüzme elementlerinin birle tirilmesi: ba lanmak, yüzme ve tüm teknikler için dönü yapmak. Suda bo ulanı kurtarmak. Yüzme yarı ları .	Ö renciler 1-2 yüzme tekniklerini ö renmeli; 100m mesafeli yüzme, kuralları uygulama artı yla.	Biyoloji, Kimya
Kayak yapma ve kardaki	Alp disiplinleri	Derin karda dönü yapmak: a) Kalı n karda “jet” dönü b) Kı lı ç hadı mlı paralel dönü	Ö renciler düzenli sahalarda kayak yapabilmeyi bilmeli, uzak	

etkinlikler		Antreman: “açık” ve “kapalı” duru ta “step” dönü . Yarı teknikleri: Kı lı ç ucları nı n açılı ıyla dönü ve alttaki kayaktan destek alamak.	mesafede kayakla yürüyü ü güçlendirmeli, tahta üzerinde kayabilmeli (snow board).	
Spor yarı ları	Kollektif ve bireysel sporlarda yarıl lar ve atletizm ile jimnastikte yarıl lar Kros	En azı ndan iki kolektif sporda. Tenis, pingpong, karate vb. yarıl lar. Kı sa ve orta mesafeli ko ularda yarıl , atı ve atlayıl lar. Dö emede ve araçlarda yarıl lar. İlkbahar ve sonbahar krosu (1000-15000 m). Yarı lar okul çerçevesinde, sı nı flar arası nda, sı nı f içinde ve belediye okulları arası nda yapı lmalı dır..	Ö renciler yarıl lar örgütlemesinde, kuralları uygulamada ve sportmence davranmada *fair-play yetenekle meli, Hakemlik yapmayı bilmeli.	Sosyoloji, psikoloji
Piknik ve gezi	Yı lda iki kez do ada gezi	Yı lda en az üç kez do aya çı kmak: yön bulma yürüyü leri, topografi i aretlerin okunması 12-15 km (sonbahar, ı ve ilkbahar).	Ö renci da lı k bölgelerde korunma (savunma) kuralları nı bilmeli.	Co rafya, Biyoloji, Resim dersi
ANTROPO- METR VE MOTOR K	Antropometrik özelliklerin ve hareket yeteneklerinin de erlendirilmesi	Vücut a ırlı ı . Vücut uzunlu u. Yerinden uzak atlayı . Yerinden yüksek atlayı . Ko u 100 metra. Ko u 800-1000 m. Di er testler de eklenebilir.	lerleme derecesi (psikomotirik özelliklerin ba langı ç ve nihai de erlendirilmesi).	Matematik, Sa lık e itimi

Koçullara ve kadrosuna bağılı olarak, sunulan dört kolektif spordan okul en azından ikisini seçmek zorundadır.

Ek içerikler

Roler kullanma, bisiklet sürme, tenis, badmington vb. Bu içeriklerin seçimini maddi ile kadro koçulları na ve okulun bulunduğu yöreye has olan geleneklere göre öğretmen ve okul yapar.

Ö RETMYÖNTEMLER

On Üçüncü sınıf öğrenci organizmasını nın gelişmesinde ve büyümesindeki süreçte gözlenen yavaşlamayla belirgindir. Bu yahtaki öğrencilerin organizmaları en büyük zorlukları bile atlama durumundadır. Bu olguda motorik (hareketlilik) yeteneklerinin en üst bir düzeye çıkması etkiler.

Öretmenler, önceki okul düzeylerine kıyasla şimdi cinsiyetler arasındaki belirgin farkları göz önünde bulundurmalıdır.

Örencilerin spor etkinliklerine yönelik teşvik edilmeleri, öğretmenin ana hedeflerinden biridir. Öğretmen bunu uygun program içeriklerinin seçimiyle yapmalı, doğrusu öğrencideki kazanımların değerlendirilmesi ile ilerletilmesi gerektirilmelidir. Öğretmen tarafından sunulan ödevlerin, genelde öğrenci tarafından yapılabilecek ödevler olması gereklidir. Aynı zamanda öğrencilerde galibiyet, mağlubiyet ya da başarısızlıkların yapı yapma duygusunun pek de fazla geliştirilmemesi gereklidir. Demek oluyor ki öğretmenin asıl amacı, spor bilgilerinin ile vücut hareketlilik yeteneklerinin güçlendirilmesi ile geliştirilmesi olmalıdır.

Öğretmen, bu yahtaki öğrencilerin belirli spor dallarına ait ilgilerini göz önünde bulundurmalı çünkü ders programını nın en büyük bölümü seçme sporu kapsamaktadır. Bu olguda dersin yetenek ve gereksinimlere göre gruplar halinde örgütlenmesini ön plana çıkarır, ancak ders süreciyle kapsamayan öğrencinin olmamasına dikkat eder

DE ERLEND RME

- Vücut geli tirilmesinin de erlendirilmesi antropometrik elementlerle yapı lı r
 - Yı lda iki kez (vücut uzunlu u ve vücut a ı rlı ı);
- Hareket yeteneklerinin de erlendirilmesi SGS sistemiyle yapı lı r (yerinden uzak atlayı , yerinden yüksek atlayı , 100m hı zlı ko u, ve 1000m (bayanlar), 1200m (erkekler) dayanıklı lı kko uları .
- Ö renilen bilgilerin düzeyi bireysel ekilde ve oyun esnası nda de erlendirilir;
- Oyun kuralları nı n saygı lanması ile yeteneklerin de erlendirilmesi ve
- Kollektif sporlardaki i birlik ile koordinasyon;
- Teknik ve taktik elementlerini ö renme düzeyinin de erlendirilmesi.

**ON ÜÇÜNCÜ SINIF DERSLERİNİ OKUTACAK
ÖĞRETMENLERDEN İSTENEN KALİFİYETLER**

No.	Dersin Adı	Öğretmenlerin İstenen Kalifiyesi
1	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
2	İngilizce	İngilizce Öğretmeni
3	İkinci Yabancı Dil	Yabancı Dil Öğretmeni
4	Latince	Lisans eğitiminde en az iki dönem Latince dersi almış yabancı dil öğretmenleri
5	Matematik	Matematik Öğretmeni
6	Coğrafya	Coğrafya Öğretmeni
7	Tarih	Tarih Öğretmeni
8	Sosyoloji	Sosyoloji Öğretmeni
9	Felsefe	Felsefe Öğretmeni
10	Psikoloji	Psikoloji Öğretmeni
11	Bilişim Teknolojileri (BT)	Matematik – Enformatik Öğretmeni Bilgisayar Mühendisi
12	Beden Eğitimi ve Spor	Beden Eğitimi Öğretmeni

Tiraj: 100
Yayı na hazı rlayan:
LIBRI SHKOLLOR YAYINEV – Pri tine
BASKI: ALFAPRINT - Pri tine

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

371.214 (075.3)

Öretim plan ve programı : Üst Seviye Ortaöretim, On **ç**nc
Sınıf : Genel Lise.- Pri tina : Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı , 2006
(Pri tina: “Alfaprint”).- 240 fq. ; 24 cm.

ISBN 9951-16-000-X